የህሊና ደወል

ልብ ወለድ

ከበአሉ ግርማ

የደራሲው መብት በሕግ የተጠበቀ ነው።

በ፲፱፻፷፯ዓ. ም

©መብቱ በሕግ የተጠበቀ ነው

የመጀመሪያ ዕትም 1966 ዓ.ም

ሁለተኛ ዕትም 2001 ዓ.ም

ሦስተኛ ዕትም 2005 ዓ.ም

ማንኩሳ አሳታሚ

የኢትዮጵያን ጥቅም ከራሱ ጥቅም በላይ አድርጎ ለሚ መለከት ፥ ለሚሠራ ፤ ጊዜ ፥ ቦታና ሁኔታ ሳይመርጥ ጥሪዋን ለመቀበል ለተዘ ጋጀ ሁሉ ይህች ድርሰት መታሰቢያ ትሁንልኝ ።

በአሉ ግርማ ።

የበአሉ ግርማ ቀደምት ሥራዎች

- ደራሲው
- የቀይ ኮከብ ጥሪ
- ሀዲስ
- ኦሮማይ
- የህሊና ደወል

እጅህን በተሰፋ ስጠባበቅ ኖርኩ ልጄ አሁንስ ታከተኝ...... በማለት እናቱ በመጨረሻ ትንፋሻቸው ያስሙትን ከውስጡ ተዳፍኖ የቆየ እሮሮ የቅድስት ማርያም ትምህርት ቤት አሳዛኝ ሁኔታ ነካክቶ እየቀሰቀሰበት ወደ ሱጴ ቦሮ ከመጣበት እጭር አላማ በላይ ነግሶ በህሊናው ውስጥ ደጋግሞ በማስተጋባት እረፍት ይነሳዋል — ሀዲስ ሳህሌን ። በትምህርት ቤቱ ችግር እየተጠመደ ፤ ለችግሩ ጀርባውን ሳይሆን ልቡን እየሰጠ ሲሄድ ባንድ ፊት ደግሞ ወደ አዲስ አበባ የመመለስ ፍላጎቱ እየበረታ ይታገለዋል ። ትምህርት ቤቷ በእናቱ ምትክ በምታቀርብለት የህሊና ጥሪና በራሱ ፍላጎት መካከል ተይዞ አሳቡ እንደገባ ኗኗቱ እየተነሳ ይወድቃል ።

ሀዲስ ሳህሌ የገባን ወንዝ ተሻግሮ ሱጴ ቦሮ በገባ በሶስተኛው ወር አንድ ቀን ጧት ፤ ጠይም ፤ ሰፋ ያለ ፊቱ ላይ የተፃፈውን ብስጭት ለመሸሸግ ሳይሞክር ወደ ትምህርት ቤቱ ዲሬክተር ወደ አቶ ይርጋ አለሙ ቢሮ ዘው ብሎ ገባና ፤ የወትሮው ርጋታ በተለየው ድምፅ ፤ «አሁንስ ለማስተማር አልቻልኩም ። ስድሳ አምስት ልጆች

ባንድ ክፍል ውስጥ አጉሮ ለማስተማር መሞከር በንሱም ሆነ በራስ ላይ መቀለድ ነው ። ቀልዱ እየመረረኝ ሄዷል ። በዚህ ላይ የማስተማሪያ መሳሪያ የለም ። ከጠመኔ አቅም ይቸግረናል ። የሌሎችን እንጃ እንጂ እኔ በበኩሌ በዚህ ሁኔታ የምዘልቀው አይመስለኝም ። ከሁሉም ነገር በይበልጥ የህሊና እረፍት የሚነሳኝ ፣ በማስተምርባቸው ክፍሎች ውስጥ ፊታቸውንና ስማቸውን ለይቼ የማላውቃቸው ልጆች መኖራቸው ነው» እያለ ፣ በውስጡ ታምቆ የከረመውን ስሜት ያገነፍለው ጀመር—

አቶ ይርጋ አለሙ ያዳምጡት ፣ ወይም ሌላ ነገር ያስቡ እንደሆነ ለመገመት አልቻለም ። አቀርቅረው ላብ ችፍችፍ ማድረግ የጀመረውን በራቸውን እያሳዩት ዝም ብለው በመቅረታቸው እርሱም የራሱን ድምፅ ብቻ ከመስማት ተቆጥቦ ዝም አለ ።

«ጨረስክ ወንድም?» ከወፍራም ፣ ረገርም ሰው እንደዚያ ያለች ቀጭን ሰላላ ድምፅ ስትወጣ ለሰሚ ግራ ይገባል ። ሀዲስ ግን ተላምዶታል ።

«ጨረስክ ብሎ ጥያቄ — መቼ ጀመርኩና!» አላቸው በቁጣ ።

«ወንድም — ሳይህ ጭምት ትመስለኝ ነበር — እንደዘመኑ ወጣቶች የመቸኮል ጠባይ የሌለብህ ። ትእግስት ። ከትእግስት ብዙ ነገር ይገኛል…»

«እስከ መቼ ድረስ? የትእግስት ልጓም! ዘላለም ትእግስት ። ለሁሉም ነገር ትእግስት ። ክርስቶስም ትእግስቱን ጨረሶ በመስቀል ላይ ኤሎሄ ኤሎሄ ብሏል ።»

«በሶስት ወር እንዲህ የሆንክ ብዙ ብትቆይማ ምን ልትሆን ኖሯል»

«ብዙ ብቆይማ እፈነዳለሁ ። እዚህ ያለው ህዝብ አለመፈንዳቱ ነው እኔን የጨነቀኝ ።»

ነገሩ ያልጣማቸው መሆናቸውን ለማሳወቅ ጀርባቸውን አዞሩበት ። ሰፊው ትከሻቸው ከሀዲስ ፊት ላይ ተደነቀረ ። ከዚያ ሰፊ ትከሻ ላይ ጉች ያለችው ትንሿ መላጣ ጭንቅላታቸው ለግዙፉ ሰውነታቸው ባእድ መስላ ነበር የምትታየው ።

«አየህ ወንድም — ከሰባት አመት በፊት ዲሬክተር ሁኜ ስመጣ ባንድ ትንሽ ክፍል ውስጥ ከሰማንያ የሚበልጡ ልጆች ይማሩ ነበር ። የሌላውን ነገር አታንሳ ። ምንም አልነበረም ለማለት ይቻላል ። አንተ የመጣኸው ከተሻሻለ ወዲህ ነው ። ያኔ ብትኖር ባሁኑ ይዞታህ አንድ ቀን አታድርም ነበር ። ዛሬ እንደምታየው እዚህ ደርሰናል ። ነገ ደግሞ ወደፊት መራመዳችን አይቀርም ። ለማንኛውም ነገር ትእግስት ያስፈልጋል» አሉትና ፣ ለጠቅላይ ግዛቱ ትምህርት ቤቶች ፅህፈት ቤት በየጊዜው የፃፉትን አንድ ደርዘን ደብዳቤዎች አውጥተው እንዲመለከታቸው ሰጡት ። ከቅርቡ ያለውን ወንበር ሳበና ተቀምጦ እያንዳንዱን ደብዳቤ እያገላበጠ ያነብ ጀመር ……

አሁን ያሉት ስድስት ክፍሎች በተማሪዎች ብዛት ስለተጣበቡ ተጨማሪ ክፍሎች እንዲሰሩልን……ለሁለት መቶ ሰባ አምስት ተማሪዎች አራት አስተማሪዎች ብቻ በቂ ስላልሆኑ ተጨማሪ አስተማሪዎች እንዲላኩልን…… አሁን ያሉት ክፍሎች ከማርጀታቸው የተነሳ መፈራረስ ስለጀመሩ ፣ ተጨማሪ አዲስ ክፍሎች ለማሰራት ባይቻል እንኳ ፣ ያሉት እንዲታደሱልን……የማስተማሪያ መሳሪያ ስላለቀብን እንዲላኩልን……ደመወዝ በወቅቱ የሚደርስበት መንገድ ባስቸኳይ እንዲታሰብበት……

ሀዲስ ደብዳቤዎቹን አንድ ባንድ ተመለከተ ። ያልተጠቀሰ ችግር የለም ። አንብቦ መጨረሱን አዩና ፣ «በየጊዜው የሚሰጠውን መልስ ለማወቅ ከፈለግህ ደግሞ ያውልህ» ብለው ፣ ሌሎች ደርዘን የሚሞሉ ደብዳቤዎች ሰጡት ። እንደመጀመሪያው አንድ ባንድ አነበባቸው ። መልሶቹ አጫጭር ስለነበሩ ጊዜ አልፈጀም ። ሁሉም ባንድ ቃል የሚሉት ፣ በጀት የለም ነበር ። ትእግስት !

ሀዲስ በመደነቅ ፣ «በየትኛውም አለም ደልቷቸው የሚኖሩ አስተማሪዎች የሉም ። ያስተማሪዎች ታሪክ ከሀዋርያት ታሪክ ጋር የተያያዘ ነው መሰለኝ ። የኛ ግን ይብሳል ፣ ዝቅዝቅ መሰቀልና መወገር ነው የቀረን» አለ ።

«ያለብንን ከባድ አላፊነትና ችግር ተገንዝበውልን ምቾቱ ቢቀርብን እንኳ ግድ የለም ። የሚያስተምሯቸውን ልጃገረዶች የሚያባልጉት - የአባ ወራ ሚስት በሄዱበት የሚያስከበልሉት - ወጣቶችን መጠጥና ዳንስ የሚያስተምሩት-የሚያባልጉት - ለክፉ ነገር ሁሉ አርአያ የሚሆኑት እነርሱ ናቸው እያሉ ያሙናል ። ለደሞዝና ለምቾት እንጂ ለሙያው ደንታ የላቸውም ይሉናል ። እንዳልከውም ወንጌልን የሰበኩት ሀዋርያትም አልተመሰገኑም» አሉት ። መልስ አልሰጣቸውም ።

የተስፋ መቁረጥ ስሜት ሀዲስ ፊት ላይ ጉልቶ ስለታያቸው ፣ አቶ ይርጋ ጉሮሮአቸውን አሳሉና ፣ «ወንድም አሁን ችግሩ የገባህ ይመስለኛል» አሉት ። ትምህርት ቤቱን ለማሻሻል በበኩላቸው ያልሞከሩት ነገር የሌለ መሆኑን ያሳወቁት ስለመሰላቸው በራሳቸው ላይ ያላቸው እምነት እንደገና ታደሰ ። ከጥቁር ፊታቸው ጋር ሲነፃፀር ንጣቱ የሚጉላውን ጥርሳቸውን አሳዩት ።

«ችግሩ ገብቶኛል ። መፍትሄውስ?» አላቸው ።

«ትእግስት ። መፍትሄው ትእግስት ብቻ ብልሀቱ ደግሞ ያለውን ማብቃቃትና ባለው ተስፋ ሳይቆርጡ መፍጨርጨር ። ክርስቶስ በገሊላ የፈጸመውን ተአምር ለማድረግ አይቻልም ። ሰው ወሀውን ወደወይን ጠጅ ሊለውጠው አይችልም ማለቴ ነው……»

ሀዲስ ፣ ለጥቂት ጊዜ አሰበና «ጋራው ወደ እኛ ካልመጣ እኛ ወደ ጋራው መሄድ አለብን እንደሚባለው ሁሉ ፣ እነሱ ካልሰሩልን እኛው ተጣጥረን መስራት አለብን እንጂ ፣ ችግሩ እስኪውጠን ድረስ እያየን ዝም ማለት አይገባም» አላቸው ፣ ሳይታሰበው ተስፋው እያንሰራራ ። ትናንሽ አይኖቹን ሳይሰብር በዚያው ትንፋሽ ቀጠለና «መቼም አሁን ባለው ሁኔታ አስተማርን ማለት ቀልድ ነው ። ቦታ የለም እያልን በየቀኑ ከውጭ የምንመልሳቸው ለትምህርት የደረሱ ልጆች ቁጥር ፣ ትምህርት ቤቱ ውስጥ ካሉት ምናልባት በአስር እጅ ሳይበልጡ አይቀሩም ። እነርሱም ኢትዮጵያውያን ናቸው ። መማር መብታቸው ነው ። እንዳሉት ባለው መፍጨርጨር ደግ ነው ። ለችግሩ መፍትሄ መፈለግም አይከፋም ። ሙከራው ባይሳካ እንኳ ሀሊናን ያረካል ። ሰበብ ሀሊናን መግደል የለበትም ። መፍትሄውን እኛው ካልፈጠርነው እንደመና ከሰማይ አይወርድም ። መንግስት በጀት የለም ስላለ እንደጲላጦስ እጃችንን ታጥበን ቁጭ ማለት አንችልም ። ህዝቡን አነሳስተን ፣ ጉልበቱንና ገንዘቡን በማስተባበር ተጨማሪ ክፍሎች ለምን አንሰራም?» ሲል የገዛ ድምፁ ተመልሶ ከጆሮዎቹ ውስጥ እያስተጋባ አሳቡ አእምሮው ውስጥ ነፍስ ሲዘራ ተሰማው ። ተጨማሪ ክፍሎች ለማሰራት ወዲያውኑ ቆረጠ ።

ሳይታሰበው እጆቹ ይንቀጠቀጡ ጀመር ። ሊቆጣጠራቸው
አልቻለም ።

አቶ ይርጋ ሲያዳምጡት ቆዩና በቀዘቀዘ መንፈስ ፣
«ወንድም — ሙከራ ፅድቅ ከሆነ መሞከር ነው!» በማለት
ከፊታቸው ላይ እንደሙጫ የሚጣበቅ ፈገግታ አሳዩትና
እየተኰሳተሩ ፣ «ለመንገድ ገንዘብ አዋጡ — ለድል
ድይ — ለክሊኒክ — ለትምህርት ቤት — ገንዘብ አዋጡ ።
ባለስልጣኑ ፣ ባላባቱ ፣ ጭቃ ሹሙ ሁሉ የሚሉት ገን
ዘብ አዋጡ ነው ። እዚህ እንደምታየው የሁሉንም ፍላጐት
ሊያረካ የሚችል ገንዘብና ጉልበት የለም ። ህዝቡ ገንዘብም
ጉልበትም የለውም ። እምነትም የለውም ። ለመንገድ ስራ
ገንዘብ አዋጡ ሲባሉ አንዳንዶቹ ምን መልስ እንደሚሰጡ
ሰምተሀል? መንገድ ከወጣ ወዲህ ነው ኑሮአችንና የቤተሰ
ባችን አቋም መላላት የጀመረው — የደረሱ ልጆቻችንና ሚስ
ቶቻችን ወደ ከተማ መኮብለል ያመጡት — ኑሮ ውድ የሆ
ነው — ጉልበታችን የረከሰው — እያሉ ነው የሚናገሩት ።
ውነትም ደሞ የዚህ ጥርጊያ መንገድ መከፈት አራጣ አበ
ዳሪውን ፣ አትራፊ ነጋዴውን ፣ ቀላድ ገዢውን — ቀላድ
ለማኙን በብዛት አመጣ እንጂ ከባላገሩ ኪስ ውስጥ የጨ
መረው ቤሳ ብስቲን የለም ። ሞፈርና ቀንበራቸውን
ጥለው መሬቱን ጠም በማሳደር ወደ ከተማ የኮበለሉ
ነባር ገበሬዎች ጥቂቶች አይደሉም ። ሱኳ በመለወጥ ላይ
ነች ። ለውጥ ሁለት አይነት ነው — አንዱ ወደፊት ሌላው
ወደ ሁዋላ ። ሱኳን ችግር እየለወጣት በመሄድ ላይ ነው —
ወደ ሁዋላ ። ነባር ቤተሰቦች በመፈራረስ ላይ ናቸው ። የአ
ስፋልት መንገድ ሲገባማ ምኑ ቅጡ ። በዚህ ላይ ደሞ
ህዝቡ አንተ እንዳልከው ጉልበቱንና ገንዘቡን አስተባ
ብሮ ትምህርት ቤት ቢሰራም ፣ ህንፃ ብቻውን ትምህርት

ቤት ስለማይሆን አስተማሪዎች ያስፈልጋሉ ። አስተማሪ
ዎች ደሞ በተፈለጉ ጊዜ እንደማንኛውም እቃ በፋብሪካ
ተሰርተው ለገበያ የሚቀርቡ እቃዎች አይደሉም ። ማን
ኛውም ነገር ጊዜን ይጠይቃል ። ፕላን ይጠይቃል ።
ክፍል በተሰራ ደግሞ ትምህርት አይስፋፋም ። የትምህ
ርት ሚኒስቴር ህንፃ ከመስራታችሁ በፊት አማክሩን
የሚለው ለዚሁ ነው ። ከተማራችሁት ወጣቶች የሚጠ
በቀው'ኮ ያገሪቷን ችግር በጥሞና አስተውላችሁ ዘላቂ
መፍትሄ መሻት ነው ። ለግልቢያውማ ማይምንስ ብልጭ
ካለበት ይጋልብ የለም እንዴ! ታዲያ የግልቢያው ውጤት
ሁዋላ ጥሩ አይሆንም ። ከኮርቻ ተፈንጥሮ መሰባበር ይመ
ጣል ። ገንዘባችንና አለኝታችን ትእግስት ነው ። አዲሱ
የትምህርት አጠቃላይ ጥናት የተጀመረው ትምህርትን
በተቻለ ፍጥነት ለማዳረስ ታስቦ ነው ። በቅርቡ ስራ ላይ
እንዲውል ይደረጋል ይባላል ። ስማንያ በመቶ የሚሆኑ ለት
ምህርት እድሜ የደረሱት ወጣቶች ከትምህርት ቤት ውጭ
ናቸው ። ሁሉም ነገር እንደሰማሁ አዲስ ሆነብህ መሰለኝ»
አሉት ፣ አፍንጫቸውን እንደ ወናፍ እየነፉ ።

አቶ ይርጋ የሚሉት ሁሉ እንግዳ ባይሆንበትም በአ
እምሮው የሚያባዝተውን አሳቡን በግል ሊያስታውቃ
ቸው ፈልጐ ፣ «ርግጥ ነው ። የሚሉት ነገር ሁሉ ይገባ
ኛል ። ግን ጊዜ የለም ቁጭ ብለን ለማሰብ ። መዳህ ሳን
ችል እንድንሮጥ ጊዜው ይጠይቀናል ። የኔ አሳብ — እዎን
— ህዝቡ ጉልበቱንና ገንዘቡን አስተባብሮ ትምህርት
ቤት ከሰራ ፣ አስተማሪዎችም መቅጠር መቻል አለበት ።
ትምህርት የህብረተሰቡ ጉዳይ ነው ። በህብረተሰቡ የሚ
ካሄዱ ትምህርት ቤቶች ናቸው ባሁኑ ጊዜ የሚያስፈል
ጉን ። እጃቸውን አጣምረው የመንግስት እጅ የሚጠብቁ

ትምህርት ቤቶች አይደሉም በእዝነ ልቡናዬ የሚታዩኝ ። እኔን የሚታዩኝ በህብረተሰቡ ስጦታ ፤ ድጋፍና አሳብ የሚመሩ ትምህርት ቤቶች ናቸው ። መዋጮውም ቢሆን — የሚዋጣው ገንዘብ በቀጥታ በፕላን መሰረት ስራ ላይ ሲውል ቢታይ'ኮ ህዝቡ አይሰለችም ። እምነት አያጣም ። ብዙ ጊዜ የተታለለ ሰው ርግጥ እምነት ሊያጣ ይችላል ። እምነት ካልታደሰ — የእምነት ተንሳኤ ካላገኘ አደገኛ ነው ። አንዱ ገንዘብ አዋጡ ብሎ አጭበርብሮ ሲሄድ ሌላው መጥቶ ገንዘብ አዋጡ ሲል ሕዝቡ ይሰለቻል ። ይጠራጠራል ። የተዋጣው ገንዘብ በፕላኑ መሰረት ስራ ላይ ሳይውል ሲቀር የህብረት ስራን መንፈስ ያደክማል ። ስልጣኔና መሻሻል የሚመጡትም የተሰሩትን መንገዶች ተከትለው ስለሆነ ከጊዜ በሁዋላ ከጉዳቱ ጥቅሙ እንደሚበልጥ ማስተማር አለብን ። አለዚያማ ግርግር ለሌባ ያመቻል እንደሚባለው ገንዘብ አዋጡ ማለት ብቻ አይበቃም» አላቸው ።

ከእርሳቸው በቀር ትምህርት ቤቱን ለማሻሻል በሌሎች የሚደረገውን ማንኛውንም ጥረት አቶ ይርጋ በጥሩ አይን አይመለከቱም ነበርና የእርሳቸውን ጥቅም ለመፌታተን የሚደረግ ሙከራ መስላቸው ። በሀምሳ አራት አመት እድሜ ከሀያ ሰባት አመት ወጣት ጋር የአሳብ ፈለማ ለመጀመር አልፈለጉም ። «እኔን'ኮ የሚገርመኝ ላንድ ዓመት ብለህ መጥተህ ይህን ያህል መጨነቅህ ነው ። ማማና ልብስህን አሻልተህ ወደ ዩኒቨርሲቲህ ብትመለስ አሁን ምንቸገረህ ወዳጄ! ተቸግረህ የምታስቸግረኝ! እፍ በተናገረ ተራራውን ሜዳ ለማድረግ ከዚያው ስትመለስ ይቀል የለም ። ስራ አታስፈታኝ ወንድሜ!» አሉት እየተነጫነጩ ።

ንጭንጫቸውና ከፊታቸው ላይ የሚታየው ብስጭት አዲስ አሳብ በሀሊናው አሰቀረፁበት — እጆቹ እየተንቀጠቀጡ ወጣ ......

የጥር ወር የሱጴን ከተማ ከረጂም እንቅልፍ ለመቀስቀስ ተጉዞ መጥቷል ። ህይወት እግሯን በጋድ የታሰረች ይመስል ባንድ ቦታ ረግታ ማዛጋቷን ከጥር ወር ዋዜማ ጋር አቁማለች ።

የአብዛኛው የሱጴ ቦሮ ህዝብ ኑሮ ከቡና ንግድ ኡደት ጋር የተያያዘ እንደመሆኑ ደን መመንጠር ፤ የቡና ችግኝ ማፍላት ፤ መትከል ፤ መኰትኰት ፤ ቡና ሲደርስ ደግሞ መልቀም ፤ ማድረቅ ፤ መፈልፈል ፤ ማጠብና መጫን ሲሆን ፤ ቡና ተለቅሞ ከገባ በሁዋላ ግን ስልቱ ይለወጣል — በጥር ወር እግር ሳቢያ ።

የጠጅ ነጋዴዎች ገበያ ይደራል ። አዝማሪ የመሲንቆውን ጭራ በባህር እጣን ማሻሸት ይጀምራል ። በአዲስ አበባና በሌሎች ርእሰ ከተሞች ተቀማጭ የሆኑ ቀፈታቸው ወደፊት የገፉ ባለርስቶች ፤ አትራፊ ነጋዴዎችና አራጣ አበዳሪዎች እንደመስቀል ወፍ ቀጠሮ ጠብቀው ሱጴ ላይ ከወይዘሮ ዝናሽ ቤት ይገናኛሉ ። ከወሎ ፤ ከሰባት ቤት ጉራጌ ፤ ከጎጃም ፤ ከትግሬና ከሌላም ስፍራ ለቡና ለቀማ የሚመጡት የቀን ሠራተኞች በቡድን በቡድን ሆነው ሱጴን ማጣበብ ይጀምራሉ ። ሴትኛ አዳሪዎችም የአዲስ መጤዎችን ዱካ ተከትለው መጥተው እንደየደረ

ጃቸው ስፈር ያበጃሉ — የሻማ — የኩራዝ — የፋኖስ — የማሾ ቤቶች እንደአሸን በየቦታው ይፈላሉ ። አዝማሪዎች በየሰፈሩ ያቅራራሉ ። ጠላው — ካቲካላው — ጠጁ — አረቄው በያይነቱ — ኮኛክና ውስኪው ይንቆረቆራል — ያለማቋረጥ እንደገባ ወንዝ ፍፍቴ ። የወንጀሉም ብዛት በዚያው መጠን ይጨምራል ። በየቀኑ ከቡና ዛፍ ስር ፣ በጩቤ ፣ ወይም በማጭድ ፣ ወይም በቆንጨራ ተዘንጥሎ የወደቀ ሬሳ አይጠፋም ። የፖሊስ ጣቢያው በእስረኞች ተሞልቶ ፣ ቤቱ ቀርቶ ደጁም ይጨናነቃል — ለሴትኛ አዳሪ ገንዘብ ያልከፈለው — ከቀን ሰራተኛ ገንዘብ የሰረቀችው — በስካር ጓደኛውን የገደለው — ልጃገረዷን የደፈረው — ከአባ ወራ ሚስት ላይ የተያዘው — በስርቆት — በነፍስ መግደል ሙከራ — በማጭበርበር የተወነጀለው ሁሉ ባንድነት ይታጐራሉ ።

ተፈጥሮም — የደረሰው የቡና ፍሬ እንጆሪ መስሎ ወደጥቁር አረንጓዴነት ቀለም ከሚያደሉት ወዛም ቅጠላቅጠሎች ጋር እያነፃፀረች ፣ ምንጮችና ጅረቶችን በጥራታቸው ኩል መስሎ ከሚንጣለለው ሰማይ ጋር እያወዳደረች ፣ የንብ መንጋዎችን ካንዱ ቀፎ ወደ ሌላው እያዘመተች — በየሜዳው አበባዎችን እያፈነዳች — ትሳለቃለች — ትስቃለች - ታሾፋለች - ላንዳፍታ ቁም የሚያደንቃት የለም ።

በክረምቱ ወራት የእርሱንና የቤተሰቦቹን ችግር ለመወጣት ገና ያላፈራውን ቡና ዛፉ ላይ እንዳለ በርካሽ ዋጋ የሸጠው ገበሬ ፣ ቡናው ደርሶ በአበዳሪው በገፍ ሲሸመጠጥ ይመለከትና ባዶ እጁን ወደ ቤቱ ተመልሶ ከእሳት ዳር ተቀምጦ ይተክዛል ። ከአራጣ አበዳሪዎች በክረምቱ ወራት የተበደረውን ገንዘብ ከነወለዱ መክፈል

ያቃተው ፣ እፍኝ ጥሬ እየቆረጠመ ከንፈሩን ይነክሳል ። ባሏ የኮበለለባት ሚስት ከልጆቿ ጋር ከእሳት ዳር ተቀምጣ እንባዋን ታፈስሳለች ። በሴትኛ አዳሪዎች ምክር ፣ የደረሰች ልጃቸው የኮበለለችባቸው ወላጆች ፣ ሚስቱ ቡሀቃውን ሳትከድን ህፃን ልጅ ጥላበት የኮበለለችበት ባል ፣ ከቡና ሺያጭ በተገኘው ትንሽ ትርፍ ባሏ በየመጠጥ ቤቱ እየሰከረ የሚያስቸግራት ሚስት — ሁሉም በየቤቱ ከንፈሩን ይመጣል ። የቤተሰብ ግንኙነት ይላላል ። የቤተሰብ ኑሮ ይፈርሳል ። ቤተሰቦች ይበተታናሉ ።

እንግዲህ ህዝቡ ቡናን የሚያከትምበት አዲስ ወግ ይሻል ። እንደመሻቱም ፣ ወግ የሚያጣበት ጊዜ እምብዛም ነው ። እንደሀዲስ አይነት ጥቁር እንግዳና እንደአይናለምና ዳኛቸው ስርግ አይነቱን ይጥልለታል ።

ሀዲስ ቀን በስራ የደከመውን ሰውነቱን ለማዝናናት በአስር ብር ከተከራያት ደሳሳ ጐጆው ታዛ ስር እግሮቹን አጣምሮ ተቀምጧል ። ግን ለመዝናናት አልቻለም ። በአሳቡ ፣ መዝናናት የሚችሉ የተባረኩ ናቸው ይላል ደጋግሞ ። መማር'ኮ በአንድ በኩል ጭንቀትን ማብዛት ሳይሆን አይቀርም እያለ ያስባል ። አሳቡ ግን አንድ አግጣጫ ይዞ አይጓዝም ።

ከቤት ውስጥ ከሚነደው ፋኖስ እየተነነ የሚወጣው ጋዝ ከቀዝቃዛው የምሽት አየር ጋር እየተዋሀደ አንዳንዴ መጥቶ

አፍንጫውን ይወጋዋል ። ስለተላመደው አያስጨንቀውም ። እንደፈርጥ በሚንቦገቦጉ ከዋክብት የታጀበች ብርማ ግማሽ ጨረቃ በቀዝቃዛ ብርሀኗ ሜዳውን ፣ ቤቱን ፣ ዛፉንና ቁጥቋጦውን ጥቁር ግራጫ ቀለም እየቀባች ታኾጉረጉራቸዋለች — ቁጥቋጦውን ያጼበ ነብር ፣ ጉቶውን ያደፈጠ ወንበዴ ፣ አንዱን ዛፍ አሳብ የተጫነው ጉልያድ ፣ ሌላውን አንገቷን እንደባህር ማሽላ የዘለሰች ልጃገረድ እያስመሰለች ። ደገዛ ፌንጣዎች ጭርር ጭርር እያሉ ከእልቁ ወንዝ እንቁራሪቶች ቁርርታና እልልታ ጋር በመቀባበል የተወሳሰበ ህብረ ሙዚቃ ይፈጥራሉ ።

ለምን ጀመርኩት? ምን ሲያቀብጠኝ? እያለ ራሱን በራሱ እየደጋገመ በመጠየቅ ከአሳብ ወደ አሳብ ይራመዳል — ሀዲስ ። ስለትምህርት ቤቱ ሲያስብ አይናለም ከፊቱ መጥታ ትደቀንበታለች ። እንዴት ባጭር ጊዜ ውስጥ በአእምሮዬ ትፀነሳለች ... ግና ትምህርት ቤቱስ አዲስ ፅንስ አይደለ ... በማለት በአሳቡ ይንከራተታል ። ስለአይናለም ላስብ ሲል ደግሞ ትምህርት ቤቱ በግድ መጥቶ ጣልቃ ይገባል ። ትምህርት ቤቱና አይናለም ፣ አይናለምና ትምህርት ቤቱ ይጋጩበታል ። ይዤአት ብኮበልልስ? ብሎ ልቡን ለማነሳሳት ሲሞክር ትምህርት ቤቱ ከፊቱ ይደቀንና እኔስ የሚል ድምፅ ያሰማዋል ። ያኔ ከገባበት ማጥ የሚወጣበት መንገድ ይጠፋዋል ። ይጨነቃል ። የሚይዘው የሚጨብጠው ነገር ይጠፋዋል ። ህይወት ውሉ የጠፋ ልቃቂት ትሆንበታለች ።

ለምን ጀመርኩት? ለተባለው ጥያቄው መልስ እያጣ በሄደ ቁጥር ታዲያ ለምን አትገፋበትም የሚል አሳብ መጥቶ ጥርጣሬውን በመደምሰስ ሲፋለመውና አይሉ

ሲጫነው እጆቹ መንቀጥቀጥ ይጀምራሉ ። የእናቱ ድምፅ ከሩቅ እየመጣ ከጆሮዎቹ ውስጥ ማስተጋባት ይጀምራል — ቃለ አዋዲ ይሆንበታል — እጅ እጅህን ስጠብቅ ኖርኩ ። ደከመኝ ልጄ ። በእጅህ ለራስህ ብቻ አትቁረሰበት ። እጆችህን በተስፋ ስጠባበቅ ታርዤና ተርቤ ሞትኩ ...

ሁለት እጆቹን ወደላይ ያነሳና በጨረቃዋ ብርሀን ይመለከታል — በአሳቡ እየጉሉ ሲሄዱ — አዎን — የእጆቹ ፍሬ እንዲሁ በከንቱ መቅረት የለበትም ። የትምህርት ቤቱን ስራ ከፍፃሜ ማድረስ አለብኝ ። ዘለቄታ ያለው የትምህርት ቤቱ ስራ ነው ። እጆቹ የመጀመሪያውን ፈተና መውደቅ የለባቸውም — እጆቹ ይልና ለአሳቡ እልባት ሊያደርግ ሲል ልጓሙ እንደገና ያፈተልክበታል ። አይናለም ከፊቱ መጥታ ትደቀንበታለች ። አይኔ እያየ እንዴት ለሌላ ሰው ተድራ ትሄዳለች? ፍፁም በድን ነኝ ማለት ነው — ስሜት የሌለኝ ። ስሜቴን ከቀጨሁ ሰው ነኝ ለማለት አልችልም ። ይዤአት መኮብለል — ምርጫው ይሄው ነው ። አባቷ ፊታውራሪ ተካ ገደል ሊገቡ ይችላሉ ። ትምህርት ቤቱም በጅምር ይቅር — የፍቅራችን ሀውልት ሆኖ ...

ለምን ጀመርኩት? በማለት እንደገና ወደሁዋላ ተመልሶ ፣ በፊት ተራምዶ ያለፋቸው የአሳብ ደንጋዮች እያደናቀፉት ራሱን ይጠይቃል ።

ብቸኛ ስለሆንኩ ብቸኝነቴን ለመርሳት ወይም እንደቀንድ አውጣ የሚያዘግመውን እንደተከፈተ መቃብር የሚያዛጋውን የሱዳን ህይወት ለመቋቋም ፣ ለይምሰል የጀመርኩት ይሆን? ግን ሁልጊዜም ቢሆን ብቸኛ ነኝ ። ብቸኝነት አይሰለችም ። አብሮኝ አድጓልና ። ሙዚቃዬ

ነው መስተዋቴ ። ከብዙ ጠባያት ጋር የምውልበት ። በገሀነም አድርጌ ፣ መንግስተ ሰማያት ወጥቼ ፣ በነገስታት እልፍኞች አልፌ ፣ ከልእልቶች ጋር ተሳስቄ ፣ ለምድር ከከበዱ ባለስልጣኖች ጋር ትከሻ ለትከሻ ተጋፍቼ — እምን — ዳገት — ቁልቁለት — ገደል — የብረት መዝጊያ — እድማስ የማያግደው አለሜ ነው — ብቸኝነቴ ። ብቸኝነቴን እወደዋለሁ — አብሮ አደጌን ። አልፈራውም……አልፈራውም……እወደዋለሁ!

ታዲያ ለምን አመነታለሁ? የሚሰራ እጅ የኢትዮጵያ ቤዛ ነው ስል አልነበረም? ኢትዮጵያ እጆቿን ወደ ሰማይ ዘርግታ የምትማለደው ከእጀ ሰባራ ትውልድ አድነኝ እያለች አይደለም? ምናልባት የጀመርኩት ስራ የልጆች ጨዋታ ሆኖ — ልጅ ያቦካው ለራት አይበቃም እንዲሉ — የእምቧይ ካብ የሆነ እንደሆነ በማለት ፈርቼ ይሆናል ። ሳይሆን አይቀርም? ነው ። ከሆነ ተመልሼ የድሮው……ያሁኑ ሀዲስ ለመሆን አልችልም ። አዎን — በኔ ላይ የሚያስከትለውን ለውጥ ፈርቼ ነው መሰለኝ ። ለውጥ አይቀርም……ግን ያስፈራል ። ፈረሱም ይሄው ፣ ሜዳውም ይሄው እንደሚባለው ፣ እጆቼና ስራ ሲገጣጠሙ እያየሁ ወደሁዋላ ለማለት አልችልም ። ወደሁዋላ ብል የምፈራው እኔነቴን ነው ። ወደፊት ብገፋበት እኔነቴን ለማወቅ……የህይወት ፈለግ……

«ብቻህን በአሳብ ምን ትዋኘርቃለህ?» — የሸታዬ ድምፅ ነበር ። ስትመጣ ባለመስማቴ ድምፅዋ አስደነገጠው ። ከሚዋኝበት የአሳብ ባህር ወጥቶ «እኔ'ኮ የሚገርመኝ ስትመጪም ስትሄጂም ኮቴሽ አይሰማም ። እየተንሳፈፍሽ ነው እንዴ የምትሄጂው ወይስ ጥላ ነሽ!» አላት ፣ እንደመበሳጨት ብሎ ።

«የኔ መምጣት ነው እንዴ በሽታህ! እግሬ'ኮ ነው የሚያዋርደኝ ። ተመልሼ እሄዳለሁ ። ጥላነሽ ብሎ ጥያቄ! ቀትረ ቀላል ነሽ ማለትህ ነው? ለመሰደብ አይደለም የመጣሁት — የሞቀ ገበያ ትቼ ፣ ስንቱ ሲማለደኝ—ጠሞልኝ የኔ እመቤት ሲለኝ ። እኔ'ኮ የሚገርመኝ በጨለማ እየተደናበርኩ ለስድብ ሮጬ መምጣቴ ነው» አለች ፣ ባጭር ባጭሩ እየተነፈሰች ።

ሀዲስ እግሮቹን አጣምሮ ከተቀመጠበት ተነስቶ እየተጠጋት «ሸቴ — አንቺን ለማስቀየም አስቤ አይደለም ። አንቺ ደግሞ ቶሎ ብለሽ ሁሉን ነገር ወደመጥፎ ለመተርጎም ትጣደፊያለሽ ። አንቺ አይታወቅሽ እንደሆን እንጂ ስትሄጂ እንደጥላ ውልብ ነው የምትይው ። ያላሰቡትና ያልጠበቁት ነገር በድንገት ሲደርስ ያስደነግጣል—ሰይጣንና መልአክ ፣ መርዶና ደስታን አይለይም……» እያለ በተንገዳገደ አሳብ ስሜቱን ሊያስረዳት ሲሞክር አቋረጠችውና «አላሰብከኝም ፣ አልጠበቅከኝም ማለት ነዋ ! እኔ ብቻ ነኝ ጢትና ማታ ወዳንተ'ምሮጠው! ወይ እድሌ! ወይዘሮ ዝናሽ ይህን ጊዜ የት ሄደች ብለው ጓዳውን ይበዘብዙታል ። ላንተ ስል ስራዬን ትቼ እዚህ ስመጣ ደሞ አንተ ጥላ ቢስ ትለኛለህ ። ምን ታደርግ! የማያርፈው እግሬ ነው ለዚህ ያበቃኝ» አለችው ፣ የወትሮ ስልቱን ባጣ ድምፅ ።

እየተበሳጨ ፣ ቢሆንም ብስጭቱን በትእግስት ልጓም እንደምንም እየገታ «ይህንን'ኮ ነው የምለው ። ሁሉንም ነገር ወደመጥፎ ትተረጉሚዋለሽ ። በምን ቋንቋ ላናግርሽ እንደምችል አንዳንዴ ይቸግረኛል ። ከመምጣትሽ በፊት የአሳብ ማካ ውስጥ ገብቼ መንገድ ጠፍቶኝ ስማ

ስን ነበርኩ ። ከዚያ አሳብ ስለገላገልሺኝ ደስ ይለኛል ።
እንኳን መጣሺልኝ» አላት በረጂሙ ተንፍሶ ።

ተያይዘው ወደቤት ገቡ ። የፋኖስ ብርሀን ተቀበ
ላቸው ። የሀዲስ ጠይም ስፊ ፊት ወደጥቁረት አድልቷል ።
ትናንሽ አይኖቹ ጥልቀት ካለው ጉድጓድ ውስጥ ጭል
ጭል እያለ የሚታይ ወሀ ሊመስሉ ምንም አልቀራች
ውም ። እንደደንጊያ ያጎጡት የጉንጮቹ አጥንቶች ውጠ
ዋቸዋል ። ከርዳዳ ጠጉሩ ማበጠሪያ የዞረበት አይመስ
ልም ። ድሮም ቢሆን እምብዛም ፀድተው የማይታዩት
ጉንጮቹ ከምላጭ ጋር ከተለያዩ ውለው አድረዋል ።
እንደልማዱ እጆቹን ከሱሪው ኪሶች ውስጥ ከትቶ አቀ
ርቅሮ ቆመ ። አቀርቅሮ ሲቆም ከትከሻው የባሰውኑ ይጐ
ብጣል ። ሽታዬ ከእግር እስከራሱ እንደቤተክርስቲያን
ጧፍ በሚያበሩት ትናንሽ ውብ አይኖቿ ተመለከተችው ።
በተመለከተችው አልተደሰተችም ። ሀዲስም ቀና ብሎ
በሚስቁት ትናንሽ አይኖቹ አማተራት ። ዳሌዋ ኮርቶ
ታየው ። የለበሰችው ያገር ልብስ ይሆናል ዳሌዋን እንደ
ዚያ ያኮራው ብሎ ገመተ ። ቁመቷም ከወትሮው ዘለግ
ብሎ ታየው ። በቁመት ትንሽ ነበር የሚበልጣት ። ሀዲስ
ረጂምም አጭርም የሚባል ሰው አይደለም ። በድንገት
የተመለከቱት ሰዎች ምናልባት በቅጥነቱ የተነሳ ከረጂ
ሞች ይቆጥሩት ይሆናል ።

ሽታዬ የተከናነበችውን ነጠላ አውርዳ ከክብ ትከ
ሻዎቿ ላይ ጣል ስታደርገው በሻሽ ወይም በጠጉር መያዣ
ያልተዳኘው ረጂም ሉጫ ጠጉሯ ተዘናፍሎ አጭር ክብ
ፊቷን የባሰውኑ አሳጠረው ። ቀዳዳዎቹ ወደላይ እንደ
መገልበጥ የሚሉት አጭር አፍንጫዋ የሚያሾፍበት ስለ

መስለው ሀዲስ ፈገግ አለ ። ቀሚሷን ወደላይ ወጥረው
የያዙት ጡቶቿ አፈጠጡበት ።

«እኮ ለምን ነበር ብቻህን በአሳብ የምትዋኘርቀው?»
አለችው ።

«የት ስዋኝርቅ አየሺኝ ?»

«አይመስለኝም ። ሰሞኑን ነው ብቻህን እንደእብድ
መለፍለፍ የጀመርከው —አዲሱን ትምህርት ቤት እስ
ራስሁ ብለህ ከተነሳህ ወዲህ »አለችው ፤ የጀመረውን
ስራ በእዝነ ልቡናዋ እንደጣውንት እያየችው ። ቀጠለ
ችና «ምናለ ብትተወው ፤ ምናስጨነቀህ ? ላንድ አመት
ብቻ ነው እዚህ የምቆየው ብለህኝ አልነበረምገ ትረሳህ
እንዴ! ደሞ እዚህ ትምህርት ቤት ሰራህ አልሰራህ ምን
ልዩነት ሊያመጣ ነው? ጐሽ የሚልህ እንኳ የለም ። ትርፉ
ጠላት ማፍራት ብቻ በገዛ እጅህ ። አቶ ይርጋ አለሙ
በጣም አዝነውብሀል ። የመቶ አለቃ አሸኔ ደሞ ያቶ አለሙ
የቅርብ ጓደኛ ነው ። አብረው ነው የሚውሉት ፤ የሚጠ
ጡት ። ወይዘሮ ዝናሽም በደምበኞቻቸው በአቶ ይርጋና
በመቶ አለቃ አሸኔ አሳብ በመመራት በነገሩ አልተደሰ
ቱበትም ። ካንተ ጋር እንዳልገናኝ አጥብቀው ነው የሚ
መከሩኝ ። ባንተ ሰበብ ከቤታቸው አንድ ቀን ሳያስወ
ጡኝ አይቀሩም ። አባ ጨፌም ማንገራገር ጀምረዋል
ይባላል ። ሌላው ቀርቶ መምሬ መሀሪ እንኳ አልደገፉ
ህም ። ከስንቱ ጋር ተጣልተህ ትዘልቀዋለህ ። እኔ የም
ፈራው ለህይወትህ ነው ። በተለይ አባ ጨፌ ይወጉህና
ሳታስበው ትቀጠፋለህ!» አለችው ።

ሀዲስ የውይይታቸውን አርእስተ ጉዳይ ለመለወጥ
እድል የገጠመው መስሎት ስለታየው ስለሱጴ በሮው

ቃልቻ ፣ ስለአባ ጨፌ ማውራት ጀመረ ። «በቀዳማዊ ሀይለ ስላሴ ዩኒቨርሲቲ የሁለተኛ አመት ትምህርቴን እንደጨረስኩ የነበሩኝ ጥቂት ልብሶቼ ሳስተው በመቀዳደድ ፣ ማማዎቼ በመንጋደድ በክፍልም ሆነ በውጭ ከጓደኞቼ በታች ሁኜ እንድታይ ስላደረጉኝ ላንድ አመት ባስተማሪነት ለመቀጠር ማመልከቻ አገባሁ ። ሱዲ ቦሮ ግን በአሳቤ ውስጥ አልነበረችም ። በየትኛው ጠቅላይ ግዛት እንደምትገኝ ቀርቶ ስሟንም ሰምቼ አላውቅም ። ሱዲ ቦሮ በኢሉባቦር ጠቅላይ ግዛት ፣ ከመቱ በስተምእራብ ከገባ ወንዝ ባሻገር የምትገኝ ፣ የሱዴና የሰዶ ወረዳ መሆኗን ያወቅሁት የአይሮፕላን ቲኬት በተሰጠኝ እለት ነበር ። ከመቱ በተከራየሁዋት መጋዣ በቅሎ የበቅሎዋን ጌታ አስከትዬ መጀመሪያ የሰርን ፣ ቀጥሎ የገባን ወንዝ በተሻገርኩበት የዝናብ ዶፍ በሚወርድበት እለት ፣ ተጉዤ ከአለም መጨረሻ የደረስኩ ስለመሰለኝ ስልጣኔ ደህና ሁኚ ማለቴ አልቀረም ። ያን ቀን የገባን ወንዝ ተሻግሬ አቀበቱን ወጥቼ ከአፋፍ ላይ ስደርስ ተከትሎኝ የነበረው የበቅሎዋ ጌታ ወደፊት በመቅደም የበቅሎዋን ልጓም ይዞ ይውረዱ ጌታዬ አለኝ ። ይገርምሻል እጢዬ ዱብ አለ ። የደነገጥሁት ድንጋጤ አይረሳኝም ። ብርክ ይዞኝ ፣ ጥርሶቼ እየተጋጩና ሰውነቴ እየተንቀጠቀጠ ... ለ...ምን? ብዬ ጠየቅሁት ። ይህን ...በቅሎ ላይ ተቀምጠው ዝም ብለው ቢያልፉ የአባ ጨፌ ውቃቢ ይቀየምዎታል ። የሱዲ አድባርም አትቀበልዎትም አለኝ ከመንገድ ዳር ከትንሽ ኮረብታ ላይ የተቆለለ ድንጋይ በሌባ ጣቱ ጠቁሞ እያሳየኝ ።ነፍስ ከዘራሁ በሁዋላ ምንድን ነው እሱ? ብዬ ጠየቅሁት ። አባ ጨፌ ቤት ከአፋፍ ላይ እንዳለ የሚያሳይ ምልክት ነው አለኝና የተቆለለውን ድንጋይ እየተሳለመና ርጥብ ሳር እየነጨ ይጥልበት ጀመር ። ማን ነው? አባ ጨፌ ብዬ ጠየቅሁት ። የታወቁ የሱዲ ባለውቃቢ ናቸው አለኝ ። ገረመኝና ክርስቲያን ነህ? ስለው ምን ብሎ እንደመለሰልኝ ታውቂያለሽ? እንዴታ!... ከእያት ከቅመ እያቴ ጀምሬ ብሎ አንገቱ ላይ ያሰረውን ክር አሳየኝ ፣ ቀጥሎም ከቅርብ ጊዜ በፊት ከዚህ ላይ ሳር ብቻ ጥሎ የሚያልፍ ሰው አልነበረም ። የዛሬን አያድርገውና — ነጋዴው ከሸቀጡ አይነት ፣ ሌላው ገንዘብ ፣ ሴቱ ጌጣጌጥ ጥለው ያልፉ ነበር ። ያንን ደፍሮ የሚነካ ሰው አልነበረም ። ይህ ቀውጢ ጊዜ መጣና ይሄውና እንደሚያዩት ገንዘብ ቀርቶ ክር እንኳ ጥሎ የሚያልፍ የለም ። ሰዉም ጊዜውም ተበላሽቷል ። ገልቻ የሚደፈርበት ጊዜ መጣ እያለ በሀዘን አንገቱን ደፍቶ ይከተለኝ ጀመር ። ክርስቲያን ሆነህ እንዴት በቃልቻ ታመልካለህ? አልኩት ። አባ ጨፌን ምን የሚሳናቸው ነገር አለ — ይሄው ብቻ ነበር መልሱ ። አንቺም ከእርሱ አልተሻልሽም ። አባ ጨፌ ብሎ ወጊ!» አላት ።

ሸታዬ በሙሉ ልቧ አላዳመጠችውም ። ከመጀመሪያው ቀን አንስታ የትምህርት ቤቱን ስራ ያለመውደዱን ነበር የምታሰላስለው ። ለስራው ያላት ጥላቻ በየቀኑ ልቧ ውስጥ ነፍስ እየዘራና እያደገ መሄዱን ነበር እያወጣች የምታወርደው ። ሁለቱን ለማራራቅና በረጂሙ የተወጠነውን አሳቧን ለማጨናገፍ በመካከላቸው የተፈጠረ ጠንቅ ነበር የሚመስላት ። እና እንደ ጣውንት ነበር የምትመለከተው የትምህርት ቤቱን ስራ ። ግን ሀዲስ በመጀመሪያ አሳቡ ፀንቶ አንድ አመት በአስተማሪነት ከቆየ በሁዋላ ወደ አዲስ አበባ እንዲመለስ ለማድረግ የም

ትጠቀምበት ሀይል እየጠፋት ግራ በገባት ቁጥር ፣ ከእርሱ እየራቀች ፣ የውጥኗን ቀስት ወደሌላ ኢላማ እየደገነች በመሄድ ፈንታ ፣ ጠረኗ ሱስ ሆኖበት አሳቡን ያስለወጠው ይመስል እየቀረበችው ፣ አዳሯን ከእርሱ ጋር እያዘወተረች መሄዷ ነበር ከፊቷ ተደቅኖ የሚታያት ። ከወይዘሮ ዝናሽ መጠጥ ቤት በአሻሻጭነት ተቀጥራ በሴትኛ አዳሪነት የምትኖር ብዙ ፈላጊ ያላት ብትሆንም የእለት ገበያዋን መስዋእት አድርጋ ከሀዲስ ጋር መቆራኘቷ በኑሮዋ ላይ ኪሳራ እያስከተለ መሄዱ ነበር የሚያብከነክናት ። ቢሆንም……

«ከፊታውራሪ ተካ ጋር ደሞ ምናገናኛችሁ ?» ብላ ያላሰበውን ጥያቄ በድንገት ወረወረችበት ።

ለመልሱ የአእምሮውን ጓዳ ሲበዘብዝ ጥቂት ቆየና በረጅሙ ተንፍሶ «ያገናኘን እኔ ለርሳቸው ፣ ምናልባት ደሞ እርሳቸው ለኔ ያለን ግምት ይመስለኛል ። ዘመናዊ እውቀት ባይገበዩም ፣ ተፈጥሮ ብሩህ አእምሮ ሰጥቶአቸዋል ። ተመራማሪ ናቸው ። ለምን? ብሎ መጠየቅን ይወዳሉ ። ለምን? ብሎ መጠየቅ የመጀመሪያ ጥበብ ነው ። አእምሮአቸው ዝግ ስላልሆነ አሳብ ይቀበላሉ ። አሳብ የሚቀበል ሰው ተራማጅ ነው ። አሳብ የሚቀበል ሰው ለውጥ ያመጣል ። ለውጥ አይፈነቅለውም ። አደንቃቸዋለሁ ። እርሳቸው ግን ምን እንዳዩብኝ አላውቅም ። ምኔ ሰው ይማርካል ። ተራ ሰው ነኝ ። አንቺ እወድሀለሁ ስትይኝ ይገርመኛል ። መልኬ ተራ ፣ ቁመቴ ተራ ፣ አሳቤ ተራ……» ሲል —

ሳታስጨርሰው ፣ «ልጃቸው አይናለምን ታውቃታለህ?» ብላ ሌላ ዱብ እዳ ጣለችበት ።

«አዎን — አውቃታለሁ……»

«ውብ ናት?»

«እንከን አይወጣላትም»

«አይንህ አርፎባታል ማለት ነዋ! የፊታውራሪ አይን ወዳንተ ፣ ያንተ አይን ወደሷ ። እናንተ የገጠር አስተማሪዎች በየሄዳችሁበት የባላባት ፣ የባለስልጣን ፣ የሀብታም ልጅ ነው አሉ የምትፈልጉት — ቶሎ ለመክበር ። አይደለም» አለችው እጆቿን አወናጭፋ ።

በአይኖቿ ውስጥ የሚነበበውን ጥርጣሬ አልወደደም ። ሊከተል የሚችለውን ነገር በመፍራትና ተጨማሪ ጥያቄ እንዳታቀርብለት በማሰብ በሩን ዘግቶ ወደመኝታው ሲጎትታት —

«ጥያቄዬን አልመለስክልኝም» ብላ ስታንገራግር —

«ምን ያደርጋል» እያለ ከመኝታው ላይ ወስዶ ጣላት ።

የጫማዎቹን ክሮች ሳይፈታ አወለቃቸው ። ልብሶቹን ለማውለቅ የፈጀው ጊዜ በመርዘሙ ተራገመ ። ከንፈሮቻቸው ሲገናኙ ፣ ሰውነታቸው ሲግል ፣ ጠረናቸው ሲወሳሰብ ፣ ላባቸው ሲወሀድ ፣ በተፈጥሮ ሙዚቃ ታጅበው በስልት ሲደንሱ — ያማልክት ውብ ዳንስ — የልባቸው ትርታ ሲሰምር — ትንፋሽ እያጠረ — እያጠረ……

በሶስት ካብ ዙሪያውን የታጠረው የፊታውራሪ ተካ ባለአንድ ፎቅ ቤት ፤ ከሱቁ ቦሮ መንደር እናት ላይ በሰፊው ተንጣሏል ። ከግርጌው በስተቀኝ ጥንታዊቷ ሱቁ ቦሮ ፤ ከግራው ግርጌ ደግሞ ፤ አውራ መንገድ ዳር በመሆኑ ከጊዜ ወደጊዜ እየተስፋፋ የሚሄደው ስንበተ ጉዳ የተባለው አዲሱ መንደር ፤ ከፊት ለፊቱ የእልቁ ወንዝ ፤ ከወንዙ ማዶ ባለው ጉብታ ላይ ደግሞ የእልቁ ማርያም ቤተክርስቲያን ይገኛሉ ። ከቤቱ በስተጀርባ የፊታውራሪ ቡና ተክል ለአይን እስኪታክት ድረስ እየተዘረጋ ይሄዳል ። የቤቱ አረንጓዴ ቀለም ደብዝዟል ። ባለፈው ዘመን በሳምንት ሶስት ቀን እንደጮራ ብቅ ብለው የህዝቡን አቤቱታ የሚቀበሉበትና ቁጭ ብለው የሚዳኙበት የቤቱ ሰገነት ፤ በአበባ ምንጣፍ እንዳልተሸቆጠቆጠ ሁሉ ፤ ጭር ብሏል ። ባለፈው ዘመን የተሰራ ቤት ይመስል እንጂ ግርማ ሞገሱን አላጣም ።

ፊታውራሪ ተካ ቦሮ ከመከዳቸው ላይ ጋደም ብለዋል ። የግራዋ አበባ የመሰለው ሽበታቸው ፤ ጥቁር ጥለት ጣል ያለባትን የነጠላቸውን ቀለም ይጋራል ። ከፊት ለፊታቸው በብርሌ ተቀድቶ የተቀመጠው ንፁህ የማር ጠጅ የፊታቸውን ቀለም ሲመስል ምንም አይቀረውም ። በልጅነታቸው እጅግ መልከ መልካምና ግልፍተኛ ስለነበሩ «አባ ሰይጣን» የሚል የቅፅል ስም ተሰጥቷቸው ነበር ይባላል ። አሁንም ቢሆን እድሜ መልካቸውን እምብዛም አልለወጠውም ። የስድሳ አንድ አመት አዛውንት ሆነዋል ። ጠጉራቸው ሸበተ እንጂ አልተመለጠም ። የፊታቸው ቆዳ መሸብሸብ ለሁኔታቸው ግርማ ሞገስ ከመለገስ ሌላ የነፈጋቸው ነገር የለም ። ፈዘዝ ባሉት ትላልቅ አይኖቻቸው ውስጥ የግልፍተኝነቱ ጠባይ በእድሜ ተበርዞ የቀዘቀዘ ይመስላል ።

የእልፍኝ አስከልካያቸው ፤ ፊታውራሪ ከመከዳ ላይ ጋደም ካሉበት ክፍል ገብቶ እጅ ነሳና ፤ «መምሬ መሀሪና ቶሎሳ መጥተዋል» ይላቸዋል ።

መምሬ መሀሪና ቶሎሳ ከደጅ ቆመው ለሰርጉ በርበሬው ሲቀነጠስ ፤ ጌሾው ሲወቀጥ ፤ እህሉ ሲፈጭ ፤ የደረቀው ሲገባ ፤ ሌላው ሲሰጣ ፤ አንዱ ገባር ጭኖ ያመጣችውን አህዮች አራግፎ ሲወጣ ፤ ሌላው ጭኖ ሲገባ ፤ የጠጁና የጠላው ጋን በግራዋ ሲታጠብ ይመለከታሉ ። ስራ ፈቶ የቆመ ሰው በምድረ ግቢው አይታይም ። ፊታውራሪ ስለጊዜ ያላቸውን አስተሳሰብ ያውቃሉና ፤ ለሰርጉ ቀደም ብሎ ዝግጅቱ እንዲጀመር መደረጉ መምሬ መሀሪን አላስገረማቸውም ።

«አስገባቸው» አሉት ።

መምሬ መሀሪ ክብሳታቸውን ባለሙያ ፈታይ ያወጣችው ትልቅ ልቃቂት አስመስለው ከፊታውራሪ ተካ መከዳ በስተቀኝ ካለው በርጩማ ላይ ተቀመጡ ። ግዙፍ ሰውነታቸው በርጩማውን ዋጠዉ ።

መምሬ መህሪ ቄስ ይሁኑ አይሁኑ በርግጥ የሚያውቅ የለም ። እርሳቸው ከጐጃም ነው ይላሉ እንጂ ከየት እንደመጡ አይታወቅም ። ለማንኛውም ነገር ፣ ከብዙ ዘመን በፊት ፣ ሉዱ ቦሮ ሲደርሱ ፣ ክብሳታቸውን አሳምረውና መስቀላቸውን ደቅነው ስለነበረ የመጡት መምሬ ተብለው ቀሩ ። ፊታውራሪ ከእልቄ ወንዝ ባሻገር ካለው ጉብታ ላይ በግቢያቸው ትይዩ አድርገው ፣ የእልቄ ማርያምን ቤተክርስቲያን ካሳነፁ በሁዋላ ነበር በቅርቡ ቄስ ገበዝ የተባሉት ። ከዚያ በፊት የሚኖሩት የየመንደሩን የገባር ልጆች ሀ ሁ እያስቆጠሩ ነበር ።

መምሬ መህሪ ረጂሙን ጢማቸውን በረጃጂም ጣቶቻቸው እየደባበሱ «አንድ ወሬ ከጆሮዬ ገብቶ አስደንግጦኛል» አሉ ።

ፊታውራሪ ተካ ስለልጃቸው ሰርግ ማሰብ ከጀመሩ ቆይተዋልና ስለዚያው መስሏቸው «ምን? ምን አዲስ ነገር መጣ?» ብለው በችኮላ ጠየቁ ።

«ፈረንጆች ከየሀ መጥተው ሚሶን ሀይማኖት ሊሰብኩ ነው ይባላል ። እነሱ'ኮ መርፌ እየወጉ ፣ ትምሀርት ቤት እያቋቋሙ ፣ ልብስና ገንዘብ እየሰጡ ነው አሉ የሚሰብኩት......»

«ታዲያ ምን ያስደነግጣል? እንደነሱ መርፌ እየወጉ ፣ ትምሀርት ቤት እያቋቋሙ ፣ ልብስ እየሰጡ መስበክ ነዋ......»

«ከየት መጥቶ?»

«ካልሆነም መገዘት......»

«ይቀልዳሉ መሰለኝ?»

«መፅሀፉ ሂዱና አስተምሩ ብሎ የለም? ማስተማር ነው ። ለመሆኑ መምሩ ፣ ወላጆች በገዛ ፈቃዳቸው ወደ ቤተክርስቲያን ወስደው ከሚያስጠምቋቸው ህፃናት ሌላ ፣ እርስዎ በገዛ ጥረትዎ አስተምረው ፣ ሰብከው በማሳመን እንዲጠመቁ ያደረጓቸው አረመኔዎች ቁጥር ስንት ናቸው?» ብለው ፊታውራሪ በቁም ነገር ጠየቁ ።

«እነዚህ ሚሲዮኖች የሚባሉት'ኮ የሚያጠምቁት አረመኔውን መቸ ሆነ? የኛኑ ሰዎች ነው......»

«ችግሩ ከዚህ ላይ ነው ። የእምነቱን መሰረት የማያውቅ ምእመን ካረመኔ ምንም ያህል አይሻልም ይል ነበር መክብብ ነፍሱን ይማረውና ። የእምነቱ መሰረት የሆነውን ትምሀርት ምስጢር ነው ስትሉት ምን ያድርግ? በናንተ ቤት ሁሉም ምስጢር ነው ።ከማስተማር መማር ሁልጊዜ መቅደም አለበት ፣ አለዚያ ጐጂነቱ እያመዘነ ነው የሚሄደው......»

«በየእድሩ ፣ በየሰርጉ ፣ በየክርስትናው ቤት ፣ በየተዝካሩ ፣ በየሰንበቴው ፣ በየበአላቱ ፣ በየአድባራቱ......»

«አዩ መምሩ — ዳቦ መቁረስ ፣ ጠበል መቅመስ ፣ ቡራኬ መስጠት ፣ ፍታት ፣ ኑዛዜ — እነዚህ ሁሉ መልካም አገልግሎት ቢሆኑም ፣ ትምሀርት ናቸው ለማለት አይቻልም ። አንድ ጊዜ አንዱን ሚሲዮናዊ ፈረንጅ ለምን የኛን ሰዎች እየሰበካችሁ እንደገና ታጠምቃላችሁ? ብዬ ብጠይቀው ምን ብሎ መለሰልኝ ይመስልዎታል? የሰውን አእምሮ መሻማት በተጀመረበት ባሁኑ ዘመን ፣ «ሂዱና አስተምሩ» የተባለውን ቃል ቤተክርስቲያናችሁ አጥብቃ

መከተል ይኖርባታል አለኝ ። እውነቱን ነው ። ለሀይማኖ ታችን ቀናተኞች ነን ። ግን ቀናተኞች መሆን ብቻ አይ በቃም ። በዱር በገደሉ ተሰዶ ሀይማኖታችንን በበለጠ ማስፋፋት ያስፈልጋል ። የተጠመቀውም ምስጢሩ እን ዲገለጥለት......»

«እስካሁን እምነታችንን ያስፋፋው ማን ሆነና ነው? እኛው አይደለንም?»

«አዩ መምሩ — ቤተክርስቲያናችን አሁን ካለችበት ደረጃ የደረሰችው በናንተ ጥረት ብቻ አይደለም......»

«ኧረ በስመ አብ ይበሉ......»

«ይቆዩ እንጂ ፣ ያድምጡኝ......»

«ኧረ የሰይጣን ጆሮ አይስማው ባክዎን......»

«ወቸ ጉድ ያዳምጡኝ እንጂ! የክርስቲያን ሀይማኖት ኢትዮጵያ ከገባ ፣ ከአብርሀ ወአፅብሀ ዘመን ጀምሮ ፣ ቤቱ ክርስቲያናችንና እምነታችንን ያስፋፉት ያገር መሪዎች ፣ ባለስልጣኖች ፣ ራስ ፣ ደጃዝማች—ክርስትና በማንሳት ፣ ጡት በማጥባት ፣ በመሾም በመሸለም ፣ አብያተ ክርስቲያናትን በየሄዱበት በመትከል ነው ። በኛም ቤት እንኳ ሚካኤ ልን የተከሉት አያቴ ፣ ስላሴንና ገብርኤልን ደሞ የተከ ሉት አባቴ ፣ እኔም የእልቂ ማርያምን ይሄውና ተክያለሁ ። እናንተ የመሪዎችን ዱካ ከመከተል ሌላ መቸ ቀድማችሁ ታውቃላችሁና ? ሂዱና አስተምሩ 'የሚለውን ቃል በመ ከተል የሰሩት ፣ እኔ የማውቃቸው ጥቂት ናቸው......»

«ኧረ በስመ አብ ይበሉ ጌታዬ! ዛሬ በማለዳ ተነስ ተው ዳዊትዎን አልደገሙም መሰለኝ......»

«አዎን — ድግምት ፣ ጥንቆላ ፣ መተት — ሰይጣን ፣ ጂኒ — ገብስማ ፣ ወሰራ — ቡሀ ፣ ዳለቻ — ክታብ እያሉ ምእመናኑን ወደሌላ የሚጎትቱም የናንተው ደባትር ናቸው ። ከአባ ጨሬ አይሻሉም ። ታዲያ ምን ያስደነግጣል? ምንስ ያስገርማል ። ሾላ በድፍን ብሎ መተው »አሉና ፣ ፊታው ራሪ በረጂሙ ተነፈሱ ።

«ችግራችንን'ኮ አልተረዱልንም......»

«መቼ አጣሁት ። አለማወቅ ክፉ መሆኑን ። የራሶች ፣ የደጃዝማቾች ፣ የጦር አበጋዞች ስልጣን ከደከመ ወዲህ የክ ርስትና ሀይማኖት እምብዛም አልተስፋፋም ። እኔ የምፈ ራው ጨርሶ ወደሁዋላ እንዳይቀር ነው» አሉ ፣ ፊታው ራሪ በለሆሳስ ፣ ተክዘው ።

መምሬ መሀሪ አርእስተ ጉዳዩን ለመለወጥ ያህል «ለሰርጉ የሚደረገው ዝግጅት ካሁኑ የተፋፋመ መስሎ ይታያል» አሉ ፣ ሲገቡ ደጅ ያዩትን በማስታወስ ።

«ከጊዜው ቀድሞ መገኘት ያስፈልጋል ። ለጦርነት ያል ተዘጋጀ የጦር አበጋዝ ሰራዊቱን ያስፈታል ። ህዝብን ከጊዜ ጋር ያላራመደ መሪ ግዛቱን ያጣል ። ሙሽራ ከመጣ በሁ ዋላ መንቃት ፣ መርበትበትን ፣ መርበድበድን ፣ ሚዛን ማጣ ትን—አዎን—እነዚህ ደሞ ተደምረው ስህተትንና ውርደ ትን ያስከትላሉ ። ሁዋላ ክንፍ ጥለው ቢሮጡ አይሆንም ። ክርስቶስም በዚች አለም ባስተማረበት ወቅት ዘግይታችሁ በር ብታንኳኩ አይሆንም ብሏል ። አዩ መምሩ—በመፅሀፍ ቅዱስ ከተገለጠው ከብልሆችና ከሰነፎቹ ቆነጃጂቶች ታሪክ ልንማር የሚያስፈልገው ጊዜና ቀጠሮ ሊከበሩ የሚገባቸው ነገሮች መሆናቸውን ነው ። ሰው ማንነቱ የሚገመተውና የሚለካው በዚሁ መሆን ያለበት ይመስለኛል ። ምሳሌውም

ይሄው ነው» አሉ ፣ ፊታውራሪ በተለመደው የለዘበ አንደበታቸው ። ቀጥለውም «ብርሀንና ጨለማ ፣ ወራትና ዘመናት ቀጠሮአቸውን ጠብቀው ነው የሚፈራረቁት ። ክረምትና በጋ በቀጠሮ ይመጣሉ ፣ ይሄዳሉ ። የመስቀል አበባ ቀጠሮውን ጠብቆ ነው የሚያብበው ። እህል አለጊዜው አይዘራም ፣ አለጊዜው አይታጨድም ። ማህፀን ከቀጠሮ ውጭ ዘር አይቀበልም ። ሰውም ከተወለደበት ቀን ጀምሮ እስከ እለተ ሞቱ የሚኖረው በቀጠሮ ነው — ይወለዳል — ያድጋል — ያረጃል — ይሞታል — ከቀነ ቀጠሮው አያልፍም ። ጊዜ የሁሉም መለኪያ ፣ መነሻና መድረሻ ነው ። ማንኛውም ነገር እንደጊዜው ይወደዳል — ይጠላል — ይነሳል — ይወድቃል — ከጊዜ ውጭ የሚሆን ነገር የለም ። በዘመኔ በባላባትነቴ ስልጣን ሰርቼበታለሁ ፣ ገርፌአለሁ ፣ አስሬአለሁ ። የሰቀልኩበትም ጊዜ ነበር ። ዛሬ ጊዜው ተለወጠና ጭቃ ሹሙ ፣ የወረዳው ፀሀፊና ተራ ፖሊስ ከኔ የበለጠ ስልጣን አላቸው ። ተፈጥሮ አንዱ ከሌላው ጊዜ ውስጥ እንዲታሰር አድርጋለች ። ርግጥ ሰው ከተፈጠረ ጀምሮ ጊዜን ድል ለማድረግ ከመሞከር ቦዝኖ አያውቅም ። ግን ጊዜን ድል ማድረግ የሚቻለው ጊዜን በማክበር ብቻ ነው ። ህልውና ማለት ራሱ ጊዜ ነው — ከጊዜ ውጭ የሆነ ነገር ከዚህ አለም አይደለምና! ጊዜን ማምለክ እግዜርን በቅርብ ማወቅ ነው — መምሩ በዚህ አለም ቀጠሮን ከማክበር የበለጠ ቁም ነገር የለም» አሉ በረጂሙ ተንፍሰው ።

መምሩ ፣ ፊታውራሪ ስለጊዜና ቀጠሮ ያላቸውን ፍልስፍና ብዙ ጊዜ የሰሙ እንደመሆናቸው መጠን «ነው ። እውነትዎን ነው» በማለት የፊታውራሪን አሳብ ከማስተጋባት ሌላ የሚሰጡት አስተያየት አልነበራቸውም — እን

ደወትሮአቸው ። ፊታውራሪ ከማቴዎስ ወንጌል ምእራፍ ፳፰ ቁጥር ፭ እስከ ፲፫ ያለውን ጥቅስ ሳያነብቡ ሳምንት አልፎ አያውቅም ። ከዚሁ ንባባቸው የተነሳ «ቀጠሮ የማያከብር ሰው ውስጠ — አውሬ ነው» ማለትን ያዘወትራሉ እንጂ ሰው እንደሚለው እርጅና የጊዜ ንፉግ አድርጓቸው አይደለም ። ፊታውራሪ ቀጠሉና ፣ «ለመሆኑ የሱጴ ቦሮ ህዝብ ስለጋብቻው ምን ያወራል?» ብለው ጠየቁ ።

የጡት ልጃቸው ቶሎሳ ከተቀመጠበት ተነስቶ ፣ «እረኞች በየሜዳው ፣

ገባ አላሻግር ቢል ክረምት ከበጋ
የጋብቻ ድልድይ ላዩ ተዘረጋ ።
ቦሮና ዋቅጅራ ተፋጥጠው አለፉ ደም እየተቃቡ ፣

ተካና እያና ፣ በጋብቻ ቂሙን ፣ ለመፋቅ አሰቡ እያሉ ይዘፍናሉ ። ሰው ግን በየቤቱ ለሰርጉ ባደረሰን እያለ ነው የሚመኘው» አላቸው ።

ፊታውራሪ ወደመሬት አቀርቅረው ትንሽ ከተከዙ በሁዋላ ፣ ቀና ብለው ፣ «የሚረሳ ነገር የለም ። ሆኖም አያልፍ የለምና ሁሉም ነገር አልፏል ። ማሰብ ያለብን ያለፈውን ሳይሆን የወደፊቱን ነው» አሉ ።

የፊታውራሪ ተካና የፊታውራሪ እያና አባቶች ፣ እንዲሁም አያቶች ፣ የታላቁ የገባ ወንዝ የወዲህና የወዲያ ማዶ ባላባቶች ነበሩና በግዛት ፣ በስልጣንና በክብር ስለሚቀናቀኑ አንደኛው ቤተሰብ ለሌላው አይተኛም ነበር ። ሱጴ ነፍስ የገደለው ገጥን ተሻግሮ ወደኖጳ ሲያመልጥ ፣ እንዲሁም ኖጳ ውስጥ ወንጀል የፈጸመው ሱጴ ሲገባ ፣

ባላባቶቹ መጠለያ ስለሚሰጡት የሚቀጣው ስልጣን አልነበረም ። እንዲሁም ፤ ሁለቱም ባላባቶች ከገባ ወንዝ ላይ ማዶ ለማዶ ኬላ ተክለው አንዱ ሌላውን ሲቀርጥ ለረጂም ዘመን ኖረዋል ። የፊታውራሪ ተካና የፊታውራሪ አያና አባቶች ኬላው ላይ በተፈጠረው ውዝግብና መቃቃር ምክንያት የተነሳ ሰራዊቶቻቸውን አሰልፈው ጦርነት የገጠሙበትና ከሁለቱም ወገን ከአራት መቶ ሰው በላይ ያለቀበት ጊዜ ነበር ። ሁለቱም ግራዝማቾች የየጦራቸው ግንባር ቀደም በመሆን ሲዋጉ በጠና መቁሰላቸውና ፤ የፊታውራሪ አያና አባት በዚሁ ጠንቅ የተነሳ ለብዙ ዘመን የአልጋ ቁራኛ በመሆን ኖረው መሞታቸው ይነገራል ። ያኔ ነበር—

«ዝናብ ባገር ጠፍቶ ገባ እንደሰው ቢጠማው

በባላባቶች ደም ጥማቱን ተወጣው» ተብሎ የተዘፈነው ። ሆኖም እያንዳንዱ ባላባት በቀበሌው ከእግዜር በታች ያለውን ስልጣን ጨብጦ ፤ ትንሽ ዘውድ ደፍቶ ፤ ስሜቱን ህግ አድርጎ የሚኖርበት ዘመን ካለፈ ቆይቷል ። የማእከላዊው መንግስት ስልጣን ተስፋፍቶ ፤ የወረዳ ገዢው የአስተዳደሩንና ግብር የመሰብሰቡን ፤ የወረዳው ፍርድ ቤት የዳኝነቱን ፤ የወረዳው ፖሊስ ፀጥታ የማስከበሩን ስራ ከተረከቡ ወዲህ ባላባቶች በቀድሞው ዘመን የነበራቸው ፍፁም ስልጣን ጨርሶ በመዳከሙ ፤ ፊታውራሪ ተካና ፊታውራሪ አያና ከአባቶቻቸውና ከአያቶቻቸው የወረሱት ቂም ቢኖርም ፤ ሁለቱን የሚያሳስብ የጋራ ችግር እንጂ ፤ የሚያጋጫቸው ጥቅም ከቶ አልነበረም ። ከማእከላዊው መንግስት በመጠጋት አንዱ ሌላውን ለማሳጣት የተደረገው ሙከራና መሽቀዳደም ምንም ውጤት

አልሰጠም ። የደረሰባቸው ውድቀት ፤ ቂጥኛም ከውርዴ እንዲሉ ፤ እያደር ስላቀራረባቸው ያለፈውን ቂም በጋብቻ ለመሻር መረጡ ። የልጆቻቸው ለአቅመ አዳም መድረስ ጥሩ አጋጣሚ ሆነላቸው ። አይናለም የአስራ ስምንት አመት ኮረዳ ፤ ዳኛቸው ደግሞ የሀያ ሁለት አመት ጐረምሳ ናቸው ። ፊታውራሪዎቹ በጉዳዩ ቀደም ብለው ያሰቡበት ቢሆንም ፤ አንዱ ሌላውን ለመነ እንዳይባል ፤ መምሬ መሀሪ አሳቡን ራሳቸው ያመነጩት አስመስለው ፤ ሁለቱን ቤተሰቦች በጋብቻ ለማቀራረብ ያደረጉት ሙከራና የተገኘው ውጤት በሱጴ ቦሮ ህዝብ ዘንድ ብልህና አርቆ አሳቢ አሰኝቷቸው ነበር ። አሳቡ ግን የኖጻው ባላባት የፊታውራሪ አያና ነበር ።

«በየቤቱ ሰሞኑን የሚወራ ሌላም ነገር አለ» አሉ ፤ መምሬ መሀሪ ፤ የቶሎሳን ፈለግ በመከተል ።

«ስለጋብቻው?» ብለው በመጣደፍ ፊታውራሪ ጠየቁ ።

«አይደለም ። አንድ አሁን በቅርቡ ተቀጥሮ የመጣ አስተማሪ ተጨማሪ ክፍሎች ካልሰራሁ ብሎ ባዶ እጁን ተነስቶ ፤ በሰላም የቆየውን ትምህርት ቤት ጨርሶ በጥብጦታል ። ብቻውን ሌሊት እየተነሳ ሲጐደፍር ላየው ሰው እብድ ነው እንጂ ደህና ሰው አይመስልም......»

ፊታውራሪ መምሩን አቋረጧቸውና «ልስራ ካለ ምኑ ላይ ነው እብደቱ?» ብለው በትካዜ መልክ ጠየቁ ።

መምሩ አላመኑቱም — «ልጅ ያቦካው ለራት አይበቃም ይባላል ። የትምህርት ቤቱ አላፊ እስካሁን ሞክረው ያቃታቸውን እሱ ባዶ እጁን ተነስቶ ልስራ ቢል ይሆናል? የትምህርት ቤቱ አላፊ አቶ ይርጋ ተቃውመውታል ።

የአባ ጨፌም ሰዎች ተነስተውበታል ። እብድ ቢሆን ነው እንጂ» አሉ ።

«ባዶ እጁን ተነስቶ አንድ ነገር ልፍጠር የሚል ሰው የፈጣሪ ባህሪይ ያለው መሆን አለበት እንጂ እብድ አይባልም ። አንዱ ያቃተውን ሌላው ልሞክረው ብሎ ቢነሳ ደግሞ ምን ሀጢአት አለበት? ቶሎ አንፍረድ ። አንድ ቀን ይፈረድብናል ። በሀቅ ልስራ ብሎ በቅን መንፈስ የሚነሳሳውን ሰው መወንጀል — ጭንቅላቱን እንደ እባብ መቀጥቀጥ—ማጥፋት — ከፊቱ ላይ የተንኮልና የሸር መንጠላእት መዘርጋት — የቆየ ልማዳችን ነው ። በሀቅ የሰራው በተንኮል ማጭድ ተገዝግዞ ፤ ያልሰራው የክብር ካባ ሲጎናፀፍ በየጊዜው እናያለን ። ይህ አጉል የልማድ ነቀርሳ ካልተነቀለ — ከመወንጀል ማበረታታት ካልቀደመ — ዘመን ከመቁጠር አናልፍም — እንደግመል ሽንት ወደሁዋላ እያልን ። ታዲያ አባ ጨፌ ትምህርት ቤቱ እንዳይስፋፋ ቢቃወም ምን ያስደንቃል! ቃልቻዎችን መቋቋም ሲሆን የናንተ የቀሳውስት ፈንታ አልነበረምን? ቤተክርስቲያን ያስተከልኩት አንዱ ዋናው ምክንያት ቃልቻዎችን ለመቋቋም ነበር ። እርስዎ በዚህ ረገድ ሕዝቡን ምንም ሊረዱት አልቻሉም ። ይልቅ የልጁ ትምህርት ቤት ላስፋፋ ብሎ መነሳት የተስፋ ጭላንጭል የሚሰጥ ሙከራ ነው ። በየገደሉ እየዞሩ መቀደስ ፤ የተኛውን ሰይጣን መቀስቀስ ነው የምትሉት እናንተው አይደላችሁም?» ብለው ለጥቂት ጊዜ በትካዜ ተዋጡና ፤ የራሳቸው ባል ሆነና በጐረና ድምፅ «ብሩህ አእምሮና ጠንካራ መንፈስ ያለው ልጅ ነው ። ከዚህ ቀደም አነጋግሬዋለሁ ።

ቶሎሳም ከሱ ጋር ሲሰራ እንደሚውል አውቃለሁ ። አዎን — ርዳታ ያስፈልገዋል ከዚህም ሌላ» — ፊታውራሪ ወደእሩቅ ሲመለከቱ ቆዩና «አዎን — ልጁ አስተማሪዩን ያስታውሰኛል — አዎን — ስሙም መክብብ ነበር — ነፍሱን ይማረውና ። ጠይምነቱ ፤ የጠጉሩ ከርዳዳነት — የሚስቁ የሚመስሉት ትናንሽ የዋህ አይኖቹ — አካሄዱ ሳይቀር — ልዝብ አንደበቱ — መክብብን ያስታውሱኛል»—በዚያው አሳባቸውን አልገቱም—በተመሰጠ መንፈስ — «እንደመክብብ ህይወቴን የለወጠው ሰው የለም» ብለው ጀመሩ — «መክብብ ከቤተክርስቲያን አቋም አስተያየቱ ያፈነገጠ ፤ ለምን? ብሎ መጠየቅን የሚያዘወትር ፤ በዚህ ላይ ደግሞ የሚጥል በሽታ በየእለቱ የሚያጠቃው ፤ ተፈጥሮ ብሩህ አእምሮ የለገሰው ደብተራ ነበር ። አንዳንዴ ወደቤተመቅደስ ገብቼ ወደፅላቱ ስቃረብና ጥልቅ የሆነ መንፈሳዊ ስሜት ሲያድርብኝ በሽታዬ በድንገት ይጥለኝ ስለነበር ፤ ሰይጣን የተጠናወተው ርኩስ ሰው ነው ተብዬ ወደቤተ መቅደስ እንዳልገባ ተከለከልኩ እያለ ያጫውተኝ ነበር ። ይሁን እንጂ ወደቤተ መቅደስ እንዳይገባ የተከለከለው በሌላ ምክንያት ነበር ። ክርስቶስን በጣም ስለሚወድ የስቅለት ምስል በተመለከተ ቁጥር እንባው አይቆምም ። ሰው መጥቶ ካልወሰደው ምስሉን እያየ ፈዝዞ ይቀር ነበር ። ከተራ ፍቅር በላይ የሆነው ስሜት ሰቅዞ ሲይዘው እንደእብደት ያደርገው ነበር ። ትንሽ ቆይቶ በሽታው መጥቶ ማጅራቱን ይጨመድደውና ይጥለዋል ። እንደታረደች ዶሮ ተንደፋድፎ ፤ በአፉ አረፋ ደፍቆ ካበቃ በሁዋላ ነፍስ ገዝቶ በተነሳ ቁጥር ምንም ስሀ የሌለበት አምላክ — ክርስቶስ ይል ነበር ። ከፍቅሩ የተነሳ የክርስቶስን አርአያና ትምህርት ብቻ

መከተል አለብን የሚል ብርቱ እምነት ስላደረበት ፣ ከመፅሀፍ ቅዱስ ሌላ የእምነት ምንጭ ሊኖር አይችልም ፣ እንጨት ማለስለስ ፣ በአመት ውስጥ ያሉትን ቀኖች ሁሉ በበአላት ማስጌጥ ፣ ፆመ ልጓምን ፣ ስራ መፍታትን ማብዛት እምነት አይደለም ......

ለሌሎች አማልክት መስገድ የክርስቶስን ክብር መቀነስ ይሆናል ፣ ለብዙ አማልክት መስገድ በግሪኮችና በሮማውያን ዘመን ቀረ ፣ በአንድ ቀናተኛ አምላክ ብቻ ነው ማመን ያለብን እያለ ይከራከር ነበር ። ከጊዜ በሁዋላ ደግሞ የክርስቶስን አርአያ የምንከተል ከሆነ መፆም ያለብን አርባ ቀኖች ብቻ መሆን አለበት ማለት ጀምሮ ነበር ። ዝንባሌውን የጠሉ የሥራ ጓደኞቹ ርኩስ ስለሆነ ነው ወደቤተ መቅደስ ሲገባ የሚጥለው ፣ ሰይጣን በልቡ አድሮአል እያሉ ወሬ ስለነዙበት በሽታው እየባሰበት ሄደ ። ያኔ ነበር ወደቤተ መቅደስ እንዳይገባ የተከለከለው ። እና......ጀርባውን ለቤተክርስቲያን ሳይሆን ለቀሳውስት ሰጥቶ እግሩ ወደመራው ኮበለለ ። ሱዳ ቦሮ ደረሰ ። ያኔ ነበር አባቴ እኔን እንዲያስተምረኝ የቀጠሩት ። ለምን? ብለህ አትመራመር የሚልን ቄስና ፣ ፍርሀትን በደንቆሮዎች ልብ እየነዛ የሚገዛን ቃልቻ አታሳዩኝ ፣ የእውቀት መሰናክሎች ናቸውና ። እግዜር በቸርነቱ ተመራማሪ አእምሮ የሰጠን ፣ ለምን? ብለን ጠይቀን ከእውነቱ ላይ ስንደርስ ጥበቡን አድንቀን እንድንወደው ነው እንጂ ፣ በድንቁርናና በፍርሀት እንድንሰግድለት አይደለም ይለኝ ነበር አዘወትሮ ። የእውቀቱ ምንጭ መፅሀፍ ቅዱስ ነበር ። መፅሀፍ ቅዱስን አዘውትረህ አንብብ ። ለምን? የሚለውን ጥያቄ ግን አትርሳ ይለኝ ነበር ። ሌሎች ቄሶች አባቴ

ዘንድ በየጊዜው እየቀረቡ መክብብ እኔን እንዳያስተምረኝ ብዙ ጊዜ ደጋግመው ሳያሳስቡ አልቀሩም ። ታዲያ አባቴ መክብብን ለማባረር ቁርጥ አሳብ አድርገው በተነሱ ቁጥር እንባዬ መልሶ እንደልጓም ይገታቸው ነበር ። አባቴ አንዳንዴ መክብብን ለማባረር የሚነሱት ፣ በኔ አእምሮ የሚቀርፀውን አስተያየት ከከፍተኛ ጉዳይ በመጣፍ ሳይሆን ፣ በሽታው ወደልጄ ይተላለፍበት ይሆናል በሚል ፍራቻ ነበር ። መክብብ እንደቤተሰብ ሆኖ ለአስር አመቶች ያህል እኔን እያስተማረኝ ከኖረ በሁዋላ ፣ በሽታው እየጠናበት ፣ በቀን ከሁለት ሶስት ጊዜ በላይ በየቦታው እየጣለው ፣ ከእለታት አንድ ቀን ከአለት ላይ ተፈጥፍጦ ሞቶ ተገኘ ። ትዝታው ግን አይረሳኝም ። ይህ ልጅ ደሞ እሱን በጣም አድርጎ ነው የሚያስታውሰኝ — ሳየው — ሳነጋግረው» አሉና ትንሽ ተክዘዉ ሲያበቁ ቀጠሉና «የሰርጉ ጣጣ ይዞኝ ነው እንጂ በሚቻለኝ እረዳው ነበር» ሲሉ ፣ ቶሎሳ ያደረበትን የደስታ ስሜት ለመግታት ተስኖት ፣ ጮቤ እንደመርገጥም ፣ መሬት እንደመሳምም እየቃጣው ያቁነጠንጠው ጀመር ። ፊታውራሪ ሁኔታውን ሳያጤኑት አላለፉም ። «ሂድና በቅሎዬን ጫንልኝ» ብለው አዘዙት ። እየፈነደቀ ወጣ ። መምሬ መሀሪ ባይናገሩም ፊታውራሪ ሀዲስን ለመርዳት ባደረባቸው ስሜት ያልተደሰቱ መሆናቸው በረጂም ጢም በተወረሰው ረጂም ፊታቸው ላይ ሊነበብ ይችል ነበር ።

«በዚህ እድሜ ካንድ ቦታ እጅና እግር አጣምሮ መቀመጥ የባሰውኑ ያስረጃል ። በስተርጅና ስራ መፍታት ደግ አይደለም ። ሆኖም ሁሉንም ካልሰራሁ ማለትም አያዋጣም ። ህይወት እስካለች አቅምን እየገመቱ መፍጨር

ጨር አይከፋም ። በተለይ በብርቱ ስራ ተጠምዶ የኖረ ሰው ባንዴ ሲገለል ቶሎ ሰውነቱ ይወድቃል ፤ ያረጃል ። መንቀሳቀስ ደግ ነው ። ስለሰርጉ ሳወጣና ሳወርድ እርሻዬ ንም ረሳሁት ። የዘንድሮ ሰራተኞች በአይን ቁራኛ ካልያዟ ቸው አስበው አይሰሩም» አሉና ፊታውራሪ ተነሱ ……

ቀኑ ፀሀያማ በመሆኑ ይወብቃል ። ነፋሱ ፀጥ ስላለ ዛፎቹ አይንቀሳቀሱም ። ፀጥ ብለው ቆመው ፀሀይ የሚ ሞቁ ይመስላሉ ። ሰማዩ የጠራ ኩል መስሎ ተንጣሏል ። ግን ትምህርት ቤቱ የቀድሞ ፀጥታውን አጥቷል ። በፊት ከክፍል ሲወጡ ወደየቤታቸው የሚሮጡት ተማሪዎች ያለወትሮአቸው በመቆየት ከትምህርት ቤቱ ግቢ ውስጥ ይሯሯጣሉ ። ጠና ጠና ያሉት የአዲሱን ትምህርት ቤት መሰረት ይቆፍራሉ ። ሀዲስም ከተማሪዎች መካከል ወዲህና ወዲያ እያለ ይቆፍራል ። ሰውነቱ በላብ ርሷል ።

አቶ ይርጋ አለሙና የመቶ አለቃ አሸኔ ይምታቱ ከትምህርት ቤቱ አስተዳደር ቢሮ ተቀምጠው የሀዲስ ንና የተማሪዎቹን ስራ በአድናቆት ሳይሆን በጥላቻ አይ ኖች ይመለከታሉ ።

ሀዲስ እያነሳ የሚጥለው ገሶ ልባቸውን በድሶ የሚ ጥለው ያህል ነበር የሚሰማቸው — ለአቶ ይርጋ ። ሀዲስ እጆቹን አንስቶ በጣለ ቁጥር ልባቸው በንዴት አብሮ

ተነስቶ ይወድቃል ። ሰባት አመት ሙሉ …… ሲሉ አሰቡ—የተጋፋኝ ሰው አላጋጠመኝም ነበር ። እና አሁን ይህ ግትር! አሉና በአይናቸው እንደጦር ወጉት ።

አቶ ይርጋ አለሙ ከሰባት አመቶች በፊት የቅድ ስት ማርያምን ትምህርት ቤት እንዲያስተዳድሩ ወደሱጴ ተልከው ሲመጡ ፤ አንዲት ከቦንዳ እንጨት የተሰራች ሳጥን ይዘው ነበር የመጡት ። ግን ዛሬ የስስት ጋሻ የቡና መሬት ባለቤት ለመሆን በቅተዋል ። ግማሹ መሬት በባ ለቤታቸው በኩል የመጣ ሲሆን ፤ የተቀሩትም ደግሞ ከጡት አባታቸው ከዳሪሙ ባላባትና ፤ ልጆቻቸውን ተቀ ብለው በማቀማጠል ከሚያስተምሩላቸው አንዳንድ የሱጴ ከበርቴ ነጋዴዎች ነበሩ ። አቶ ይርጋ በግምቢ ከሚሲዮ ናውያን ካገኙት ጥቂት የእንግሊዝኛ ትምህርት ሌላ ራስን በራስ ሊያስተማምን የሚችል እውቀት አልገበዩም ። በህይወታቸው ይህንን ያህል ሀብት አገኛለሁ የሚል አሳብም አልነበራቸውም ። ኑሮአቸው በሰባት አመቶች ውስጥ ተቃንቶ በማግኘታቸው የቅድስት ማርያምን ትም ህርት ቤት እንደ ገፀ በረከት መመልከትና በየአመቱም በማርያም ስም ስንጋ ጥለው የትምህርት ቤቱን ልጆች ወላጆችና የሱጴን ታላላቅ ሰዎች ጠርተው ማብላት ከጀ መሩ ቆይተዋል ። አንዳንዴ ትምህርት ቤቱን እንደልብ ፍቅረኛ የሚመለከቱበትም ጊዜ አለ ። «በአይኔና በገዴ የለም ዋዛ» ይላሉ የትምህርት ቤቱ ነገር በተነሳ ቁጥር ። ከዚህ ሌላ ስለትምህርት ቤቱ ያላቸውን ልዩ ስሜት ለማ ስረዳት አይችሉም ። በአቶ ይርጋና በትምህርት ቤቱ መካከል ያለውን መስተፋቅር በመረዳት ሳይሆን አይቀ ርም አቶ ይርጋ ወደአባ ጨፌ በሄዱ ቁጥር ፤ «ከትምህርት

ቤቱ ከተለየህ ጤንነትህንና ሀብትህን ያሰጋቸዋል» ሳይላቸው አያልፍም። ከሚሲዮናውያን ያገኙት ትንሽ እውቀት፣ እምነታቸው ለአባ ጨፌ አባባል ጨርሶ እንዳይንበረከክ እየታገለ በማመንና ባለማመን መካከል እንደወሀ ላይ ኩበት ይንሳፈፋሉ። ስለዚህ ወደሌላ ቦታ አዛውሩኝ ብለው የጠየቁበት ጊዜ የለም። ወደተሻለ ቦታና ትምህርት ቤት በተሻለ ደመወዝ እንዲዛወሩ ከአንድም ሁለት ጊዜ ጥያቄ ቀርቦላቸው አልተቀበሉትም። ይህን ትምህርት ቤት ወደከፍተኛ ደረጃ ሳላደርሰው፣ ለድሎትም ሆነ ለተጨማሪ ደመወዝ ወደሌላ ቦታ ለመዛወር ምኞት የለኝም በማለት የግል ጥቅማቸውን ለከፍተኛ አላማ መስዋእት ያደረጉ በማስመሰል ሁለቱንም ጊዜ መልሰዋል። ሆኖም፣ ይህን ያደረጉበት ምክንያት ለሀዲስም ሆነ ለሌሎቹ አስተማሪዎች የተሰወረ አይደለም። አብዛኛውን ጊዜአቸውን የሚያሳልፉት በትምህርት ቤቱ ሳይሆን፣ የቡና ችግኝ በማፍላት፣ በማስተከል፣ በማስኮትኮት፣ ደን በማስመንጠር፣ ቡና በማስለቀም፣ በማስፈልፈልና በማሳጠብ፣ በመሸጥና በመጫን ነው። የሰው ልቡ ያለው ጥቅሙ ካለበት ቦታ ነው እንደሚባለው አቶ ይርጋ ከሱጴ ቦሮ እግራቸውን ለመንቀል ፍላጎት የላቸውም። ለትምህርት ቤቱ እንደሆነ፣ የበጀት አለመገኘት፣ ጉዳዩን ውርድ ከራስ አድርጎታልና፣ ህሊናቸውን የሚያስጨንቅ ነገር ከቶ የለም። የሚያስጨንቃቸው ነገር ቢኖር በየአመቱ እየጨመረ የሚሄደው ውፍረታቸው ብቻ ነው። አሁን ግን ......

«የዳቆነ ሰይጣን ሳይቀስ አይለቅም ይባላል። ይህን ሰው ምን ባደርገው ይሻል ይሆን?» አሉ፣ አቶ ይርጋ። አይኖቻቸው ደም ለብሰዋል። መንፈሳቸው ተረብሿል።

«ወደመቱ ፅፈህ ለበላይ አመልክት......»

«ምን ብዬ? ትቀልዳለህ መሰለኝ። አዲስ ትምህርት ቤት ለመስራት ተነሳስቷልና ከዚህ አዛውሩልኝ ብዬ ላመለክት አልችልም። ይህማ ራሴን ማጋለጥ ይሆናል። ሌላ መላ መምታት አለብኝ ......»

«ያንተ ወንድምነት ባይዘኝኮ ለዚህ ልጅ ልቤ ይራራል። ለምን እንደሆነ አላውቅም። እኔ ሸካራ መልኩ ወይም ጨጎጎት ፊቱ አይደለም የሚታየኝ። በውስጡ ያለችው የማትስገበገበው ጠንካራ ነፍሱ ናት የምትታየኝ። የጉርምስናዬን ዘመን ስለሚያስታውሰኝ ነው መሰለኝ ......»

አቶ ይርጋ ከበራቸውና ካንገታቸው ላይ የተንጠፈጠፈውን ላብ በመሀረብ ጠረጉና፣ «ተማሪዎቹ በትምህርት ሰአትም ሆነ ከክፍል ውጭ እንዳይሰሩ ደንብ አውጥቻለሁ። ረዳትና አጫፋሪ ሲያጣ ተስፋ ቆርጦ ይተወው የለ!» አሉና ከንፈራቸውን ነከሱ።

የመቶ አለቃ በረጂሙ የጀመረውን አሳብ አቋረጠና በግማሽ ልብ «አዎን — ከክፍል ሲወጡ እዚህ እንዳይቆዩ ደንብ ማውጣት ነው። አባ ጨፌም በበኩሉ ሊረዳን ይችላል። ሁሉም ባይሆኑ አብዛኞቹ ወላጆች ከእርሱ ቃል አይወጡም። ችግሩ ተማሪዎቹ እምቢ ያሉ እንደሆን ነው። እንዲያውም ባዲሱ ደንብ ምክንያት ተማሮች ሊያድሙ ነው የሚል ወሬ ሰምቼ ነው የመጣሁት። የዘንድሮ ተማሪና ጠጣ አንድ ናቸው!»

«እሱማ በጀ። እሰይ ላሜ ወለደች ማለት ነው። ጉዳዩ ወደወንጀል ያመራና ባጠመዱት ወጥመድ መግ

ባት ይመጣል ። ምን ከፍቶኝ ። ተማሪዎቹ አድመው በእ ምቢተኛነት እንስራ ባሉና ደስ ባለኝ» አሉና ቀጥለውም «ነገሩ መቼ የተማሪዎች ብቻ ሆነ ። ወላጆችና የከተማው ታላላቅ ነጋዴዎችም እየመጡ ፣ ይህን ሰው ያዙልን ማለት ጀምረዋል ። ለቤት ቁርቁሮ ፣ ለምስማርና ለአሸዋ ገንዘብ ለማግኘት ሲል ፣ ተማሪዎቹን እየሰበሰበ እንደኩሊዎች በቡድን በቡድን ሆነው በቡና ለቀማ ስራ እየተሰማሩ ገንዘብ እንዲያገኙለት አድርጓቸዋል ። ልጆቹ ባነስተኛ ዋጋ ስለሚሰሩ ከየቦታው ለቡና ለቀማ ስራ የመጡትም ኩሊዎች ተናደው በማደም ላይ ናቸው አሉ ። የቡና ገበ ሬዎችም በነገሩ ተደናግጠዋል ። ትናንት እንኳ ሶስት የቡና ነጋዴዎች ስለዚሁ ጉዳይ ሊያነጋግሩኝ እዚህ መጥ ተው ነበር ። ኩሊዎቹ ለንጀራቸው ብለው አንድ ቀን ተነስተው ልጆቹን በቆንጨራ እንዳይጨፈጭፉና ጉድ እንዳይፈላ ብቻ ነው የምፈራው ። ልጆቻችን ትምህርታ ቸውን ትተው ለምን ቡና ይለቅማሉ እያሉ የሚያማር ሩም ወላጆች እየበዙ ሄደዋል ። ይህ ሁሉ ተደምሮ በቅ ርቡ ከፍተኛ ብጥብጥ ማስከተሉ አይቀርም ። ፀጥታን ማስከበር የናንተ ፖሊሶች ፈንታ ነው» አሉት ።

«እኔም ሆንኩ አንተ ቀድመን ባናስተጓጉለው ፣ የመ ጣው ድርቅ ሳያጨናግፈው አይቀርም ። በዚህ መከራ ጊዜ የእለት ጉርሱን ከማባረር አልፎ እሱን የሚረዳው አይገኝም ። እህል የለም ። ወሀም ችግር ሆኖአል ። እሱም ችግሩ ሲጠናበት ይተወዋል» ——————

የዘንድሮም የበልግ ዝናብ እንደአምናው ቀጠሮውን ጠብቆ በሰአቱ ባለመድረሱ የሱጴ ሜዳዎች ፣ ተራሮ ችና ሸንተረሮች አንበጣ እንደመታው ማሳ መራቆት

ጀምረዋልና ህይወት አይታይባቸውም ። ተፈጥሮ በጥ ማት ታዛጋለች ። ነፋስ የሚያስነሳው አቧራ ህልውናን ለማፈን እየቃጣ ይነሳል ፣ ይወድቃል ። የመሬቱ ግለት እንደረመጥ እየተፋጀ ይሄዳል ። ርጥብ አረንጓዴ ሳር ቀስ በቀስ ወደአቧራ እየተለወጠ ስለሄደ ከብቶች ለግጦሽ አን ገታቸውን ወደመሬት መቀልበስ ካቆሙ ሰንብተዋል ። ከዛፍ ተጠግተው ያለርህራሄ እንደጦር ከምትዋጋው ፀሀይ እንዳይጠለሉ ፣ የግራር ዛፎች ሁሉ ቅጠሎቻቸው ረግፈው ምስጥ በልቷቸው ካበቃ በሁዋላ ከመቃብር የወጡ አጥን ቶች መስለው ቆመዋል ። በየሜዳው የተሰማሩት ከብቶች የሚያመነኝኩት ነገር የላቸውም ። እነርሱም እንደግራር ዛፎች ከመቃብር የወጡ አጥንቶች እየመሰሉ በመሄድ ላይ ይገኛሉ ። አብዛኞቹ ተዳክመው በየቆሙበት ያንቀላፋሉ ፣ ጥቂቶቹ የጣሉትን እበት ያሸታሉ ። ያንዱ ሰርግ የሌላው ሀዘን እንዲሉ ፣ ጆፌ አሞራዎች ከየግራሩ ላይ አሰፍስፈው ይጠባበቋቸዋል ። በየሸንተረሩና በየወንዙ ወደጥቁር አረ ንጓዴ ቀለም ተለውጦ የረጋው ወሀ ከርፍቶ ፣ አፍንጫ ይወጋል ። እረኞች እንደወትሮአቸው ከመንጋ ያፈነገጠ ከብት ሲያባርሩ አይታዩም ። የበሬ ትከሻ ከቀንበር አር ፎአል ። የተሳለ ማረሻ ከቤት ቀርቶአል ። ገበሬ ሰማይ ሰማዩን በአይኖቹ እያማተረ እጆቹ ስራ ፈትተዋል ። የእርሻው መሬት ተሰነጣጥቆ እንደተከፈተ መቃብር ያዛ ጋል ። ህይወት አሸልባለች ።

አቶ ይርጋ ሲያስቡ ቆዩና «ድርቁስ ቢሆን መቼ እጁን አሰረው ብለህ ነው! ተማሪዎቹንና ጓደኞቹን ፣ እያግባባ እንዲሁም በራሱ ገንዘብ ኩሊ እየቀጠረ የወሀ ጉድጓዶች ማስቆፈር ጀምሮአል ። በገንዘቡ አምስት አህዮች ገዝቶ ከገባ ድረስ ወሀ ያመላልሳል ። ትንሽ ጊዜ ሲያገኝ በየ

ቤቱ እየዞረ ርዳታ ይለምናል ። በቀደም ለት ብቻ ተመላልሶ በልመና ስላስቸገረው አንዱ ነጋዴ ባሽከሮቹ አስገፍትሮ ከግቢው አስወጣው አሉ ። የሚገርመው ነገር ከዚያ አልሄደም ። ሰውዬው ከቤቱ ሲወጣ ደጅ ቆሞ ስላየው ተገርሞ መቶ ብር ሰጠው አሉ……» ሲሉት የመቶ አለቃ አቋረጣቸውና —

«ውነትም የሚያስገርም ሰው ነው ። ምን አይነት ጠንካራ መንፈስ ቢኖረው ነው ባካችሁ? እኔ የፖሊስ ጣቢያ አሰራለሁ ብዬ ከተነሳሁ ቆይቻለሁ ። ማን ነው ወንድሜ? — አንዱ ደግሞ ክሊኒክ አሰራለሁ ብሎ ሲፎክር ቆይቶ ሳይሆንለት ሄደ ። ብቻ ነገሩ አንተ እንዳልከው ወደክፋት ሳያመራ መቆጣጠሩ አይከፋም ። ተማሪዎቹ ትምህርታቸውን ካቆሙ — ኩሊዎቹ በተማሪዎች ምክንያት ካደሙ — እሱን የምናጠምድበት መንገድ ይገኛል» አለና የልብ ልብ ሰጣቸው።

ፊታውራሪ ተካ ወደቢታቸው የሚያመራውን ዳገት በበቅሎ ተያይዘውታል ። ቀደም ሲል አንድ ስድስት ጊዜ ጥይት መተኮሱን ሳይሰሙ አልቀሩም ። ሰው ሲሯሯጥ በማየታቸው ነገሩ እየከነከናቸው ሄደ ። ቶሎሳ እየ

ሮጠ ወያእርሳቸው ሲመጣ በማየታቸው በቅሎአቸውን አቁመው ጠበቁት……

«ምንድን ነው ነገሩ?» አሉት ።

«እረ ከተማው ተረብሿል» አላቸው ።

«በምን የተነሳ?»

ገበሬው እጁን ሳይታጠብ ወደከተማው ይሮጣል ። ሴቷ ሊጥ ያቦካችበትን እጅዋን ሳታለቀልቅ ነጠላዋን ጥላ ወደ ከተማው ትከንፋለች ። ተማሪዎች ከከተማው ወደ መንደር ይሮጣሉ ። ፊታውራሪን ማጀብ ቀርቶ ቆም ብሎ እጅ የሚነሳቸው ሰው እንኳ አልነበረም ።

ቶሎሳ እየተጣደፈ «ተማሪዎች ከክፍል እንደወጡ ወደየቤታቸው እንዲሄዱ የሚል አዲስ ደንብ ስለወጣ አድማ በማድረጋቸው በትምህርት ቤቱ ብጥብጥ ተነስቷል ። ተማሮቹን ለመበታተን ጥይትም ተተኩሶ ነበር ። ወላጆች ሁሉ ተሰብስበው በመላቀስ ላይ ናቸው ። ያ አዲሱን ትምህርት ቤት እሰራለሁ ብሎ የተነሳውም ልጅ ፤ ተማሮቹን አሳድመሀል ተብሎ ወደፖሊስ ጣቢያ ተወስዷል ። ታስሮ ሲሄድ በየመንገዱ ልጆቻችንን ወደ ክፋት ለመምራት የመጣ ይሁዳ እያለ የማይረግመውና የማይተፋበት ወላጅ አልነበረም» አላቸው በሀዘን ተውጦ ፤ የእንባ ጭጋግ አይኖቹን ሸፍኖት…… በዚያው ትንፋሸ ቀጠለና «ግማሹ እየረገመው ፤ ሌሎቹ እየተፉበት ፤ ተማሪዎቹ ደግሞ አይዞህ ጋሼ! አይዞህ! ሲሉት ክርስቶስ በመስቀል ጎዳና እየተሰቃዩ ሲጓዝ በአሳቤ መጥቶ ታየኝ ። የሚሰሩትን አያውቁምና ይቅር በላቸው አላለም ። ብቻ የትምህርት ቤቱን ስራ የጀመረበትን ፤ እግሩ የሱጲ ቦሮን

ምድር የረገጠበትን ቀን ይረግም ነበር ። ህዝቡን ጠላ ። ሱጴ ቦሮን ጠላ ። ራሱንም ጠላ ። የህዝቡ ስሜትና አስተሳሰብ ሊገባው አልቻለም ። ምስጋና ለሌለው ስራ ምን አታከተኝ ምን አለፋኝ! እያለ ራሱን ይጠይቅ ነበር....»

ፊታውራሪ ፤ ቶሎሳን ካዳመጡ በሁዋላ ደማቸው ወደ ራሳቸው ወጥቶ አይኖቻቸው መቅላት ጀመሩ ። ከጥቂት ጊዜ በሁዋላ እሳት የሚተፉ መሰሉ ። በቅርብ የሚያውቋቸው ሰዎች ፊታውራሪ ተቆጥተው እንደሆኑ ለማወቅ ሲፈልጉ አስቀድመው አይኖቻቸውን ነበር የሚመለከቱት ። አይኖቻቸው ቀልተው እሳት የሚተፉ ከመሰሉ ደፍሮ የሚያነጋግራቸው ሰው የለም — ካንዱ ልጃቸው ከአይናለም ሌላ ።

ቶሎሳ ፤ ፊታውራሪ መቆጣታቸውን በማወቁ እንደሌላው ጊዜ አልደነገጠም ። ፊታውራሪ እንደዚያ ተቆጥተው የበቅሎአቸውን ፊት ወደከተማ በማዞራቸው በደስታ ብዛት የልቡ ትርታ ጨመረ......

ፊታውራሪ አዘውትረው ፤ «ከመወደድ መከበር ፤ ከመከበር ደግሞ መፈራት ይሻላል» ይላሉ ስለሰው ግንኙነት አንስተው በተናገሩ ቁጥር ። ከነአጃቢዎቻቸው ወደፖሊስ ጣቢያው በቀጥታ አመሩ ።

ፊታውራሪ ዳገቱን ወርደው ፤ የእልቄን ወንዝ ወደ ግራ በመተው ሜዳ ሜዳውን ይዘው ወደሰንበተ ጉዳ ማምራት ሲጀምሩ የአጃቢዎቻቸው ቁጥር ወደአስር ደርሶ ነበር ። ግርግርና ሩጫ ባይበዛ ኖሮ የሚሄዱበት አግጣጫ ወደሌላ ቢሆንም ዝም ብሎ የሚያልፋቸው ሰው ከቶ አይገኝም ።

ከጣቢያውም ሲደርሱ ተማሪዎች ከፖሊስ ጣቢያው ቅፅረ ግቢ ተሰብስበው እንባ ሲራጩ አገኟቸው ። ይሁን እንጂ የፊታውራሪ ከዚያ መገኘት በመጠኑም ቢሆን እርጋታ ለመፍጠር ቻለ ። ሁሉም በየፊናው መንጫጫቱንና እንባ መራጨቱን አቁሞ ፤ ፊታውራሪ ምን ሲያደርጉ ይሆን የመጡት? በማለት በልቡ ማሰብ ጀምሮ ነበር ። ወዲያውኑ ፤ የጣቢያው አዛዥ ፤ የመቶ አለቃ አሸኔ ከየት መጣ ሳይባል ከተፍ አለ ። ፊታውራሪ ከመጠን በላይ አጐንብሰው እጅ ነሱት ።

«ምንነው? ደህና መጡ እንዴ?» አላቸው ፤ የመቶ አለቃ አሸኔ ። እርሱ መጠጥ ቤት ገብቶ ይጠጡልኝ ብሎ የማይለምነው ሰው ስለሌለ ፤ የአይኑ የተፈጥሮ ቀለም ምን እንደሚመስል የሚያውቅ የለም ። ኮከቡን ጭኖ ፤ መለዮውን ደፍቶ ብቅ ሲል ፤ የማሰርና የመፍታት ስልጣኑ እስከ ምን ድረስ እንደሆነ የሚያውቁት ሁሉ ስለሚስግዱለት ፤ መለዮው ትንሽ ዘውድ መስላ ነበር የምትታየው ። ፊታውራሪ ከሚጠበቅባቸው በላይ ትህትና ሲያሳዩ ፤ የመጡበት ጉዳይ እንዲፈፀም ምን ያህል ፍላጎት እንዳላቸው የሚያስገነዝብ መሆኑን ሳይረዳው አልቀረም ። ሆድ ሲያውቅ ዶሮ ማታ አለ በልቡ ።

«ወዳጄ ነህና በማእረግህ ያልጠራሁህ እንደሆነ አትቀየመኝ ። ሽማግሌ ነኝና የዘመኑ ማእረግ አይያዝልኝም ። እኛ የምናውቀው ራስ ደጃዝማች ፊታውራሪ ፤ ቀኛዝማችና ግራዝማች ነው ። የመጣሁበትም ጉዳይ ቀላል ነው ። አንድ ዘመዴ እንዲያውም ሳታውቀው አትቀርም የቅድስት ማርያም አስተማሪ ነው — እዚህ ለጊዜው ታስሯልና ዋስ ሁኜ ላስፈታው ነው የመጣሁት» አሉት በጥሞና ።

«እንዴ — ፊታውራሪ እሱ’ኮ የተያዘው በከባድ ወንጀል ነው ። ተማሮችን እያሳደመ አስቸግሮአል ። ፀጥታ መጠበቅ አለበት ። ፀጥታው በሱ ምክንያት ሲደፈርስ ዝም ብሎ ማየት አይቻልም ። ኣላፊነት አለብኝ ። እንዴት አድርጌ?» አላቸው ።

«የለም’ኮ» አሉ ፊታውራሪ — «ነፍስ አልገደለም ። ልስራ የሚል ሰው ደግሞ ሊሳሳት ይችላል ይል ነበር መክብብ ነፍሱን ይማረውና ። የምጠይቀው ምህረት እንዲደረግለት አይደለም ። ጥፋቱ እስኪጣራ ድረስ ዋስ ልሁነውና ይለቀቅ ነው የምለው» አሉት በርጋታ ።

«እርስዎ ዋስ ከሆኑ እኔ ምንቸገረኝ» አለና ፤ ጉዳዩ ምን ያህል አሳሳቢ እንደሆነ ለማስገንዘብና ለማስፈራራት ያህል ፤ «ወንጀሉ ቀላል አይደለም ። የፀጥታን ጉዳይ የሚመለከት ነው ። ለጥያቄ በተፈለገ ጊዜ ያቀርቡታል ። ኣላፊነቱ ሁዋላ ከርስዎ ላይ አይወርድም» አላቸው ።

«ላላፊነቱስ ግድ የለም» አሉት ።

ሀዲስ ከነበረበት እስር ቤት እንገቱን ደፍቶ ሲወጣ ውጭ ምን እንደሚጠብቀው አያውቅም ነበር ። ግራ እንደገባው ሰፋ ያለው ጠይም ፊቱ ይናገራል ። ወደፊት ያፈጠጠው አገጩ ግን ቅስሙ ገና እንዳልተሰበረ ያረጋግጥ ነበር ። ሆኖም ትናንሽ አይኖቹ በንዴት ቀልተዋል ። ከርዳዳ ጠጉሩ አልተበጠረም ። ድሮውኑ ፀድተው የማይታዩት ከሲታ ጉንጮቹ የሳምንት እድሜ ባለው ጢም ተወርሰው ጠቁረዋል ።

እጆቹን እንደልማዱ ከሱሪው ኪሶች ውስጥ ከትቶ እንደተዋጊ በሬ አቀርቅሮ ብቅ ሲል ፤ ፊታውራሪ በአይኖቻቸው እየቃኙት ፤ «ወዳጄ ፤ የረገሙህንና የተፋብህን ሁሉ ይቅር በላቸው ባያውቁ ነው ። አለማወቅ ክፉ ። ክርስቶስም የተወገረው አስተምራለሁ ብሎ ስለተነሳ ነው» አሉትና ወደ መቶ አለቃ አሸኔ ዞር ብለው «እንዳከበርከኝ እግዜር ያክብርህ» ብለውት በቅሎአቸው ላይ በቶሎሳ ርዳታ ወጥተው ከነአጀባቸው ወደትምህርት ቤቱ አመሩ ።

ትምህርት ቤቱ የተሰራው የአልቄ ወንዝ የሱዱንና የሰንበተ ጉዳን መንደሮች እንደመቀነት ሊዞር ትንሽ ሲቀረው ወደገባ ወንዝ ቁልቁል ለመውረድ ከሚጀምርበት ከፍታ ቦታ ላይ ነው ። ከዚያ ሲደርሱ ከበቅሎአቸው ላይ ወርደው ያዲሱ ትምህርት ቤት መሰረት ወደተጣለበት ቦታ በማምራት እግረ መንገዳቸውን አንድ ከባድ ድንጋይ አንስተው ከተጀመረው ካብ ላይ አስቀመጡ ። የእርሳቸውን ፈለግ በመከተል የተከተላቸው ሰው ሁሉ ድንጋይ እየወሰደ ይክብ ጀመር ። በሀዘን ጠቁሮ የነበረው የሀዲስ ፊት በፈገግታ ተለወጠ......

አቶ ይርጋ ተኝተው ያደሩ አይመስሉም ። ጥቁሩ ፊታቸው ዱቄት የተነፋበት መስሏል ። አይኖቻቸው ቀልተዋል ። የርጋታ መንፈስ አይታይባቸውም ። አንድ ቦታ ረግተው መቀመጥ እንኳ አልቻሉም ። እንደተራበ ነብር ከቤታቸው በረንዳ ላይ ወዲህና ወዲያ እያሉ ይንጎራደዳሉ ። የመቶ አለቃ አሸኔ ቀልተው በሚታዩት አይኖቹ ይከተላቸዋል — ረጃጅም ቅልጥሞቹን ዘርግቶ ።

«ጉድ ሰራሀኝ'ኮ» አሉት ። ሰላላዋ ድምፃቸው የባሰውኑ ቀጥናለች ።

«ምን ላድርግ ታዲያ! ፊታውራሪ ተካ በነገሩ ይገባሉ ብዬ አላሰብኩም ነበር ። ነገሩ ሳይከር በቀላሉ ማብረዱ ደግ ነው ። ፊታውራሪ የዋዛ ሰው አይደሉም ። ከእርሳቸው ጋር ከተጋጨሁ አንድ ቀን በህይወቴ ማደሬን እጠራጠራለሁ ። ደመከልብ ሆነህ ቅር ነው እንዴ የምትለኝ — ጉዳዩን ስታውቀው? ትምህርት ቤት እንዳይሰራ ነው ይህን ያደረጉት ብንባልስ በሁዋላ ምን ይውጠናል? »አለ የመቶ አለቃ ፤ በርጋታ ፤ ረጃጅም ቅልጥሞቹን አጣምሮ ።

አቶ ይርጋ በንዴት በረጂሙ ተንፍሰው ፤ «አንተን ያመነ ጉም የዘገነ አንድ ነው ። ባሳብህ አትፀናም ። ታወ

ላውላለህ ። ጓደኝነትህ ለዚህ ጊዜ ካልሆነኝ ለመቼ ሊሆነኝ! ለኔ ብለህ ርምጃ ወሰድክ ፤ ፊታውራሪን ፈርተህ ለቀቅከው ። እንደተልባ መንሸራተት ደግ አይደለም ። ያስተዛዝባል ። ትምህርት ቤቱ ተሰራም አልተሰራም ፤ እኔን ማሳጣቱ አልቀረም ። ለበላዮቹ እንዳልፅፍ የጠየቁት እንደሆነ ፤ አንተ እንዳልከው ፤ እሱም ምክንያቱን ይሰጣል ። አንድ ለፍዳዳ ግትር እንዲህ ሲጫወትብኝ ወይኔ ይርጋ! መቼም ፊታውራሪን ተገን ባያደርግ ይህን ያህል የልብ ልብ አያገኝም ነበር ። ምናባቴ አድርግ ትለኛለህ?» አሉት ጭንቀት ተጭኖአቸው ።

«እንደምታውቀው የፊታውራሪ ተካ እጅ አይጠመድም ። ብቻ ነገሩ ቀላል ነው ። እስከዚህ የሚያስጨንቅ አይደለም» አላቸው ፈገግ ብሎ ። ቀጠለና «አንተም የምትፈልገውን እንዴት ለማግኘት እንደምትችል አታውቅም ። ማንኛውም ነገር በእድልና ባጋጣሚ ተሳክቶ ካልተገኘልህ ግራ ይገባሀል ። ለምን እንደምትጨነቅ አይገባኝም ። ትምህርት ቤቱን እንደሚሰትህ ትቀናበታለህ ። ፅላት አይደለ መሻሻል አለበት ። አንተ ደሞ አታሻሽለውም ። ይልቅ ምክር ልስጥህ ። እሱ ይስራ ። አንተ ምናስጨነቀህ ። ሲሆን ከዛሬ ጀምሮ በትምህርት ቤቱ ስራ ተባባሪ መሆንክን ማሳየት ነው ። አባጨፌም ፊታውራሪ ተካን ፈርቶ በነገሩ አልገባም ። የዋዛ ቃልቻ አይደለም ። እንዲህ አይነት ትምህርት ቤት ማሰራት ጀምሬአለሁ ብለህ ለበላዮችህ ግለፅ ። ትምህርት ቤቱ በሚመረቅበት ጊዜ ቀደም ብለህ ንግግር ማድረግና ምስጋናውን መቀበል ነው ። ሁሉም የሚጠቀምበት ዘዴ ነው ። አንዱ በለፋው ሌላው ለመመስገን ። ህዲስ እንደሆነ ለምስጋና ደንታ ያለው ሰው አይመስለኝም ። ትምህርት ቤቱ ከፍፃሜ

ደርሶ ከማየት ሌላ ደስታ ያለው አይመስለኝም ። ባንድ
ሞኝ መጠቀም እንዴት ችግር ይሆናል — ያውም ጋል
ቡኝ የሚል ፈረስ ሲገኝ» አላቸው ።

አሳቡ ለትከሻቸው የከበደ ይመስል መንጉራደዳ
ቸውን አቁመው «እስካሁን አካፋና ዶማ ይዞ የተነ
ሳብኝ ጠላት አጋጥሞኝ አያውቅም ነበር ። ቀን አያ
መጣው የለ — ይህን ጉድ ከምን ጣለብኝ ባካችሁ?»
አሉ ፣ ተከዘው ።

«እኔም ሳየው ይገርመኛል» አለ ፣ የመቶ አለቃ—
«ተማርን ተመራመርን ፣ አወቅን እንደሚሉት ሌሎች
በርሱ ደረጃ እንዳሉት ወጣቶች አይለፈልፍም ፣ ዝግ ነው ።
ተናግሮ እንኳ አያጠግብም ። ከመናገር መስራትን ይመ
ርጣል ። የኢትዮጵያ መድህን ፣ ስረየት የሚሰራ እጅ ነው
የሚል ፈሊጥ አለው ። በእጁ ያመልካል ። እብድ ነው
እንዳልል አይደለም ፣ እንዲህ ያለው ሰው አደገኛ ነው…»

አቶ ይርጋ የመቶ አለቃ አሸኔ የሚናገረውን በሙሉ
ልባቸው አልነበረም የሚያዳምጡት ። ግማሽ ልባቸው
የሚያሰላስለው ወደጠቅላይ ግዛቱ ትምህርት ቤቶች መም
ሪያ ሊፅፉ ያሰቡትን ደብዳቤ ሲሆን በሌላ በኩል ደግሞ
የመቶ አለቃ ማወላወሉን አቁሞ ከእርሳቸው ጋር በሙሉ
ልብ የሚሰለፍበትን መንገድ ነበር — ከየቦታው ለእን
ጀራ — ለእለት ጉርስ ብለው ተሰድደው ለቡና ለቀማ
የመጡት ኩሊዎች — አዎን — ለግል ጥቅማቸው ሲሉ —
ተማሪዎች ስራቸውን በቀላል ዋጋ ሲሜረቷቸው — ወላ
ጆችም ነጋዴዎችም በነገሩ ሲገቡ — የመቶ አለቃ ጢስ
አይደለም — በምን ቀዳዳ ይወጣል — የአቶ ይርጋ ተስፋ
እያንሰራራ ሲሄድ ፊታቸው ላይ ይነበብ ነበር ። የመቶ

አለቃ የአዲሱ ተስፋቸውን ምንጭ ለማወቅ «ታዲያስ?»
አላቸው ።

«ጊዜ የለኝም ። ወደቡና እርሻዬ መሄድ አለብኝ ።
ማታ ዝናሽ ቤት እንገናኛለን» ብለው ተለዩት……

ፊታውራሪ ተካ ከአዲሱ ትምህርት ቤት መሰረት
ላይ ድንጋይ ጥለው ወደ ቤታቸው እንደተመለሱ ፤ መምሬ
መሀሪ ነገሩ ከንክኖአቸው ነበረና «በዚህ ጉዳይ እጅዎን
ማስገባት ጥሩ መስሎ አልታየኝም ። ሰውዬው ተማሪ
ዎችን አሳድሞ ፀጥታ አደፍርሷል ተብሎ መወንጀሉን
እያውቁ……» ብለው ነገራቸውን ሳይገቱ ፊታውራሪ
አቋረጧቸውና «ልጁ ምንም ጥፋት የለበትም ። ልስራ
ነው የሚለው ። ስራ ወንጀል አይደለም ። በተንኮል የተ
ወነጀለ መሆኑ ገብቶኛል ። አብዛኛው ለራሱ ሲል ተን
ኮል ከመጠንሰስ በቀር ለወገናቸው በቀና መንፈስ የሚ
ያስቡት ጥቂቶች ናቸው ። አቶ ይርጋ የቡና እርሻውን
ከማስፋፋት ሌላ ስራ የለውም ። ትምህርት ቤቱ ባለፉት
አስር አመቶች ምንም መሻሻል አድርጎ አያውቅም ።
የሚያሻሽለው ሲመጣ መደገፍ ይገባል ። ትምህርት ቤቱ
የተሰራበትን መሬት የሰጠሁት እኔ ነኝ ። እንዲሻሻል
እፈልጋለሁ ። በሱጴ ሌላ ትምህርት ቤት የለም» አሏ

ቸው ። ወዲያውኑ የእልፍኝ አሽከራቸው ገብቶ ውጭ ብዙ ሰዎች እንደሚጠብቋቸው ነገራቸው ።

ፊታውራሪ ተካ በሀዲስ ያደረባቸውን ስሜት መምሬ መሀሪ አልወደዱም ። የቅናት መንፈስ መጥቶ በልባቸው ተሰረፀ ።

«እዚህ በየቀኑ ተሰብስበው የሚመጡብኝ ምን አድርግ ሊሉኝ ነው? ስልጣን የለኝም ውሳኔ ለመስጠት የሚያበቃ ። ዳኛ አይደለሁ ፍርድ አልሰጥ ። ጠበቃ አይደለሁ — አልሟገትላቸው ። የባላባትነቱ ወግ እንደሆን ድሮ በስብስቴ ጊዜ ቀርቷል! እኔም እንደነርሱ አፈር ገፍቼ ነው የምኖረው ። ሰው መርዳት ቀርቶ የራሴንም ኑሮ ማሸነፍ እያቃተኝ ሄዷል ። ምን እንዳደርግላቸው ኖሯል! በል አንድ ባንድ አስገባቸው ወንድሜ! መምሩ ይቅርታ ያድርጉልኝ» አሉ ። መምሬ መሀሪ የቀረበላቸውን ጠጅ ባንድ ትንፋሽ ጨልጠው ወጡ ።

እድሜ በጣም የተጫናቸው ሽማግሌ ገብተው እጅ ነሱ ።

«ምንድን ነው ጉዳይህ ወዳጄ? አባዋሪ አይደለህም እንዴ! ምንነው በደህና? ደህና ብትሆንማ አትጠይቀኝም ነበር ። ሳላይህ ብዙ ጊዜ ሆኗል ። እሺ በል ተናገር »አሉት ።

«አባ ብያ — እግዜርንም ቢሆን ሲጨንቀን ነው የምናስታውሰው ። ሳይጨንቀው ማን ቀና ብሎ ሰማዩን ይመለከታል? ተቸግሬ ነው የመጣሁት ። ከእልቂ ወንዝ ዳር ያለችኝን የቡና መሬት አንዳንድ ሰዎች ካልሸጥክልን እያሉ ያስፈራሩኛል ። ጢትና ማታ ። ዘንድሮ የቡና ምርት የለኝም ። ባገር የመጣው ትል በልቶታል ። እድሜ

ያላደለኝ ሰው ነኝ ። ልጄ ኮብልሎ ከሄደ ዘመን የለውም ። የፈረንጅ ፊደል ቆጠረና ስራ አላጣም ብሎ ወደአዲስ አበባ ወጣ ። በህይወት ይኑር አይኑር አላውቅም ። የደረሰች ልጄ ፤ በእርሷ እንኳ እማች እንዳላፈራ ፤ ዘመድ እንዳላበጅ ፤ በቅርቡ ኮበለለች የወንድሟን ዱካ ተከትላ ። የት እንደደረሰች አላውቅም ። በስተርጅና ያለጧሪ ቀረሁ ። እንደኢዮብ በትእግስት ኖርኩ ። የትም ሄጄ ሰርቼ እኖራለሁ የሚሉት ፈሊጥ ከመጣ ወዲህ እንደኔ ያለጧሪና ያለቀባሪ የቀሩትን የወላድ መካኖች ቤቱ ይቁጠራቸው ። አሁን ደግሞ ያለችኝን የቡና መሬት በወስኑልኝ ዋጋ ልቀማ ነው ። አሁን የመጣሁት መሬቱን ለእርስዎ አውርሼ እኔ እድሜዬ እስከፈቀደ ድረስ ከኖርኩበት በሁዋላ......»

ፊታውራሪ አቋረጡትና «የምትለው ነገር ገብቶኛል ። አሳብህ ጥሩ ነው ። ውርሱ በውል መፅናት የለበትም ። መሬቱ ለልጆችህ አንድ ቀን ሊያገለግል ይችላል ። የኮበለሉት አንድ ቀን መመለሳቸው አይቀርም ። እስከ ዚያ ድረስ ግን መሬቱን ሽጥልን ለሚሉት አውርሻለሁ ብለህ መልስላቸው ። ችግር ከገጠመህ ደጃፌ ክፍት ነው ። ብቻ እግዜርንና ወዳጅን ማስታወስ ችግር በገጠመ ጊዜ ብቻ አይደለም» ብለው ሸኙት ። ሽማግሌው እጅ ነስተው ፤ መሬት ስመው ፤ እድሜ ለምነው እየመረቁ ሲወጡ ፤ ሌላ ሰው ተተካ ። በመካከለኛ እድሜ ያለ የተጉሳቆለ ሰው ነው ።

«አንተስ ወዳጄ ምን እግር ጣለህ? በጣም ያዘንክ ትመስላለህ ። ጉዳይህ ምንድን ነው?» አሉና ጠየቁት ። የመጣበትን ጉዳይ እንደማስረዳት እንባውን አስቀድሞ ይዘራው ጀመር ።

«ኤዲያ — እኔ የሚያለቅስ ወንድ አልወድም ። ወኔ የሌለው ነው የሚመስለኝ ። ልቅሶውን ለሚስትህ ተወውና የመጣህበትን ጉዳይ ንገረኝ »አሉት ተቆጥተው ።

«አባ ብያ» አለ ሲቃውን ውጦ — «አንዲት ያይኔ ማረፊያ ልጅ አለችኝ ። የወረዳው ፀሀፊ በግድ ይዞ ካበላሻት በሁዋላ አምጥቶ ደጄ ጣለልኝ ። እንዳልከሰው የፋይል መክፈቻ ገንዘብ የለኝም ። እንዳልቋቋመው አቅም የለኝም ። ያልነደደ እንጨት ይጨሳል ። መውጫ ያጣ ወንድም እንዲሁ ማልቀሱ ስለማይቀር ነው የማለቅሰው......»

እንደገና አቋረጡትና «ታዲያ እኔ ዳኛ አይደለሁ — ፍርድ አልሰጥህ — ምን አድርግ ነው የምትለኝ» አሉት ።

«አባ ብያ — እርስዎም ሴት ልጅ አለዎት......»

«በል ሂድልኝ ወዳጄ! ሂድልኝ ነው የምልህ!» አሉት ተናድደው ። አይኖቻቸው ቀልተው እሳት የሚተፉ መሰሉ ። እጅ ነስቶ እንባውን እየዘራ ወጣ ። ሌላው ባለጉዳይ በእግሩ ተተካ ። ፊታውራሪ ተካ በጣም ተከዘው ስለነበረ ገብቶ እጅ ሲነሳ ቀና ብለው አላዩትም ። አደግድጐ ዝም ብሎ ቆመ ። ከጥቂት ጊዜ በሁዋላ ነበር ሌላ ባለጉዳይ መኖሩን የተከገነዘቡት ።

በጐረና ድምፅ «ምን ነበር!» አሉት ።

የሚያርሰውን አፈር የመሰለ ጨርቅ ያገለደመ በእድሜው ጠና ያለው ገበሬ የፊታውራሪን ሁኔታ በማየቱ ተደናግጦ I የሚናገረው ነገር ጠፍቶት በዝምታ ተውጦ ቀረ ። ፊታውራሪ ውጦአቸው ከነበረው አሳብ ዋኝተው ወጥተው «ተናገር እንጂ !» አሉት ።

«የመጣሁበት ጉዳይ — አባ ብያ — አዎን ። ነገሩ — እኔና ቤተሰቦቼ በክረምቱ ወራት የምንበላው እጥተን በአራጣ ገንዘብ ተበድሬ ነበር ። እንደሚያውቁት አምናድርቅ ነበር ። ያንን ገንዘብ ለመክፈል ቡናዬ ሳያፈራ እንዳለ ሸጥኩት ። እኔም ባዶ እጄን ቀረሁ ። ከብቶቼን ሸጩ እንዳልከፍል ድንገተኛ በሽታ ጨረሳቸው ። አሁን ደሞ ግብር ተጠየቅሁ ። መሬቴን ከመሸጥ ሌላ ምርጫ የለኝም ። የሰባት ልጆች አባት ነኝ ። መሬቱን ከሸጥን የምንደርስበት የለንም ። አሁን ደግሞ እንደገና ድርቅ ሆነ ። የበልግ ዝናብ ይሄውና ጊዜው ሊያልፍ ነው ። ለዘር ያቆየነውን ወደ መብላቱ ላይ ነን ። የዘራነውንም አፈር በልቶት ቀረ ። የምደርስበት ባጣ ነው ወደ እርስዎ የመጣሁት......»

«አንተስ መሬት አለህ ። ለሌላቸው ይብላኝ እንጅ ። ለግብር ስንት ነው የተጠየከው?»

«ሰማንያ ሶስት ብር የትምህርትም የጤናም ታክስ ታስቦ......»

«ትምህርትም ጤናም የለም ። ሁለቱም የሚገኙት በታላላቅ ከተሞች ነው ። ግብሩ ግን የሚከፈለው ከዚህ ነው ። አመቱን ሙሉ ለፍተህ ግብር መክፈል አልቻልክም ማለት ነውን?»

«ድርቅ ሆኖ ነው ። ዝናብ አልነበረም ። ቡናውም ፍሬ አልሰጠም ። ትል በላው ። እግዜሩንም ብንማለደው አልሰማንም ። እግዜር ልመናችንን መስማት ካቆመ ቆይቷል ። የድሮ እግዜር አይደለም ። የሰራነውን ሀጢአት

አላውቅም ። የመጣውን መአት እንዲያሳልፍልን ለእግዜሩ እግዚኦ አልን— እግዜሩ ሳይሰማን ቀረ ። አባ ጨፌም ቤት ተሰብስበን ለብዙ ቀናች እየተለማመንን ወዳጃ አደርን ። ብዙ ጥቁር በጐችና ገብስማ ዶሮዎችም ታረዱ ። ግን ደመናው እየሸሸን ሄደ ። የቡና ትሉም — ውርጩም ከፋ ። ከብቶቻችንም በበሽታ አለቁ ። አባ መርጋ ዱሮ ዝናብ ማምጣት ይችል ነበር ። ዘንድሮና አምና አልሆነለትም ። እግዜሩ አልሰማንም ። መከራ ብዙ ያሳሰባልና ደመናው እየሸሸ መሄዱን የተመለከቱ ሰዎች ፤ እግዜሩ ጆሮውን የነፈገን ድሮ ነጭ ኮርማ አርደን በምንለምነው ቦታ ላይ አዲሱ ትምህርት ቤት በመሰራቱ ተቆጥቶ ይሆናል የሚል አሳብ እየተሰራጨ ሄዷል ። እናፍርሰው የሚሉም አሉ ። እርስዎ ከመሰረቱ ላይ ድንጋይ ባይጥሉ ኖሮ እስካሁን ሳያፈርሱት አይቀሩም ነበር......»

«እግዜርን መለመን ጭንቅ በመጣ ቁጥር ብቻ አይደለም ። እግዜር ለሰጠን ህይወት የዘወትር ምስጋና ያስፈልገዋል ይል ነበር መክብብ ነፍሱን ይማረውና ። ህይወት የእርሱ ናት እንጂ የእኛ አይደለችም ። ያንተ ችግር ባንተ ብቻ የተወሰነ አይደለም ። ብዙ ገበሬዎች በየቀኑ የሚያሰሙኝ እሮሮ ነው ። ለዚህ ችግር መፍትሄው — ምንድነው የሚሉት ወዳጄ — አምን — የገበሬዎች ማህበር አባል መሆን ነው ። እኔ የስንቱን ግብር ከፍዬ እችላለሁ፤ ትምህርት ቤቱን ግን ባትነኩት ይሻላል...»

«አባ ብያ — የቡና አምራች ገበሬዎች ማህበር አባል ሁኜ ነበር ። ገንዘብ አዋጡ ብለው ተለቅቼም ቢሆን ስከፍል ቆየሁ ። የማህበሩ አላፊ የምናደርገው ሰው ገንዘቡን ይዞ ይጠፋል ። ለገባ ወንዝ ድልድይ ከዚህ ቀደም ሶስት ጊዜ ገንዘብ አዋጡ ተብለን አዋጥተናል ። ከእግዜሩ የምንታረቅበት መንገድ አጣን እንጂ ፤ እግዜሩ ነው የተጣላን......»

«ደግ ነው ። የተጠየከውን ግብር እከፍልልሀለሁ ። ግን በምን ትከፍለኛለህ?»

«በገንዘብም በጉልበትም እንዳሉት ። ብቻ የዘንድሮን ያውጡኝ ። ልጆቼን የማገባበት የለኝም»

«ምን ስራ ትችላለህ?»

«ሱጴ ስራ የለም እንጂ የአናጢነት ስራ እሞክራለሁ ። የተፈጥሮ ስጦታዬ ነው»

«በል — ከነገ ጀምረህ አዲስ ከሚሰራው ትምህርት ቤት ሄደህ በአናጢነት እንድትረዳ — በትርፍ ጊዜህ ። የምከፍልልህ ገንዘብ በዚያው ይታሰባል ። አዲሱ ትምህርት ቤት ተሰርቶ ሲያልቅ ልጆችህም የእድል በር ይከፈትላቸው ይሆናል ።»

«ከሰባቱ ልጆቼ አምስቱ ለትምህርት የደረሱ ናቸው ። በቂ ክፍል የለም ስለተባልኩ የሰው ከብቶች ሲጠብቁ ነው የሚውሉት ። ትምህርት ቢያገኙ በማን እድሌ ። ከተማሩልኝ እኔንም ከዚህ የኑሮ ስቃይ አንድ ቀን ያወጡኝ ይሆናል የሚልም ተስፋ አለኝ ። ይህን እንደእዳ አልቆጥረውም ። እድሜን ከጤና ጋር ይስጥልኝ» ብሎ መሬት ስሞ ወጣ ። አፎር የመሰሉ ብዙ ሰዎች በእርሱ እግር ተተኩ ።

ሁሉም ተነጥፈው መሬት ሳሙ ። ከመካከላቸው አንዱ ሽማግሌ ከተነጠፉበት እንደምንም ቀና ብለው እየተንገዳገዱ ወደ ፊታውራሪ ቀረቡ —

«ጉዳያችሁ ምንድን ነው !» አሉ ፊታውራሪ እንደ መበሳጨት ብለው——

«አባ ብያ — በማናውቀው ምክንያት በጭሰኝነት እድሜ ልካችንን ከኖርንበት መሬት ተባረርን - - - - - »

«ጊዜ ያመጣው ችግር ነው ። በናንተ አልተጀመረም ። ጊዜ ያድነዋል . . . . »

«እስከዚያ የት ልንደርስ ? ስምና አድራሻ የለን ። ያባቴ ስም ገባር ነበር ። የኛ ስም ተሻሽሎ ጭሰኛ ከተባለ ቆይተናል ። የአያት የቅድመ አያቶቻችን እትብት በተቀበረበት መሬት ገባር — ጭሰኛ ተብለን ከሰብአዊ ፍጡር በታች ሆነን ኖርን ። ሰው የመሆን ጉዳይ ቀርቶ ሰሞኑን ደሞ እድሜ ልክ ከኖርንበት መሬት ተባረርን ። የት ልንደርስ ነው — የኢትዮጵያ ከርሰ — ምድር ከነህይወታችን ካልዋጠን በቀር . . . .»

«ፍትህ እንጂ ምሬት አያዋጣም ። ትእግስት መሳሪያችሁ ይሁን ። ኀተራዬ ባዶ እስከሆነ ድረስ አትራቡም ። ተስፋችሁን አታጣልሙት ። ደህና ቀን ይመጣ ይሆናል» ሲሏቸው ሁሉም እንደገና መሬት ስመው ሊወጡ ሲሉ ሽማግሌው ከደረት ኪሳቸው ውስጥ ቱባ ቱባ ብር አውጥተው ለፊታውራሪ ሰጡ ።

«ምንድን ነው እሱ !» አሉ ፊታውራሪ እንደመደንገጥም እንደመናደድም እያደረጋቸው ።

«መሳሪያ እንዲገዙልን ነው ። በመዋጮ ነው የሰበሰብነው . . . .»

ፊታውራሪ ተቆጥተው አይናቸው ደም ለበሰ — «ለችግር ቀን ብታስቀምጡት ይሻላል ። ከመሳሪያ ይልቅ ያንድነት ሀይል ይበልጣል ። ዉጡልኝ ! » አሉ ።

ለመግባት የሚጠብቁ ሌሎች ብዙ ባለጉዳዮች ቢኖሩም ፊታውራሪ ምርር ብለው «በቃኝ ፣ በቃኝ ። አቅምም ገንዘብም ፣ ብልሀትም የለኝም — ለሁሉም የሚሆን ። ለዛሬ በቃኝ!» አሉ እየተንገፈገፉ ።

በንዴት ፣ በጥላቻና በስካር አይኖቻቸው እሳት የሚተፉ የሚመስሉ በብዙ መቶ የሚቆጠሩ ጠብደል ጠብደል የቀን ሰራተኞች ደን የሚመነጥሩበትን ቆንጨራ ፣ ማጭድ ፣ የብረት መንሽና ገሶ ይዘው በአንድ ፊት ተደርድረዋል ። የእልቂ ማርያም ትምህርት ቤት ተማሪዎች በፍርሀት ተውጠው ፣ ከድንጋጤ ብዛት አሸቦ መስለው እንደበግ መንጋ በአንድነት እጅብ ብለው አይኖቻቸውን ያቁለጨልጫሉ ። ወጨፎ ጠብመንጃ ፣ ጦር ፣ አንካሴ ፣ ጩቤና ዱላ የያዙ ወላጆች ከልጆቻቸው በስተሁዋላ አፍጥጠው የቀን ሰራተኞቹ የሚወስዱትን ርምጃ ይጠባበቃሉ ።

በፈረስ የሽምጥ እየጋለቡ ፣ በእግር እየሮጡ ገና የሚመጡ የተማሪዎቹ ወላጆች ፣ ዘመዶችና ወንድሞችም ነበሩ ። ከየማካው ቆንጨራቸውን ይዘው እየተሽሎከሎኩ ብቅ ብቅ የሚሉም ኩሊዎች — አንድ አይኑ የጠፋ — አንድ እጅ የሌለው — ማጭድ እጁን ያረደው — ቆንጨራ እግሩን የቦደሰው — የሾለ እንጨት ደረቱን የወጋው — ቆንጥር ጉትን የቧጠጠው — በብዛት ነበሩ ።

እያንዳንዱ ደቂቃ ባለፈች ቁጥር ከሁሉም ወገን ያለው ስሜት እየጠነከረ ፣ አየሩ እየከበደ ፣ ጥቂት ኮሽታ የያንዳንዱን ልብ እያስበረገገ ፣ ትንሽ ንቅናቄ ወኔን ከቋፍ እያደረሰ ይሄዳል ። ጅማት እንደደጋን ተወጥራለች ። የልብ ትርታ ጨምራለች ። ስጋ ይርበደበዳል ። ጥርስ ይንቃጨጫል ። ሆድ እየተሸበረ — እግር እንደመከዳት እያለ — እጅ እየተንቀጠቀጠ — ብብት — እጅ — ጀርባ — ግንባር — የጆሮ ግንድ በላብ እየተጠመቀ — ካሁን አሁን ምድር ቀውጢ ሆነች — በደም ታጠበች — አንጀት ተዘርግፎ — አንገት ተበጥሶ ወደቀ ሲባል የመቶ አለቃ አሸኔ ጠብመንጃ ከያዙ ከአራት ፖሊሶች ጋር ከቦታው ገስግሶ ሲደርስ ፣ ከሌላ አግጣጫ ደግሞ ሀዲስና ቶሎሳ ከሌሎች ሶስት ጉረምሶች ጋር ቁና ቁና እየተነፈሱ ከተፍ አሉ ።

ሀዲስ ጊዜ አላጠፋም ። ልጆቹ በቀጥታ ወደትምህርት ቤታቸው እንዲሄዱ አዘዘ ። የያዙትን ጉልቻ ጉልቻ የሚያክል ድንጋይ እየጣሉ በሶስት በሶስት ረድፍ ገብተው ከመካከል ሲወጡ ሀዲስ ብቻ ከኩሊዎቹ ጋር ተፋጦ ቀረ ። ፖሊሶቹ ጠብመንጃዎቻቸውን ደግነው ቦታ ቦታ ይዘው ቆመዋል ። የመቶ አለቃ ኮልት ሽጉጡን ከማህደሩ አላወጣም ። በወላጆችና በኩሊዎች መካከል እንደአንበሳ ወዲህና ወዲያ ይንጎራደዳል ፣ አንዳንድ ጊዜ ሀዲስን በአይኑ ቂጥ እየተመለከተ — አፍንጫውን እንደወናፍ እየነፋ — ጥርሱን እየነከሰ—ከየጠቅላይ ግዛቱ የመጡት ኩሊዎች ለመጀመሪያ ጊዜ በአንድነት ለአንድ አላማ ተሰልፈው በማየቱ እየተገረመ ። የሰለቸው የእነርሱ እርስ በእርስ ጥልና ፍጅት ነበር — በየአመቱ ።

ሀዲስ ድምፁን እንደየሆነስ መጥምቁ ከፍ አድርጎ «ጥፋተኛው እኔ ነኝ ። ተማሮቹን ይቅር በሏቸው ። አላማቸው የናንተን የወገኖቻቸውን እንጀራ ለመጣረት አይደለም ። ቆንጥር እየቧጠጣቸው ፣ እሾህ እየወጋቸው ፣ አባብ እየነደፋቸው በትንሽ ዋጋ የሚሰሩት ለትርፍ አይደለም......»

ጅል! አለ የመቶ አለቃ በልቡ ። ከየትም ተጠረቃቅመው በጎሳ በጎሳቸው በቡድን በቡድን ሆነው በአመት አንድ ጊዜ እንደመስቀል ወፍ ለቡና ለቀማ ብቅ ለሚሉት ኩሊዎች ፣ ተማሪዎች ለትርፍ አይደለም የሚሰሩት እያሉ መለፈፍ ጅልነት ነው ብሎ አሰበ ። ግን እነርሱም ከጅል ምን ይሻላሉ — አገር አቋርጠው መጥተው ፣ ቀን ከሌት እየሰሩ ከርመው አንዲት ቅርስ ሳይቋጥሩ — ውስኪ — ጠጅ በየቡናው ዛፍ ስር ተኝተው ሲጠጡ — በየቡናው ዛፍ ስር ግብረ ስጋ ሲፈፅሙ — ገንቦ ጠጅ — ጠርሙስ ውስኪ — በየቡናው ዛፍ ስር ሲጋደሉ — ሀይለኛው የጎሳ ቡድን የደካማውን ስራ ሲሻማ—ሲማረት—የደም ጉማ — ባዶ እጃቸውን አጨብጭበው ወደየመጡበት ይመለሳሉ ። ድራሻቸውን ጠላ ። ሀዲስንም ጠላ ።

ሁለት ወፍራም የቡና ነጋዴዎች መጥተው አሳቡን እንዲያቋርጥ አደረጉት ። እነርሱንም ጠላ ።

ሀዲስ ይቀጥላል — «ልጆቼ እንደናንተው ላባቸውን አንጠፍጥፈው በቡና ለቀማ ስራ በሚያገኙት ትንሽ ገንዘብ ተማሪ ቤታቸውን ለማስፋፋትና ለወንድሞቻቸው የመማር እድል ለመስጠት ነው ። የናንተን እንጀራ ለመሻማረት ፤ እናንተ የምታገኙት ገቢ ዝቅ እንዲል ለማድረግ አይደለም ። ምናልባት አንዳንድ ሰዎች — አንዳንድ ተንኮለኞች ፤ ተማሮቼ ታጥቀው የተነሱት በርካሽ ዋጋ እየተቀጠሩ ስራ ሊያሳጡችሁ ነው ብለው ነግረዋችሁ ይሆናል —»

የመቶ አለቃ አሸኔ አቶ ይርጋ ስለኩሊዎቹ ዝንባሌና በተማሪዎቹ ላይ ስላደረባቸው ብርቱ ጥላቻ አንስተው ያጫወቱት ነገር ትዝ አለው ። ወይዘሮ ዝናሽ ቤት አብረው ሲጠጡ አቶ ይርጋ ፊት ላይ ይነበብ የነበረውን የተንጠለጠለ አሳብ አስታወሰ ። ቡና ቤቱ ሳይገቡ በፊት አጅበዋቸው የመጡት የቀን ስራተኞች ቁጥር ከፊቱ መጥቶ ተደቀነ ።

ሀዲስ ይቀጥላል — «የተማሮቹ ስራ ተንኮል የለበትም ። ላባቸውን አንጠፍጥፈው በሚያገኙት ገንዘብ ትምህርት ቤት ለመስራት ነው ። አባቶቼ — ወንድሞቼ — ይህ ጥፋት መስሎ ከታያችሁ እኔን በያዛችሁት ቆንጨራ ቆራርጣችሁ ከፊታችሁ ጣሉኝ» አላቸው ። የገዛ ድምፁ ተመልሶ ከጆሮዎቹ ውስጥ አስተጋባ ። እንደዮሀንስ መጥምቁ በምድረ በዳ ብቻውን ያለሰሚ የሚጮህ መሰለው ። ለህይወቱ ግን አንዳችም ፍርሀት አላደረበትም ። ለሞቱ ቆርጦ ነበር ።

ደም ጉርሰው ፤ ደም ለብሰው ደም ለመፋሰስ አሰፍስፈው ቆመው የነበሩት ኩሊዎች እርስ በእርሳቸው ተያይተው ሲያበቁ አስቀድመው የተነጋገሩበት ይመስል በአንድነት በእፍረት አንገታቸውን ወደመሬት ደፍተው አቀረቀሩ ። ተወጥሮ የነበረው የሰውነት ጡንቻ እየላላ ፤ ግሎ የነበረው የጆሮ ግንድ እየበረደ ፤ በላብ ርሶ የነበረው ጃርባ እየቀዘቀዘ አየሩን ተጭኖት የነበረው የስጋት ጉም እየተገፈፈ ሄደ ።

«ይህን ዳተኛ ሰው አንድ ብትልልን ምናለበት!» አሉ ፤ ከሁለቱ ወፍራም የቡና ነጋዴዎች አንዱ ወደመቶ አለቃ ጠጋ ብለው ፤ የታጠቁት ቀበቶ በቦርጫቸው ተሸፍኖ አይታይም ። ከደረታቸው ቀጠን ብለው ሆዳቸው ጠብደል ደብተራ ሊያነሳው የማይችል ከበሮ ያክላል ። ወደሀዲስ እየተመለከቱ ፤ ቀጠሉና — «በመጣው ትል ምክንያት እንደምታየው ዘንድሮ ቡና የለም ። የቀረችውን አንዳንድ ፍሬ በጊዜ ካላስለቀምን እሷም ትረግፍና ባዶ እጃችንን መቅረታችን ነው ። በቡና ለቀማ ሰአት ኩሊዎች ጌቶቻችን ናቸው ። ተማልደን ፤ ተማጥነን አባብለን ካልያዝናቸው አፍንጫችሁን ላሱ ብለው ነው ሆር የሚሉት ። ይህን እብድ ሰው ካልያዝክልን ሁዋላ አይሆንም» አሉት ። በሱጴ የታወቁ ሀብታም ናቸው ። በንፉግነትም የሚስተካከላቸው የለም ።

የአቶ ይርጋ ተንኮል ከፊቱ መጥቶ እንደገና ተደቀነበት ። ፊታውራሪ ተካ በትምህርት ቤቱ ስራ ያላቸው አገባብ ታወሰው ። ፀጥታ በማስከበር ረገድ ያለበትንም አላፊነት አመዛዘነ ። እንደጲላጦስ እጆቹን በአደባባይ ታጥቦ ምንም ሀጢአት አላየሁበትም ለማለት ግን አልቻለም ።

ሸበታቸው እንደብር የሚያብለጨልጭ አዛውንት ነጠላቸውን አደግድገው ከፊቴ ቀርበው በታላቅ ሞገስ እጅ ነሱትና «እግዜር ያሳይዎ ። ልጆቻችንን ወደተማሪ ቤት የምንልከው እንዲማሩልን ነው ። ቡና እንዲለቅሙ አይደለም ። እርስዎ ባይደርሱ ይህች የቆምንባት መሬት እስካሁን በደም ታጥባ ነበር ። ከዚች ከመከራ ጀምበር ለሰወረን አምላክ ምስጋና ይገባዋል ። ዘንድሮ መአት መጥቶብናል ። ይህን ጥፋት ሁሉ ሊያደርስ የነበረው ሰው በነፃ ሊሄድ አይገባውም» አሉና ወደሀዲስ ተመለከቱ ። የመቶ አለቃ አሸኔ ሀዲስን ለመያዝ ወስኖ ፖሊሶቹን ለማዘዝ ሲቃጣው ፤ አንዱ ኩሊ እንዳቀረቀረ መጥቶ ከሀዲስ እግር ስር አምስት ብር ጥሎ ተመለሰ ። የመቶ አለቃ አሸኔ አይኖቹን ለማመን አቃተው ። የኩሊውን አርአያ የተከተሉ ሌሎች ኩሊዎች አንድ በአንድ እየመጡ የተቻላቸውን ያህል ብር ይጥሉ ጀመር......ከደስታው ብዛት የሀዲስ አይኖች ወፍራም እንባ አቀረሩ ። በተራው ህዝብ ላይ ያለው እምነት ታድሶ በልቡ ውስጥ እንደጧፍ ሲነድ ይሰማው ነበር ።

የመቶ አለቃ ፤ የኩሊዎቹ ልግስና አስገርሞት ይሁን ፤ ወይም ከማን አንሼ የሚል መንፈስ ገፋፍቶት ይሁን ሳይታወቀው እጁ ከኪሱ የመዘዘውን አዲስ የአስር ብር ኖት አውጥቶ ከሀዲስ እግር ስር ጣለ ። ወፍራሙ ነጋዴ አይናቸውን ለማመን አልቻሉም ። የሁሉም አይን ስላረፈባቸው ብቻ እየተርበተበቱ እጃቸውን ወደኪሳቸው ሰድደው የመዘዙት ገንዘብ የመቶ ብር ኖት በመሆኑ ከሙቅዕበት መለሱት ። ለሁለተኛ ጊዜ የመዘዙት ገንዘብ የአስር ብር ኖት ነበር ። የአስር ብሩንም ኖት ደንግጠው መለሱት ። በሶስተኛው ጊዜ እንደበፊቱ አልቻኮሉም ። ከግንባራቸው ላይ ላብ ተንቸርፍፎ ይታያል ። ከኪሳቸው ውስጥ ያለው እጃቸው በዳበሳ የብሩን አይነት ለመለየት እንደሚሞክር ያስታውቅ ነበር ። አንድ ብር ስትወጣ ፈገግ ብለው ሀዲስን በጥላቻ አይን እየተመለከቱ ከእግሩ ስር ጣሏት ።

የመቶ አለቃ አሳብና ልብ እንደተንጠለጠለ ቀረ ።

ፊታውራሪ አያና ዋቅጅራ ከፊታውራሪ ተካ ቦሮ በአራት አመት ያህል በእድሜ የሚበልጡ ቢሆኑም ፤ ከልጅነት ጀምረው አንድ ቦታ ተቀምጠው ከቤት መዋል አይወዱም ። ያሁኑን አያድርገውና ፤ በቀድሞም ዘመን ቢሆን ፤ በባላባትነት ስልጣን የሚያስተዳድሩትን የኖጳን ህዝብ አቤቱታ የሚቀበሉትና ፍርድ የሚሰጡት ካንዱ ቦታ ወደሌላ ሰፍራ እየተጓዙ ስለነበረ ቋሚ ችሎትም አልነበራቸውም ።

ከቤት እንደገቡ «ዳኛቸው የት አለ?» ብለው አንዱን ነባር አሽከራቸውን ጠየቁ ። አሽከሩ አቀርቅሮ መልስ ሳይሰጥ ዝም ስላለ ፤ ቀጥለውም «የለም እንዴ?» አሉት ።

«መኖሩንስ አሉ ። ብቻ በጊዜ ገብተው ተኝተዋል» አላቸው ።

«እንደልማዱ ሰክሮ! እኔ መቼ አጣሁትና! ይህ ጋን ገልባጭ ውላጅ! ምናባቴ ባደርገው ሰው እንደሚሆን እንጃ» ብለው ጥቂት እንደተንጐራደዱ ፤ ያው ፤ እድሜው የገፋ ጥቁር አጭር አሽከራቸው መጥቶ ፤ ወኪሎቻቸው እንደሚፈልጓቸው ነገራቸው ።

«አስገባቸው!» አሉ በችኮላ ። ሰዎቹ ገብተው ገና ሳይቀመጡ ፤ «እንኳን መጣችሁ ። ልጁ ወሮበልነቱንና መጠጡን እንዲተው ምከሩልኝ ብዬ ብለምናችሁ ዝም በማለታችሁ አዝኛለሁ» አሏቸው ።

ከሁለቱ አንደኛው ፤ አጭር ፤ ጥቁር ፤ ራሰ መላጣው ወኪል እያዘኑ «መክረናል'ኮ ፊታውራሪ ። ምክሩ አባሰበት እንጂ አልጠቀመው ። እግዜር ይመልሰው እንጅ ሰው ሰዉን በምክር አይመልሰውም» አሉ ፤ የተስፋ መቁረጥ ስሜት በተጫነው ድምፅ ። ሰውዬው ከፊታውራሪ ጋር ባንድ ማእድ በልተው ያደጉ ከመሆናቸውም በላይ የፊታውራሪ ርስት ጠባቂና ወኪል ናቸው ። አንዳንድ ሰዎች የፊታውራሪ አባት የቤት ውልድ ናቸው እያሉ ይንሾካሾኩባቸዋል ።

«ተቀመጡ በእግዜር ። ራሴ ቁጭ ማለትን ስለማልወድ ተቀመጡ ማለት ይረሳኛል» አሏቸውና ፤ እርሳቸውም ቀይ ምንጣፍ ጣል ካለበት የድንክ አልጋቸው ላይ ሄደው ተቀመጡ ። ረጋ ብለው አይቀመጡም ። ይቁነጠነጣሉ ።

«ታዲያ ይህን ሰው ምን አድርገው ትሉኛላችሁ? ምን ጉድ እንደመጣብኝ አላውቅም እንጂ በዘሬ እንኳ ሰካራም የለም» አሉ ፤ በሀዘን አንገታቸውን ወደ መሬት ደፍተው ።

ዳኛቸው ከአባቱ ይልቅ ፤ ከወኪሎቹ ጋር የቅርብ ግንኙነት ያደርጋል ። በየእለቱ ከሁለቱ አንዳቸውን ገንዘብ ሳይጠይቅ አይውልም ። እንዳይከለክሉት ይፈሩታል ። ዝም ብለው የጠየቀውን እንዳይሰጡት ፊታውራሪ በበኩላቸው ይቆጣሉ ። ልጁን የምታበላሹት'ኮ እናንተው ናችሁ እያሉ ይወቅሷቸዋል — በየጊዜው ። ይሁን እንጂ ፤ ዳኛቸው በጠየቃቸው ቁጥር ሁለቱም ገንዘብ ሊከለክሉት የማይችሉበት ልዩ ምክንያት አላቸው ። ፊታውራሪ አሳባቸው ባይሞትም በርጅና ምክንያት ተዳከመዋል ። ዳኛቸውን ካሁኑ ካስቀየሙት ፤ ፊታውራሪ የሞቱ እለት ምናልባት አሁን የሚተዳደሩበትን ውክልና በውድም ሆነ በግድ ይነፍገናል የሚል ፍራቻ አድሮባቸዋል ። ስለዚህ ነው ዳኛቸው ገንዘብ በጠየቃቸው ቁጥር የማይከለክሉት ።

«እርስዎ ቀድመው አነሱት እንጂ እኛም የመጣነው ለዚሁ ነበር ። በየእለቱ ገንዘብ አምጡ እያለ አስቸግሮናል ። የተወሰነ ገንዘብ ካልፈቀዱለት እኛ ብንከለክለው ካንዱ ሄዶ መበደሩ አይቀርም ። ይህ ደሞ ለርሶም ቢሆን ውርደት ነው ። ውርደትን እንደማይወዱ እናውቃለን ። ሆኖም አይዘኑ ፊታውራሪ» አሉ ነጭ የእስላም ኮፊያ ያደረጉት ወፍራም ሰው — «ትዳር ይመልሰው ይሆናል ። ከትዳር የበለጠ መካሪ የለም። »

«ያድርገዋ!» ካሉ በሁዋላ ቀጥለውም «ፊታውራሪ ተካ የድግሱን ነገር በሰፊው ይዞታል አሉ ። አላማው መቼም እኔን ለማስናቅ ነው ። እኔ እያና ግን እንኳን ደግሼ ፤ በሌላውም ቀን ቢሆን በቤቴ ሰርግና መልስ ነው ። እንደሱ

ካሁኑ ባንጀምረውም እንደርሳለን ። ምን ጠፍቶ ። ያኔ
የማ ድግስ እንደሚበልጥ ይታያል» አሉ በትምክህት ።

ፊታውራሪ አያና ፤ አስቀድመው መዘጋጀት አይሁ
ንላቸው እንጂ ፤ እንኳን ሰርግን የሚያህል ነገር ቀርቶ
ለተራውም ግብዣ ቢሆን በትንሹ መደገስ አይወዱም ።
ድግስ ይዋጣላቸዋል ። ብቻቸውንም ሲሆኑ እህል አይ
ዋጥላቸውም ። ባለቤታቸው ፤ መኪና ካስደነበራት
በቅሎ አፍጥጦ ከቆመ ጉቶ ላይ ወድቀው ከሞቱ ከቅርብ
ጊዜ ወዲህ ፤ ዘመድ ወይም ጐረቤት ፤ ይህም ባይሆን
ሰው ከመንገድ እየተለመነ መጥቶ ነበር እህል የሚቀም
ሱት ። ቤታቸው ተጠርቶ የሄደ ሰው ሆዱን ሰፋ ማድረግ
አለበት ። እርሳቸው ደስ እስኪላቸው ድረስ ያልበላውን
ሰው ዳግመኛ ቤታቸው አያደርሱትም ። ቶሎ ስለሚቀ
የሙ ከእግዜር ሰላምታም ጭምር ይነፍጉታል ። ማእዴን
የናቀ ሰው እኔን እንዴት ሊያከብረኝ ይችላል? የሚሉት
ፈሊጥ አላቸው ። እርሳቸው ግን የድስት ጥራጊ ተፈ
ልጐ ካልቀረበላቸው ሌላ ምግብ ከጉሮሮ አይወርድላ
ቸውም ። ከሰው ቤትም ተጋብዘው የድስት ጥራጊ ተፈ
ልጐ ካላቀረቡላቸው አይመገቡም ። ከሁሉም ደግሞ አብሮ
አደግ ገረዳቸው ከድስት ጠራርጋ የምትሰጣቸው ምግብ
ነው የሚጣፍጣቸው ። አንዳንድ ጠላቶቻቸው ቅም አያ
ታቸው ያወረሷቸው የአሽከርነት ጠባይ ነው ብለው በሹ
ክሹክታ የሚናገሩት ሀሜት ከጆሮአቸው ሲገባ እጅግ
ይናደዳሉ ። ከአመላቸው መላቀቅ ግን አይችሉም ።

ያብሉ ያጠጡ እንጂ ፤ እጃቸው ግን ለገንዘብ አይፈ
ታም ። ባለፈው ዘመን ይጠቀሙበት የነበረውን የባላባ

ትነት ስልጣን ካጡ ወዲህ ፤ በምትኩ ገንዘብ መሰብሰብ
ጀመሩ ።

የዛሬን አያድርገውና የፈለጉትን አስረው ፤ ያሰኛ
ቸውን ፈትተው ፤ ያስደሰታቸውን ሸልመው ፤ ያስቆጣ
ቸውን ገርፈው ፤ ምኞታቸውን ህግ አድርገው በኖሩበት
በዚያ ደጉ ጊዜ በሚሉት ዘመን የገንዘብን ጥቅም ስለማ
ያውቁ ከመጤፍ አይቆጥሩትም ነበር ። የሚያረካቸውና
ህልውናቸውን የሚያረጋግጥላቸው «አቤት! አቤት!» እያለ
በመጮህ ወደእርሳቸው የሚመጣው የህዝብ ብዛት ብቻ
ነበር ። «ከህዝቡ አትገልሉኝ ። አንድ ቀን ቤት የዋልኩ
እንደሆነ የሞትኩ ይመስለኛል ። የህዝቡን አቤቱታና
ጩኸት ሳልሰማ መዋል አልችልም ። ክብሬ የህዝቡ ትንፋሽ
ነው» ይሉ ነበር ። በዚህ የተነሳ ነበር ከቦታ ቦታ እየ
ተዘዋወሩ የህዝቡን አቤቱታ ለመስማት የሚመርጡት ።
የባላባትነት ስልጣናቸውን ጊዜ ሽሮት ካረከሰው ወዲህ
ግን በህዝቡ ትንፋሽ ፈንታ የገንዘብ ክምችት የክብራቸው
መሰረትና ምሰሶ እየሆነ ይታያቸው ጀመር ። የገንዘብ
ሀይል የበለጠ ስልጣንና ክብር ያስገኛል ብለው ማመን
ስለጀመሩ ፤ ገንዘብ አውጥተው የሰጡ እንደሆነ ስልጣ
ናቸውን ያካፈሉ ይመስላቸዋል ። ከእግዜር በታች
ሌላው ትልቅ ሀይል ገንዘብ ነው ። ገንዘብ አፍ
አለው — ይናገራል ። ገንዘብ ጆሮ አለው — ይሰማል ።
ስልጣኑ አይበገርም ። ቃሉ ከመሬት አይወድቅም ማለ
ትን ያዘወትራሉ ። ይህም በመሆኑ ካንዱ ልጃቸው
ይልቅ ፤ ገንዘብን በሚመለከት ነገር ባእዳንን መወከል
ይመርጣሉ ። ልጃቸውን ይጠላሉ ማለት አይደለም ።
እንደአይን ብሌናቸው ይወዱታል ። ስራ ለሌለው ፤ በቅ

ምጥል ላደገው ላንዱ ልጃቸው ለምን ስራ እንደማይሰጡት በተጠየቁ ቁጥር ፤ «ባእድ ይከሰሳል ። የራስ ስጋ ምን ይደረጋል? ለየትኛው እድሜ ብላችሁ ነው? ከእንግዲህ እኔ የቀረኝ ቀጠሮ ከሞት ጋር ብቻ ነው ። ለሀብቱ እንደሆነ ከሞትኩ በሁዋላ ይደርስበታል» በማለት ምርር ብለው ይመልሳሉ ። የባለኮፊያውን ሰው አሳብ ወደጐን ለማድረግ ነበር ፤ መልስ ሳይሰጡ ወደድግስ ጉዳይ ያመሩት ። ግን ፤ እንደዱባ የተድበለበሉት ሰው በዙሪያ መንገድ ላቀረቡት አሳብ መልስ ባለማግኘታቸው ፤ «የተወሰነ ገንዘብ በወር ቢቆረጥለት ምናለ ታዲያ?» ብለው እንደገና ጠየቁ ።

ራስ መላጣውም ቀጠሉና ፤ «እንግዲህ ጐጆ ሊወጣ ሁለት ወር ቀርቶታል ። ካሁኑ በገቢው ራሱን ማስተዳደር መቻል አለበት ። የተወሰነ ገንዘብ ቢቆረጥለት እኛንም በየቀኑ እየመጣ አያስቸግረንም» አሉ ። ወዲያውኑ ዳኛቸው ጐምለል እያለ ገባ ። ለጊዜው እልፍኙን ዝምታ ዋጠው ።

ዳኛቸው ከአባቱ በቁመት ትንሽ ከፍ ይበል እንጂ ረጂም አይባልም ። ፊቱ እንዳባቱ የረቀቀ ባይሆንም ፤ አፍንጫውና አይኖቹ ጐልተው ስለሚታዩ የወንዳወንድ መልክ ይሰጡታል ። የእናቱን ጠይምነት ሳይሆን ያባቱን ቅላት ነበር የወረሰው ። ፊታውራሪ አጭር ቀጫጫ ናቸው ።

«ስላንተው ነበር የምንነጋገረው» አሉት ፤ ፊታውራሪ ፊታቸውን ወደዳኛቸው መልሰው ። ቀጠሉና «መቼም ብመክርህ ፤ ባስመክርህ አስቸግረህኛል ። የኔ ሀዘን ደስታ የሚሰጥህ ከሆነ......» ከማለታቸው ፤ ዳኛቸው አቋረጣቸውና ፤ «ምክር ሰልችቶኛል! አንተ ያንተን ክብር እንጂ

የኔን ጉዳት አላየህልኝም ። ሌላ ቦታ ሰርቼ እንዳልበላ አላስተማርከኝም ። አንተን እንዳላገለግል አታምነኝም ። እኔ ልጅህ እያለሁ ንብረትህንና ሀብትህን የሚያስተዳድሩት ሌሎች ናቸው ። ምን ሆነህ ኑር ነው የምትለኝ? አትጠጣ — አትስከር — ስሜን — ክብሬን ጠብቅ እያልክ ጧት ማታ የምታሰማው እሮሮ ሰለቸኝ» አላቸው ፤ በቁጣ ፤ ድምፁን ከመጠን በላይ ከፍ አድርጐ ።

ፊታውራሪ አልተናደዱም ። እየተገረሙ «ያለኝ ሀብት ሁሉ ያንተ ነው ። በሀብቴ ለማዘዙ እንደሆነ ትደርስበታለህ ። ለየትኛው እድሜ?» አሉት ።

«ባገራችን አባት ካለ አጊጥ ፀሀይ ካለች ሩጥ ይባላል ። ቁጭ ብለህ የሞቴን ቀን ጠብቅ ነው የምትለኝ? አባት ልጁ እንዴት ሞቴን ተመኝልኝ ይላል? እስካሁን አልተመኘሁም ነበር ። አሳብህ ይህ ከሆነ — ለምን ድብን አትልም ታዲያ!......» ከማለቱ ፊታውራሪ እያና ከተቀመጡበት ድንክ አልጋ ላይ እንደወጣት ተወርውረው ጉሮሮውን ያዙት ። አልተከላከላቸውም ። እድሜ ክንዳቸውን አድክሞታል ። ወኔ ብቻ ነበር የቀራቸው ። ወኪሎቹ በቀላሉ ገላግለው አላቀቋቸው ። ዳኛቸው በንዴት ተንደርድሮ ወጣ ።

ፊታውራሪ እያና የሚጥል በሽታ እንደያዘው ሰው ያረጁት አጥንቶቻቸው እስኪንቋቁ ድረስ በንዴትና በእልክ ተንቀጥቅጠው ሲያበቁ ወደድንክ አልጋቸው ተመልሰው አንገታቸውን ደፍተው በዝምታ ተዋጡ ። ከንዴቱ ይልቅ ለጋብቻው የነበራቸው ጉጉት በአሳባቸው እየጐላና እየበረታ ሄደ ። አለምክንያት አይደለም ። ፊታውራሪ ተካ ከአይናለም ሌላ ወራሽ እንደሌላቸው

ያውቃሉ ። የጋብቻው መሳካት አባቴና አያቴ ለብዙ ዘመን በህልም ይመኙት የነበረውን የሱጴን ባላባቶች ሀብትና ክብር የመጠቅለል አላማ ያለደም መፋሰስ ከግቡ ያደርሰዋል ብለው አሰቡ ። ለብዙ ዘመን ሲታለም የቆየ ድል መጥቶ በር በሚያንኳኳበት ሰአት ልጃቸው ያልታሰበ እንቅፋት በመሆኑ አዘኑ ። ወደውነት ሊለወጥ የተቃረበ ህልም — የብዙ ዘመን — የብዙ ትውልድ ህልም — አይ የዘመኑ ልጅ አሉ በብስጭት ።

ይህን ህልም በመጀመሪያ ያለመው የፊታውራሪ አያና ቅመአያት ነበር ይባላል ። ከፊታውራሪ ተካ ቦሮ ቅመአያት ቤት በባለሟልነት በሚያገለግልበት ወቅት ፤ ለርሱ የታጨችው ልጅ ለሌላ ባላባት ልጅ በድንገት በመዳሯ ፤ በንዴት ሸፍቶ የገባን ወንዝ ተሻገረ ። የዚያን ጊዜው የሱጴ ባላባት ህዝቡን እየጨቆነ ንብረቱንና ገንዘቡን ይበዘብዘው ነበርና ፤ የገባ ወንዝ ማዶው የኖጳ ህዝብ በጀግንነቱና ቆራጥነቱ እየተማረከ በብዛት ይከተለው ጀመር ። የሚመክተው ስለጠፋ ከጊዜ በሁዋላ የኖጳን የባላባትነት ስልጣን ለመያዝ በቃ ። ሆኖም በዚህም ብቻ አልረካም ። ሱጴንም ለመጠቅለል ይመኝ ነበር ። እርሱ ለጊዜው ስላልሆነለት ፤ በየቀኑ ልጆቹን እያስጠራ በቁም ነገር «እናንተ እያላችሁ ምኞቴ አይሞትም ፤ የሱጴን ነገር እንዳትረሱ» ይላቸው ነበር ይባላል ። ይህ ማሳሰቢያ ከልጅ ልጅ ሲወርድ ሲዋረድ መጥቶ የተቋረጠው በነፊታውራሪ አያና ዘመን የማእከላዊው መንግስት ስልጣን መስፋፋት ከጀመረ ወዲህ ነበር ። የአባቶቼ ህልም እንደሲጋቸው በመቃብር ውስጥ በስብሶ መቅረት የለብትም ብለው ወስኑና ወደ ወኪሎቻቸው መለስ ብለው «አባቴ ነፍሳቸውን ይማርና ሲተርቱ ከወዳጅ ጠላት ፤ ከስጋ ብስናት ይሰውረን ይሉ ነበር ። አዎን — ስጋዬ ነውና መቼስ ምናደርገዋለሁ ። በሉ ፤ እያንዳንዳችሁ በወር ሰባ አምስት ብር እንድትሰጡት ይሁን ። እህሉ ከቤት ይሰፈርለታል ። ሰርጉ ባይደርስ ኖሮ ይህን እንደማላደርገው ያባቶቼ አጥንት ይመሰክራሉ» አሉ ፤ በጐረና ድምፅ ።

ሁለቱም ሰዎች ተያይተው የደስታ ፈገግታ ተለዋወጡ ።

«በሉ — ከልጇ ጋር አስታርቁኝ ። የራስ ስጋ መቼም ተቆርጦ አይጣልም ። በድዬው እንደሆነ ግን እግዜር ይፍረደኝ» አሉ ። ፊታውራሪ አያና ቶሎ ይቆጣሉ ። ደሚ መራራ ነውና አትንኩኝ ባይ ናቸው ። ግን ቁጡው መንፈሳቸው በትንሽ ምክንያት ቶሎ ተመልሶ ይበርዳል ። የሚጨክን ሆድ ምንነው በሰጠሀኝ ኖሮ እያሉ ብዙ ጊዜ ፈጣሪያቸውን ያማርራሉ ።

ወኪሎቹ ወጥተው ጥቂት ቆዩና ዳኛቸውን ይዘው ተመለሱ ። ፊታውራሪ ከተቀመጡበት ተነስተው «በል — ልጄ አጥፍቼ እንደሆነ ይቅር ለግዜር በለኝ» አሉት ። ዳኛቸው ፤ እግር ሳሙና አንገታቸው ላይ ተጠምጥሞ አለቀሰ ። ፊታውራሪ ጊዜ አላጠፉም ። ወደ ሁለቱ ሰዎች መለስ ብለው ፤ «እንግዲህ የሰርጉን ነገር አደራ» አሏቸው ። ወደዳኛቸው ተመልሰው ፤ «ከዛሬ ጀምሮ በወር መቶ ሀምሳ ብር ተቆርጦልሀል ። ይህ ለጊዜው ነው ። ትዳር ከያዝክ በሁዋላ ደግሞ ሌላው ሁሉ ይሆናል ። አንተም ባትል እኔም አስቤበታለሁ» አሉት……ግን ፊታውራሪ አጥብቀው የሚያስቡት የቅም አያታቸው ህልም ወደውነት የሚለወጥበትን መንገድ ነበር ።

ፊታውራሪ ተካ ከተከታዮቻቸው ጋር መጥተው አንድ ድንጋይ ከቤቱ መሰረት ላይ ከጣሉ ወዲህ ፤ በቤቱ ስራ በኩል ከወሀ በቀር ሀዲስን የገጠመው ሌላ ችግር አልነበረም ። ቶሎሳና ጓደኞቹ ከስራው አይለዩም ። ሀዲስ ክፍል በሚያስተምርበት ጊዜ ሁሉ ሌሎቹን በጐፈቃደኞች በማስተባበር ስራውን የሚያካሂዱት እነርሱ ነበሩ ። በተለይ ፤ ከገባ ወንዝ ዳር የሚኖሩት ፤ ሰው የማይቀርባቸው አዶ የሚባሉት ሸክላ ሰሪዎች ፤ ሀዲስ ቤታቸው እየገባ የሚያቀርቡለትን ሲበላና ሲጠጣ በማየታቸው ፤ እምነት ስላሳደሩበት ፤ ከድንጋይ የጠነከረ ከገባ ወንዝ ወርቅማ አሸዋ የተሰራ ልዩ ሸክላ በብዛት ለማቅረብ ስለፈቀዱ የትምህርት ቤቱ ስራ በጭቃ መሆኑ ቀርቶ በሸክላ ተሰርቶ እንዲያልቅ ተወሰነ ።

ተማሪዎቹ ከቤታቸው ምግብ ፤ ጠላ ፤ ጠጅና ገንዘብ እንዶተቻላቸው ፤ እንደቤተሰቦቻቸው የኑሮ ሁኔታ በየእለቱ ፤ በየጊዜው ከድርሻቸው በመቆጠብም ሆነ በመስረቅ ስለሚያመጡ ፤ ለቤቱ ስራ የሚያስፈልገው መዋጮ ከሚያስፈልገው በላይ ሆኖ ስለተገኘ ፤ የቤቱ ስራ ፍጥነት ቢጨምርም ፤ ሀዲስ አይናለምን እያሰላሰለ ከመጨነቅ አላረፈም ። ለቤቱ የሚያስፈልገውን ቆርቆሮና መስተዋት

በከፊል ተማሪዎቹ በትርፍ ጊዜአቸው ተቀጥረው ቡና በመልቀም ባመጡት ገንዘብ ቢገዛም ፤ በሱጴ ቦሮ የታወቀው ግሪካዊው የቡና ነጋዴ ፤ ሀዲስ እየተመላለሰ በልመና ስላደከመው ብቻ ፤ ለቤቱ ስራ የጐደለውን ቆርቆሮ ለማሟላት ፈቀደ ። «ኢኔ ጋንዛብ ብዙ አላኝ ይመስላቾአል ። ኢኔ ጋንዛብ የላም ። ደሀ ኖ ። አንታ ብቻ አስቸጋሪ ሳው ኖ ። የላም ሲሉ አታውቁም ። እንዲህ አይናት ሰው ኢኔ አላጋጠመም ። ዛንዲሮ ቡና የላም ። ጋባያ የላም ። ቡና ቲል ጨረሳ ። ቲምርት ዳሞ ሚን ያዳርጋል ። ኢኔ አልታማረም ። ቲንሽ ቲምርት ጊዜ ቦሁዋላ ማብት ማብት ማላት ብቻ ። ኢኒ ዱሮ ቡና ባአሲር ሳንቲም ቢቻ አስላቂም ነበረ ። ዛሬ ቢር — ናገ ዳሞ ሁለት ቢር ። አይንታካፈተ ። ቲንሽ ቲምርት በሁዋላ ቡዙ ማብት — ማብት ማለት ቢቻ» እያለ ነበር ሲያንገራግር ቆርቆሮዎቹን የሰጠው ። ፈረንጅ ታማኝ ነው የሚል ግምት በህዝቡ ዘንድ ስላለና ሁሉም እርሱ ዘንድ ገንዘብ ወስዶ በአደራ ያኖር ስለነበረ ፤ ግሪኩ የተቀበለውን ያደራ ገንዘብ ንግድ ላይ በማዋል ከበረ……ከዳቦና ከዱቄት ንግድ ወደ ግብርና ዞረ ። እንዲሁም በርጩማ በመስራት በሱጴ ቦሮ የታወቀው ጐሳ በበኩሉ ለጣውላ ፤ ለመዝጊያና ለመስኮት የሚሆነውን የዝግባ እንጨት ጠርቦና ሰንጥቆ የድርሻውን በማበርከቱ ፤ የትምህርት ቤቱ ስራ አልቆ አገልግሎት መስጠት የሚጀመርበትን ቀን በናፍቆት ከመጠበቅ ሌላ የሚያሳስብ ጉዳይ አልነበረም ። ከአይናለም ሌላ……

የአዲሱ ትምህርት ቤት መሰረት ወጥቶ ፤ ወርቅማ በሆነው ሸክላ የተሰሩት ግድግዳዎቹ በየእለቱ እያደጉ ሲሄዱ ፤ የሀዲስ ልብ አብሮአቸው እያደገ ይሄድ ነበር ። ሀዲስ ከቤቱ ስራ ጋር ቀን የሚያሳስብ እህል እንደልብ የማያስበላ — ሌሊት እንቅልፍ የማያስወስድ — የሚያቃኝ — የሚያባንን — ፍቅር ይዞት ነበር ። ጧት ሁል ጊዜ በአስራ አንድ ሰአት ሄዶ ቤቱን እየተዘዋወረ በሚጎበኝበት ሰአት የሚሰማው ደስታ ለብዙ ጊዜ የተለየችውን ፍቅረኛውን እንዳገኘ ሰው ያህል ይሆንበታል ። ከጉብኝቱ በሁዋላ ፤ ከቤቱ ፊት ለፊት ካለው ትልቅ ድንጋይ ላይ ተቀምጦ ቤቱን በፍቅር አይን — አይኖቹ እስኪፈዙ ድረስ መመልከት ይጀምራል ። ወደ አስራ ሁለት ሰአት ላይ የፀሀይ ጮራ ወርቅማዎቹ ሸክላዎች ላይ አርፋ ነጥራ ስትመለስ ፤ ከየቤቱ ማእዘን ላይ የሚታዩት የውርጭ ጠፈጦች በጮራዋ አማካይነት ከእንቁ የተሰራ መርገፍ መስለው ሲታዩ ፤ የቤቱ ቅርፅ እየደበዘዘ — እየመነመነ — እየጠፋ ሄዶ በምትኩ ውብ የሆነች ሴት ብቅ ትላለች — ፈገግታዋ የጮራዋን ብርሀን እየተሻማ......እጆቿን ዘርግታ ትጠጋዋለች ። ትንፋሿ እንደጧቱ አየር ህይወቱን ያድሰዋል ። እቅፉዋ እንደጧቱ ጮራ ይዳስሱታል ። ከንፈሮቿ ይሞቁታል ። ሰውነቷ ከሰውነቱ ሲጠጉ — ገላቸው

አንድ ሲሆን......የቶሎሳና የጓደኞቹ መምጣት ብቻ ነበር ከህልሙ የሚቀሰቅሰው......እና የእለቱ ስራ ይጀመራል ።

አንድ ጧት እንደልማዱ በሌሊት ተነስቶ ከትምህርት ቤቱ እንደደረሰ ቶሎሳና አንድ ሌላ ሰው መሳሪያ ይዘው ዘብ ያደሩ መሆናቸውን በማወቁ ፤ «ምን ነው? በደህና? ምን አዲስ ነገር መጣ?» ብሎ ተደናግጦ ጠየቃቸው ።

«ፊታውራሪ አዘውን ነው — ቤቱን እንድንጠብቅ» አለው ቶሎሳ ።

«ከመቼ ወዲህ?»

«ከትናንት ጀምሮ»

«እኮ ለምን?»

«የትምህርት ቤቱ መሰረት የተጣለው የሱጴ ሰዎች ድሮ ድርቅ ወይም በሽታ ባገር በመጣ ቁጥር ነጭ ኮርማ ጥለው እግዜሩን ይለማመኑበት በነበረው ቦታ ላይ ነው ። አሁን እንደምታየው የበልግ ዝናም ጊዜው ሊያልፍ ነው ። እምናም የበልግ ዝናብ አልነበረም ። ህዝቡም እግዜሩን ቢለማመን አልሆነም ። ቡናም በትል ምክንያት ጠፍቷል ። ታዲያ ትምህርት ቤቱ በዚህ ቦታ ላይ በመሰራቱ እግዜር ተቆጥቶ ይሆናል ብለው የሚያምኑ ሰዎች እየበዙ ሄደዋል ። መሰረቱን ለመናድ አድብተው የሚጠብቁ ሰዎች አሉ ስለተባለ ፊታውራሪ እዚህ እያደርን እንድንጠብቀው አዘዙን» አለው ፤ እንቅልፍ አጥተው ያደሩትን አይኖቹን እያሸ ።

«እኔ መቼ አወቅሁና ። አስቀድሞ የነገረኝ ሰው የለም ። አሮጌው ትምህርት ቤት ከዚህ ቦታ ላይ ባለመሰራቱ እኔ

ንም ይገርመኝ ነበር ። ከፍታ ያለው ጥሩ ቦታ ነው ። ደስ ይላል ። ታላቅ ቁም — ነገር እንዲሰራበት በገዛ እጁ ተደልድሎ የተቀመጠ ቦታ ይመስላል ። አምና ነጭ ኮርማ ታርዶ ነበር ከዚህ ቦታ ላይ?»

«አዎን — የበልግ ዝናብ በመቅረቱ ……»

«ታዲያ ዝናብ መጣ?»

«አልመጣም ። አሁን ነገሩን የሚገፋፉት አንዳንድ ምቀኞች ናቸው — ጠላቶች» አለ ቶሎሳ በቁጭት ።

ቡናው ተለቅሞ ፣ ተፈልፍሎ ፣ ተሸጦ ፣ ተጭኖ ካለቀ በሁዋላ ሱጴ ቦሮ ድርቅ ባይመታትም ለወትሮ አንበጣ እንደዋለበት ማሳ ጭር ትላለች ። የተሸመጠጠው የቡና ዛፍ የተጋጠ አጥንት መስሎ ቆሞ ሲቀር — አቧራው ሲነሳ — ኑሮ ትስክንና ሱጴ ቦሮ ማዛጋት ፣ ማንቀላፋት ትጀምር ነበር ። ድርቁ ደግሞ የባሰ መልክ ሰጥቶአት የሚያዛጋ ባዶ መቃብር አስመስሎአታል ።

ከስር መሬቱ እንደረመጥ ያቃጥላል ። ከላይ የአየሩ ወበቅ እንደእሳት ላንቃ ይጋረፋል ። ሳር ቅጠሉ ደርቋል ። ዛፎቹ ከሰል መስለዋል ። ወፎቹ ተሰደዋል ። ጉድናቸው አንድ ሁለት ተብሎ የሚቆጠር በሞትና በሀይወት መካከል የሚንገዳገዱ ፣ ጣእረ ሞት የሚመስሉ የቤት እንስሳት ፣ መጠለያና መኖ አጥተው በየሜዳው በቁም ያን

ቀላፋሉ ። እረኞቻቸውም እንደነርሱ አጥንታቸው ወጥቶ ፣ ፊታቸው ገርጥቶ ፣ ሆዳቸው እንደከበሮ ተነፍቶ ፣ አይናቸው ጉድጉዶ ፣ እግሮቻቸው ቀጥኖ — የያዙትን ዘንግ መስለው — እንደሌላው ጊዜ ዋሽንት አይጫወቱም — ከወንዝ ወዲህና ወዲያ ማዶ ሆነው የእረኛ ዘፈን አይቀባበሉም ። እንደ ወንዞቹ ደርቀው ፣ እንደከብቶቹ ከስተው በዝምታ የተፈጥሮን ልግስና ይጠባበቃሉ — በትእግስት ። በተስፋ የእግዜሩን ምህረትና ቸርነት ይጠባበቃሉ - ሌላ የሚደርስላቸው ሀይል አያውቁምና! ጉልበት ያለው ጐረምሳ እንደወፎቹ በጊዜ አገር ለቅቆ ወጥቷል — የእለት ጉርስ ፍለጋ ። አዝማሪዎች መሲንቆዎቻቸውን በባህር እጣን ማሟሸትና መቃኘት ከተው ቆይተዋል ። ዘፈን የለም ። ብር የለም ። ጠጅ የለም ። ከጠላ ቤቱ ደጅ የቆርቆሮ ጣሳ አይታይም ። ከጠጅ ቤቱ ደጅ አምቡላ አይሸትም ። ንቦች አይታዩም ። እነርሱም ከአገር ወጥተዋል ። በየዛፉ ላይ የተሰቀሉት የማር ቀፎዎች ጭር ብለዋል ። በእድሜ የገፉ ገበሬዎች በየደጃቸው እግርና እጃቸውን አጣምረው ከተፈጥሮ ጋር ያሸልባሉ — ያንቀላፋሉ — ያዛጋሉ ። የሞት ፍርዱን የሚጠባበቅ እስረኛ ይመስላሉ ። ተፈጥሮ ፊቷን አዙራባቸዋለች ። የእግዜር ቸርነት ብቻ ነበር ተስፋቸው ። ሁሉም ወደሰማይ አንጋጠው የእግዜሩን ቸርነት ይጠባበቃሉ ። ሀዲስ ብቻ ነበር ፊቱን ወደምድሪቷ አዙሮ የሚያስበው — ተፈጥሮ የሰው ልጅ ተገዥ እንጂ የበላይ አይደለችም — ሰው ተፈጥሮን ድል ማድረግ አለበት — ተፈጥሮ ድል የምትሆንበት መሳሪያ እውቀት ነው — የእውቀት ምንጩ ትምህርት ቤት ነው — እጅ — የሰው እጅ — ድል የማይነሳው ምን ነገር አለ? ተፈጥሮ ራሷ ለጠንካራ እጅ

ምስጢሯን ትገልጣለች ። ተፈጥሮ የሰውን ልጅ እንድ ታገለግል እንጂ እንድትገዛው አልነበረም የተፈጠረችው — ግን ምስጢሩዋን ለማወቅ የሰው ልጅ ጥበብ ያስፈልገዋል ። ምስጢሩዋን እንደነፈገችው ነው ። ተፈጥሮ የእግዜርን ቦታ በመውሰድ በሰው ዘንድ ልትመለክ ትፈልጋለች ። ተመልካለችም — ግዙፍነትዋ — ምስጢሩዋ — በሰው ልጅ ላይ ያላት ሀይል ። ተፈጥሮ የምትመካው በሰው ልጅ ድንቁርና ነው — ከድንቁርና ሌላ መሳሪያ የላትም ። ሀዲስ የተፈጥሮን ንፉግነትና ዋላዋይነት ድል ለማድረግ አስቀድሞ በወሰደው ርምጃ መሰረት ባስቆፈራቸው ሶስት የወሀ ጉድጓዶች ብዙ ሰዎች ሲጠቀሙ በማየቱ ቢደሰትም ፣ ብዙ የወሀ ጉድጓዶች በየቦታው ቢቆፈሩ ፣ የእልቂ ወንዝ ቢገደብ — የገባ ወንዝ ለኤሌክትሪክ ሀይል መስጫ እንዲውል ቢደረግ ፣ ተፈጥሮን በመግራት የሰው ልጅ ባርያ ለማድረግ የሚቻል መሆኑን ቢያጤንም ፣ ተፈጥሮን ድል ለመንሳት የመጀመሪያ ርምጃ ትምህርት ቤቶችን ማስፋፋት አስፈላጊ እንደሆነ በበለጠ ተገነዘበ ። አዲሱ ትምህርት ቤት ሊሰጥ የሚችለው ጥቅም በይበልጥ በአእምሮው ውስጥ ጉልህ ሆኖ ታየው ። እጆቹ ከመጠን በላይ ይንቀጠቀጡ ጀመር ። የትምህርት ቤቱ ስራ ተፈጽሞ ከስራ ላይ የሚውልበት ቀን ናፈቀው — አንጓው ። አይኖቹ እንባ አቀረሩ ። ተፈጥሮ እንደ እንቅፋት ከፊቱ ላይ መጥታ በመደንቀሯ ረገማት ። እንደ ሽርሙጣ ለሀይለኛው ብቻ የምታደላ በመሆኗ ጠላት ። ተፈጥሮን ድል ለማድረግ የእጅ ሀይል — የሰለጠነ እጅ የሚሰራው ተአምር — ብቻ እንደሆነ በይበልጥ አመነ ። ኢትዮጵያ በምሀላ ወደሰማይ የዘረጋቻቸውን እጆቿን ወደምድሪቱ እንድትመልስ ተመኘ ። የጀመረው የእጅ ጉዞ በትምህርት ቤቱ ስራ ብቻ ከአፎቱ ተመልሶ እንደማይዝግ አመነ ። አሳቡ አንሰራራ......

በየእድባራቱ ካህናቱ ፀሎተ ምሀላ ፣ ህዝቡ እግዚኦታ እያሰሙ ፈጣሪያቸው በምሀረቱ የመጣውን ቁጣ እንዲያሳልፍላቸው መለማመን ከጀመሩ ቆይተዋል ። መምሬ መሀሪ እንደዚያን ሰሞን ስራ በዝቶባቸው አያውቅም ። እግዜር መአቱን ያመጣብን ሀጢአታችን በዝቶ ነው ይላሉ ።

እግዚኦ ብሎ በግንባሩ ከተደፋበት ቀና ሲል ኳ ብሎ የተንጣለለውን አመድማ ሰማይ የተመለከተ አንድ ገበሬ ተስፋ ቆርጦ አጠገቡ ለነበረው ጓደኛው ፣ «ነጭ ኮርማ ወስደን ከተለመደው ቦታ ላይ መሰዋት አለብን ። አለዚያ አድባሯ አትታረቀንም ። እኔ ነጭ ኮርማ አለኝ» አለ ፣ ትላልቅ አይኖቹን ከተንጣለለው ባዶ ሰማይ ላይ እያንገዋለለ ።

«ትምህርት ቤቱስ?» አለ ጓደኛው በአሳብ ተመስጦ ።

«ማፍረስ ነዋ ። ስናልቅ እንዴት ዝም ብለን እናያለን!» ሲል —

«ካድባሯ ጋር መጣላት ሌላ ። ከፊታውራሪ ተካ ጋር ተጣልተን የት ልንገባ?.....» ብሎ ሳይጨርስ — አቋረጠውና «ፊታውራሪ በችጋር እለቁ ይሉናል እንዴ አይናቸው እያየ? እርሳቸው ከጐተራቸው አውጥተው ይበ

ላሉ ። ችግሩ መቼ ለጌቶች ሆነ ለድሀው እንጂ ። ቢራብ
ድሀ ቢጠማ ድሀ ። ያለው ይጨመርለታል ተብሎ የለ ።
እግዜሩም ያደላል ። በምድር ያልሆነለት ድሀ መንግስተ
ሰማያትም አይገባም ። ዘንድሮ የከበሩት እህል በጐተራ
ያከማቹት ናቸው ። ድሀ እንደሆነ ለዘር ያኖረውን በልቷል ።
የዘራውን አፈር በልቶታል ። በዚህ ላይ መንግስት ግብር
ክፈሉ ይለናል ። ባለርስት ሲሶ ይጠይቃል ። እኛ ምን እን
ሁን? እንለቅ ባንድ ትምህርት ቤት ምክንያት!» አለ በብ
ስጭት እየተንገፈገፈ — ቀጠለና «ልጆቹ የሚበሉት አጥ
ተው ሰውነታቸው አልቆ ሆዳቸው ብቻ አፍጦ ቀርቶ
አል ። በጠኔ ሊያልቁ ነው ። እህል እህል እያሉ — እህል
ያልዞረበት ትንፋሻቸው ጠረኑ ተለውጦ ። ከብቶቹ በየሜ
ዳው ይወድቃሉ ። እኔንም እንደነሱ አንድ ቀን ጥምብ
አንሳ ይቃረጠኛል ። በዚህ ሁኔታ ቀባሪስ የት ሊገኝ? የፊ
ታውራሪ ቁጣ ከዚህ ይብሳል?» ብሎ ጠየቀው ።

ሁለተኛው ባላገር መልስ ሲፈልግ ፤ እግዚኦታቸ
ውን አቋመው በጥሞና ሁለቱን ያዳምጡ የነበሩት አዛ
ውንት ጣልቃ ገቡና «የትምህርት ቤቱ መሰረት ድሮ
ላድባሯ መስዋእት ከምናቀርብላት ቦታ ላይ መጣሉ ለድ
ርቁ ምክንያት ሊሆንም ላይሆንም ይችላል ። ምክንያቱን
የሚያውቀው እግዜር ብቻ ነው ። ይልቅ እኔን የሚከነክ
ነኝ ሌላ ጉዳይ ነው ። እንደምታዩኝ በእድሜ ብዛት ቀኑ
እየመሸብኝ ሄዷል ። የማዝነው በዚህ ሰአት ጧሪና ረዳት
በማጣቴ ነው ። ትልቁ ልጄ የፈረንጅ ፊደል ቆጥሬአለ
ሁና እዚህ አልኖርም ብሎ ኮበለለ ። ሴቷ ልጄም አዲስ
አበባ ከርመው በጌጣጌጥ አሸብርቀው ዘመድ ጥየቃ የሚ
መጡትን አንዳንድ ጓደኞቿን አይታ እኔም ለምን እንደ
ነርሱ አልሆንም በማለት ከቤት ኮበለለች ። ይህ ጥርጊያ

መንገድ ሱጴ ከገባ ወዲህ ሁሉም እግር አወጣ ። አሮጊ
ትና ሽማግሌዎች ብቻ ከቤት ቀሩ — ያለጧሪ ያለረዳት ።
የርሻ መሬት ሁሉ እዳሪ ሆነ ። ይህ አሁን የምትከራከሩ
በት ትምህርት ቤት ሲስፋፋ ደሞ ከብት የሚያግዱልንና
የሚላላኩልን ልጆች ጨርሶ ሊጠፉ ነው ። ዘመኑ በሽማ
ግሌዎችና በአሮጊቶች ላይ ፊቱን አዙሮአል ። ከቤት ኮብ
ልለው የሚጠፉት ሁሉ በሄዱበት ኑሮ ቢሳካላቸው እንኳ
ደግ ነበር — አብዛኛዎቹ ከወሮበልነትና ከሴትኛ አዳሪነት
አያልፉም ይባላል ። ይህ ሁሉ ውድቀት ፤ የቤተሰብ መፍረስ ፤
ያሮጊትና የሽማግሌዎች ያለጧሪ ፤ ያለረዳትና ያለቀባሪ
መቅረት የመጣው በስልጣኔ ሳቢያ ነው ። ነገሩ ግራ ሆነ
ብኝ ። ዳገት አይሉት ቁልቁለት ። ስልጣኔ ነው ይሉናል ።
የስልጣኔ ትርፉ ይህ ከሆነ ባፍንጫ ቢወጣ ምናለበት!
እኔ ይህን ስልጣኔ አልለውም ። የግዜር ቁጣ ነው ። እግ
ዚኦ እንበል — እግዚኦ እንበል — ያመጣብንን ቁጣ እንዲ
መልስልን እግዚኦ እንበል ከስልጣኔ መቅሰፍት እንዲስ
ውረን» ብለው በግንባራቸው ከመሬት ተደፉ ።

ሁለተኛው ባላገር አዛውንቱ የሚናገሩትን አላጤነም ።
ጓደኛው ላቀረበለት ጥያቄ መልስ ሲፈልግ ከቆየ በሁዋላ
«ያምናውን ግብር ማን ከፈለልህ? ይህን እንኳ አታስታው
ስም ። ከችጋርም ብናመልጥ እጃቸው ይጥለናል። ፊታው
ራሪ ባለውለታዬ ናቸው ። በትምህርት ቤቱ ላይ እጄን
አላነሳም» አለ ።

«ስትሞት እያየህ?» አለው ጓደኛው በቁጣ ።

«የማተብ ጉዳይ ነው» አለ፣ ኵምጨጭ ብሎ……

እንዳለፈው ሰሞን ንፋሱ በሀይል አይነፍስም ።
ደመናዎች ኳ ብለው በከረመው ሰማይ ላይ ብርማ ቀለማ

ቸውን እየለወጡ መሰብሰብ ጀምረዋል ። መንምኖ የነበረው የሀዲስ ተስፋ እንደገና አንሰራራ ። ወደሰማይ አንገቱን ቀና አድርጐ በልቡ እግዜሩን ተለማመነ ። የደመናዎቹን መሰብሰብ የተለመከቱት ገበሬዎች ክርክራቸውን አቁመው ወደ ሰማይ አንጋጠው በመገረምና በድንጋጤ መንፈስ ይመለከቱ ጀመር ። ፍርሀትና ደስታ የተቀላቀለበት ስሜት አድሮባቸው ብርክ ይዞአቸው በደስታና በፍርሀት መካከል ይዋልሉ ነበር ። ሰማዩ እየጠቆረና እያጉረመረመ ሲሄድ የቤተክርስቲያን ደወሎችና የአባ ጨፌድቤ እንደመፎከከር እያሉ ያለማቋረጥ ይሰሙ ጀመር ። አባ መርጋም ምና ምን እየተጉመጠመጠ ወደ ሰማይ ይተፉል ። ወደምሽት ላይ ዝናብ ጣለ ። ጥቁሩ አፈር ረጥቦ አደረ ።

የተአምር ዘመን አላለፈም አለ ሀዲስ በልቡ ።

የቤቱ ግድግዳዎች ስራ ለመጠናቀቅ ትንሽ ቀርቶታል ። ለቤቱ ክዳን የሚያስፈልገው ቆርቆሮ ሁሉ መጥቶ ተከምሯል ። ሀዲስ እንደልማዱ በማለዳ ተነስቶ ከትልቁ ድንጋይ ላይ ተቀምጦ ቤቱን ከጮራዋና ከአይናለም ፣ አይናለምን ከቤቱና ከጮራዋ ጋር ባሳቡ እያማታ ሲያልም ቆየ ። ቶሎሳና ጓደኞቹ አልመጡም ። ተማሪዎቹ በሚያዋጡት ገንዘብ ተቀጥረው የሚሰሩት አናጢዎችም ስራቸው ላይ አልተገኙም ። ሀዲስን ከቀን ህልሙ የቀሰቀሰው የትምህርት ቤቱ ደወል ነበር ። ለጊዜው ነገሩ ባያስደነግጠውም ግራ ሳይገባው አልቀረም ። ክፍል ገብቶ ማስተማር ስለነበረበት ለማሰብም ጊዜ አላገኘም ። ከአርባ አምስት ደቂቃዎች በሁዋላ ከክፍል ሲወጣ ቶሎሳና ጓደኞቹንም ሆነ በገንዘብ የተቀጠሩትን አናጢዎች ባለማየቱ ልቡ መሸበር ጀመረ ። በድንጋጤ ወደ ዲሬክተሩ ወደ አቶ ይርጋ አለሙ ቢሮ ሮጦ ገባ ።

የፊቱን መለወጥና የትንፋሹን ማጠር በመገረም ተመለከቱና ፣ «ምን ነካህ? የቤቱ መሰረት ተናደ እንዴ?» አሉት እየተመፃደቁ ።

የአቶ ይርጋ አነጋገር ቢያስቆጣውም ንዴቱን ዋጥ አድርጐ ፣ «የሚረዱኝ ሰዎችም ሆኑ ሌሎች ሰራተኞች እስካሁን ያለወትሮአቸው አልመጡም ። የቀሩበትን ምክንያት ማወቅ አለብኝ......» ከማለቱ አቋርጠውት ፣ «አሁን ማስተማር የለብህም እንዴ? »ብለው ጠየቁት ።

«አዎን — ያራተኛ ክፍል ተማሪዎች ይጠብቁኛል ።»

«ስራህን ስትጨርስ ትደርስበታለህ ። ሰራተኞቹ የዘገዩ እንደሆነ ያለም ፍፃሜ አይሆንም ። ምናስቸኮለህ?» አሉት ፣ እንደመርፌ ጆሮ በምትወጋው ቀጭን ድምፃቸው ። ሀዲስ ንዴቱን በመቆጣጠር ስሜቱን ገታ ። አልተናገራቸውም ። ዝም ብሎ ወጣ ።

ጠይምነቱ ወደጥቁረት ሊለወጥ ደርሷል ። ድሮ የሚስቁት ትናንሽ አይኖቹ ፈገግታቸውን አጥተዋል ። የገባን ጫካ የመሰለው ከርዳዳ ጠጉሩ ማበጠሪያ ካየ ሰን

ብቷል ። ድሮውኑ እጆቹን ከሱሪው ኪስ ውስጥ ከትቶ ሲሄድ ከወገቡ ይጐብጥ ነበር ። አሁን የባሰውኑ ጐብጧል።

ከአቶ ይርጋ ቢሮ ወጥቶ ወደአራተኛ ክፍል ሲያመራ ከሩቅ የመቶ አለቃ አሸኔን አየው ። የጫናቸው ኮከቦች ከሩቅ ያብለጨልጫሉ ። ሀዲስ ሊያነጋግረው አልፈለገም ። ግን የመቶ አለቃው በእጁ ስለጠቀመው ቆሞ ጠበቀው ። የማወቅ ፍላጐትም አደረበት ።

«አዲሱን ትምህርት ቤት እግረ መንገዴን አይቼው ነው የመጣሁት ። ለማለቅ ምንም አልቀረውም ። እንኳን ደስ ያለህ» አለው ።

«እንኳን አብሮ ደስ ያለን»

«ሰሞኑን ብቻ ስራው ሳይቆም አይቀርም»

«ለምን?»

«ህዝቡ ለአፈርሳታ እንዲቀመጥ ታዟል»

«የምን አፈርሳታ?»

«የወረዳው ፀሀፊ መገደሉን አልሰማህም እንዴ ? ያ ያንድ ባላገር ልጃገረድ ያበላሸው ። ማን እንደገደለው እስኪታወቅ ድረስ ከአፈርሳታ ዝር የሚል የለም...»

«እስከ መቼ ይቆያል?»

«ማን ያውቃል? ሳምንት ሁለት ሳምንት» አለው ፤ የመቶ አለቃ ፤ የበለዙ አይኖቹንና ጥርሶቹን እያሳየው ።

«እስከዚያ ድረስ ነጋዴው ንግዱን ፤ ገበሬው እርሻውን ትቶ ቁጭ ማለቱ ነዋ!»

«ከቦታው ዝር የሚል የለም ስልህ......»

«በቀድሞው ዘመን ቢሆን የአፈርሳታ ጥቅሙ ይገባኛል ። ባሁኑ ዘመን ግን ጥቅሙ አይታየኝም ። ስራ ማስፈታት ነው ። የመሬት ፣ የገቢ ፣ የትምህርት ፣ የጤና ታክስ - የልማት መዋጮ ሁዋላ ላይቀርለት! ይልቅ ወንጀለኛውን በቶሎ ለማግኘት የናንተ ፖሊሶች ምርመራ አይሻልም? ዶሮ የጫረችው እያመልጠንም የምትሉት ሰዎች......»

«እዚህ የቀድሞው ዘመን የምትለው አሁንም እንዳለ ነው ። የጋርዮሽ አላፊነት ያስፈልጋል ። ጥቂት ፖሊሶች ብቻቸውን ወንጀልን ለመከላከል አይችሉም» አለው ።

የሀዲስን ፊት የሀዘን ጥላ መጥቶ ጋረደው ።

የመቶ አለቃ አሸኔ እዚህ ላይ ነገሩን አላቆመም ። «በመታሰርህ በኔ አትዘንብኝ ። አሳቡ የኔ አይደለም» አለው ፤ መለዮውን እያስተካከለ ። ሀዲስ መልስ ሳይሰጥ ዝም በማለቱ ቀጠለና ፤ «ካለቃ ጠላት ይሰውረኝ ማለት ብቻ ነው» አለው ።

ሀዲስ ፤ አንዳችም ስሜት የማይነበብበት ፊት እያሳየው «እኔ ያለቃ ጠላት የለኝም ። ባንግባባ ይሆናል» አለው ።

የመቶ አለቃ አሸኔ በሀዲስ መልስ እንደመበሳጨት ብሎ ጥሎት ለመሄድ ከቃጣው በሁዋላ መለስ አለና «ሳይህ የጉርምስናዬን ወራት ታስታውሰኛለህ ፤ እኔም እንዳንተ ዳተኛ ነበርኩ ። አለምን ለመለወጥ የምችል ይመስለኝ ነበር ። ታዲያ ነገሩ የተገላቢጦሽ ሆነና አለም እኔን ለወጠችኝ ። ብቻ በልጅነት ዳተኛ መሆን በኔና ባንተ አልተጀመረም ። ሁሉም የሚጓዝበት መንገድ ነው ። እኔ ያኔ

በራሴ ላይ የፈጠርኩት ጠንቅ እንደጥላዬ ሲከተለኝ ይኖራል ። ብዙ ጓደኞቼ ዛሬ ሻለቃዎች ሆነዋል ። እኔ ግን ይሄውና እንደምታየኝ በመቶ አልቅና ቀረሁ» አለውና በረጅሙ ተነፈሰ ።

«እኔ'ኮ ዳተኛ አይደለሁም ። ልስራ ማለት ዳተኛ ያሰኛል እንዴ……»

የመቶ አለቃ አቋረጠውና «አየህ እኔ ከአባ ዲና ተመርቄ ስወጣ — ጊዜ ሲያመልጥና ጠጉር ሲመለጥ አይታወቅም — የበላዮቼን እየተጋፋሁ ለፍትህ ሽንጤን ገትሬ እሟገት ነበር ። አንዳንድ እስረኞች በገዛ ስልጣኔ ፈትቼ የለቀቅሁበትም ጊዜ ነበር ። አንዳንድ የአሰራር ዘዴዎች እንዲለወጡ የማላቀርበው አሳብ አልነበረም ። አንዳንዶቹን አሳቦች በገዛ ፈቃዴ ስራ ላይ እንዲውሉ ሞክሬ ነበር ። መቼም አለቃ ያልወደደው ነገር አይባረክም ። ሜዳውን ገደል የሚያደርጉበት ዘዴ አላቸው ። ብቻ ምን ያደርጋል ፤ ያለፈውን ቢያወሩት ተረት ይሆናል ። ያኔ የነበረኝን አሳብ አንዳንዱን ሳስታውሰው ያስቀኛል ። ድፍረቴና ግትርነቴ ያስገርመኛል ። እድሜ መስተዋት ነው ይሉ የለም ። ነገሩ እንደዚያ ሆንና ነው ። ከህብረተሰቡ ውስጥ መብቀል ያስፈልጋል ። ላይ ላዩን እናብብ ብንል ስር አንሰድም» አለውና ከሀዲስ መልስ ሳይጠብቅ ጭንቱን ያራገፈ ይመስል በረጅሙ ተንፍሶ እየተውዘገዘገ ወደአቶ ይርጋ ቢሮ አመራ ።

ሀዲስ በመቶ አለቃ አሸኔ አስተያየት እየተገረመ ለማስተማር ወደ ክፍል ገባ ። ሳምንት እንደዋዛ አለፈ ። ወደስራ የተመለሰ ሰው አልነበረም ። ሀዲስ አስተምሮ ከክፍል በወጣ ቁጥር ብቻውን ከመፍጨርጨር አላቋረጠም ።

ያናጢነቱንም ሆነ የግምበኛነቱን ስራ እንደነገሩ የተለማመደው ቢሆንም ፤ አልፎ አልፎ በራሱ ላይ አንዳንድ አደጋ ማድረሱ አልቀረም ። አንድ ቀን ምስማር እመታለሁ ብሎ ግራ እጁን ክፉኛ ቀጠቀጠው ። ስቃዩ ከስራ አላገደውም ፤ ጠንካራው ምኞቱ ይገፋፋው ነበር ። ተማሪዎቹ አንዳንድ ነገር ከማቀበልና ከመላላክ በቀር በዚህ ደረጃ የሚሰጡት ርዳታ እምብዛም ነበር ። ሰውነቱ እየደከመ ፤ እየከሳና እየጠቆረ ሄደ ።

አንድ ቀን ከሰአት በሁዋላ ከንች እመታለሁ ብሎ ሲታገል ተንሸራትቶ ከጣሪያው ላይ ወደቀ ። በመደነቅ ቆመው ይመለከቱት የነበሩት ብዙ ተማሪዎች እየጮሁ ከወደቀበት ደረሱ ። ግማሽ ጐኑ ጭቃ ውስጥ ተቀብሮ በጀርባው እንደተንጋለለ ትናንሽ አይኖቹን አፍጦ ጣሪያ ጣሪያውን ይመለከት ነበር — ሊያነሳው የመጣ ያለ ይመስል ቀኝ እጁን ወደጣሪያው እየዘረጋ — ላንዳፍታ ከጣሪያው ላይ ሆና አይናለም እጆቿን ወደታች ስትዘረጋለት በእዝነ ልቦናው ተመለከተ ። የተማሪዎቹ ጩኸት ወደእውነት መለሰው ። ለመነሳት ሞከረ ። ግን ግራ እግሩ ከዳውና ተመልሶ ወደቀ ። ያኔ ነበር የእግሩ መሰበር የታወቀው — እና በደረቱ ዞሮ ፊቱን ከጥቁሩ ጭቃ ውስጥ ቀበረው — ኋድሉን እየረገመ ።

ተማሪዎቹ ወዲያውኑ ወሳንሳ ይዘውት ከጐጆው ወስደው እንዳስገቡት ተደናግጠው ፤ ነጠላ እንኳ ትከሻቸው ላይ ሳይጥሉ በመጀመሪያ የደረሱለት ጐረቤቶቹ ወይዘሮ ዝናሽና ሽታዬ ነበሩ ። ከእግር መሰበር የባሰ አደጋ በብዙ ወንዶች ላይ ሲደርስ የገፋው እድሜዋ ያሳያት በመሆኗ ፤

ወይዘሮ ዝናሽ ይህን ያህል አልተጨነቀችም ። ሽታዬ ግን እንባዋን ትዘራ ነበር ።

ፍቅር የሽርሙጣ መቃብር ነው ማለትን የምታዘወትረዋ ዝናሽ ፣ የሽታዬ ዝንባሌና ስሜት ባያስደስታትም ፣ ሀዲስ እንደሷ ያዲስ አበባ ልጅ በመሆኑ ስለማትጠላው «በገዛ እጅህ ጠላት ባታበዛ — በእጅህ መቃብርህን ባትቆፍር ምን ነበረበት?» ሳትለው አታልፍም ባገኘችው ቁጥር ።

ሽታዬ አንድ ቀን ወደአዲስ አበባ ወጥታ ፣ ያንን በዝና የሰማችውን የብር ማእድን የሆነ ከተማ ማየት ነበር ምኞቷ ። እድሏ አልሆን ብሎ ወደአዲስ አበባ በመሄድ ፈንታ ወደ ሱጴ ቦሮ ወረደች ። ከሀዲስ ጋር ከተዋወቀች ወዲህ ግን ወደአዲስ አበባ ለመውጣት የነበራት ብርቱ ምኞት እንደገና ማንሰራራት ጀምሮ ነበር ።

ብቻዋን በምትሆንበት ጊዜ ፣ ገረዶቻቸውን ከነቡቱቷቸው አግብተው የሚሄዱ አስተማሪዎች አሉ አይደለም እንዴ? እኔ እንኳ ስንት አውቃለሁ — ከገረዶቻቸው የወለዱ አስተማሪዎች ። ስንት ገልቱ የባላገር ገረዶች ቀን አልፎላቸዋል! እኔ ታዲያ ከነሱ በምን አንሳለሁ? መልኬ ውብ — ፀጉሬ ዞማ — ቁመቴ ሎጋ — እድሜዬ ለጋ — ምን እንከን ይገኝብኛል? የለም — ደም ለገጠር አስተማሪ ይህን ያህል መጨነቅ እያለች ስታስብ ትቆይና ፣ ሀዲስ ፣ አይነ አፋር ፣ መንፈስ ግትር ፣ ብዙ የሚያስብና የሚሰራ ፣ ግን ከትንሽ ፈገግታ ሌላ ብዙ የማይናገር መሆኑን ስትገነዘብ ፣ ያገባኝ ይሆን? በማለት ፣ በጥርጣሬ ትጨነቃለች ። ሽታዬ መንፈሷ ታውኮ ስትጨነቅ ወይዘሮ ዝናሽ ባየቻት ቁጥር ፦

«ፍቅር ያዘኝ ብለሽ አትበይ ደንበር ገተር

እኛም አንድ ሰሞን እንዲህ አርጎን ነበር» ካለች በሁዋላ ትቀጥልና የከበደ ሚካኤልን ግጥም በመቀየር፦

«ሽርሚ ሞቷን ስትሻ ስታበዛ ሩጫ

ሄዳ ታሽታለች የፍቅር አፍንጫ» ሳትላት አታልፍም ። አባባሉ ለሽታዬ እንደ ማስጠንቀቂያ የተሰነዘረ ይሁን እንጂ ወይዘሮ ዝናሽንም ቢሆን ኮከብ ተዋናይት ከነበረችበት ከደጃች ውቤ ሰፈር መድረክ ላይ ወድቃ ሱጴ ቦሮ የደረሰች በትን ምክንያት ያስታውሳታል ።

"እንደሰራ አይገድል......መጠጥ ቤቱን ከፍት ትተን ነው'ኮ የመጣነው" አለችና ፣ ዝናሽ ወደፊት የገፋውን ሆዷንና ወደሁዋላ ያፈጠጠውን ቂጧን ተሸክማ ተነሳች ።

"ውይ እትዬ......ብቻውን ባዶ ቤት ውስጥ ጥለነው እንሂድ እንዴ?" አለች ሽታዬ ፣ እያመነታች ።

«ካንቺ የተሻለ ምን ወጌሻ አለው ብለሽ? አንቺ ባይሆን እዚሁ ሁኚለት» አለችና ፣ ወደሀዲስ ፊቷን መለስ አድርጋ ፣ «ብቸኛ መሆን ክፋቱ እዚህ ላይ ነው» አለችው ፈገግ ብላ ። ፈገግ ስትል ከጉንጮቿ ላይ ስርጉድ እያሉ አይን የሚስቡት ምልክቶች የቀድሞ ምትሀታቸውን አጥተዋል ። ስትስቅ አይን የሚስቡት ያስተከለቻቸው ሁለት የወርቅ ጥርሶች ብቻ ናቸው ። ሀዲስ ስቃዩን ላንዳፍታ በመርሳት በወይዘሮ ዝናሽ አነጋገር ተደንቆ ፈገግ አለ ። ፈገግ ሲል ከግራ ጎን ያለችው ወላቃው ቅታያለች ።

ወይዘሮ ዝናሽ እንደወጣች ፣ ሽታዬ ፣ ሀዲስ ከተኛበት አልጋ ጠርዝ ላይ ቁጭ ብላ ፣ አይን አይኑን እያየች

«ወይዘሮ ዝናሽ ያሉትን ሰምተሀል? ብቸኛ መሆን — ያውም በማያውቁት አገር — ጥሩ አይደለም» አለችውና እጁን ያዘችው ። እርሱም ጠበቅ አድርጎ ያዛት ።

ቀጠለችና «አርግዤልሀለሁ'ኮ» አለችው ። አልደነገጠም ። ሽታዬ አርግዤልሀለሁኮ ስትለው ይህ የመጀመሪያዋ ጊዜ አይደለም ። እየቀለደች ደጋግማ ያረገዘችለት መሆኗን ትነግረው ነበር ። ካረገዘችለት ይዟት ወደ አዲስ አበባ መሄድ የግድ እንደሚሆንበት ስለምትገምት ፤ በዚህ ልታጠምደው ካሰበች ወዲህ ከሌላ ወንድ ሄዳ አታውቅም ። ከሀዲስ እንድታረግዝ ያልሰገደችለት ታቦት ፤ ያላየችው ጠንቋይ ፤ መፅሀፍ ያላስገለጠችው ደብተራ በሱጴ ቦሮ አይገኝም ። ከደረቱ ላይ ጋደም አለች ። ሉጫ ፀጉሯ ግማሽ ፊቱን አለበሰው ። በግራ እጁ ጡቷን መደባበስ ጀመረ ። የወንድነት ስሜቱ መቀስቀስ ለጊዜው ስቃዩን አስረሳው ። እጁ ፤ ከጡቷ ወደዳሌዋ ፤ ከዚያም ወደጭኗ እያለ ወደታች መንሸራተት ሲጀምር ፤ ሽታዬ በመገረም ፤ «እንዴ?» አለች ።

«ምንነው?» አላት ፤ ትናንሽ አይኖቹን እያንከባለለና ትናንሽ ንፁህ ጥርሶቹን እያሳያት ።

«እግርህ ተሰብሮ!»

«መድሀኒት ነው አሉ!»

«ይልቅ ነገ አባ ጨፌ ዘንድ ሄጄ ልንገርልህ!»

«ምን ትነግሪልኛለሽ?»

«ሁለተኛ አደጋ እንዳይደርስብህ......ጠላቶችህ እንዲወድቁልህ ...... የነካሽውና ያሰብከው ነገር እንዲሆንልህ......»

«ቃልቻ ይህን ሁሉ ለሰው ለማድረግ ቢችል ኖሮ ለራሱ አያንስም ነበር......»

«ኧረ እንዲህ አትበል! ውቃቢያቸው ይወጋሀል ። ከአባ ጨፌ የሚሰወር ነገር የለም ። የተናገሩት አይወድቅም ። ወይዘሮ ዝናሽ ከአዲስ አበባ ባዶ እጃቸውን መጥተው የከበሩት በምን ምክንያት መሰለህ? ከአባ ጨፌ ቤት አይጠፉም......»

«እንዲህ ስትይ ከሀያኛው መቶ ክፍለ ዘመን ውስጥ ያለሽ አይመስለኝም ። የአባ ጨፌ ትልቅነትና ክብር የተገነባው በህዝቡ ድንቁርና ላይ ነው ። ሌላ መሰረት የለውም ። ትምህርት በበር ሲገባ ቃልቻ በመስኮት እንደሚወጣ የታወቀ ነው ። በድንቁርና ላይ የተመሰረተ ማንኛውም እምነት ከተመሳሳይ እድል አያመልጥም ። ይልቅ ይህን ተይና......»

«ምን ልትሆን?»

ሽታዬ ከደረቱ ላይ ቀና ብላ ከአልጋው ላይ ለመጋደም ስታስብ በር ተንኳኳ ። ፈንጠር ብላ ከአልጋው ፊትለፊት ካለው ወንበር ላይ ቁጭ አለች ። የመጣው ቶሎሳ ነበር ።

«ጋሼ የመጣሁት አደጋ የደረሰብህ መሆኑን ሰምቼ ነው ። ባይመሽ ኖሮ ፊታውራሪም ለመምጣት አስበው ነበር ። ግን ይዠሽው ና ብለውኛል» አለው ።

«እግሬ ተሰብሮ ምኑን ይዠሽኝ ሄድክ......»

«ወንድሜን! እግርህ ነው እንዴ የተሰበረው? እኔን ይሰበረኝ ። እኔ መቸ አውቄ ። ቀላል አደጋ መስሎኝ ነበር ። በል አሁን ሰዎች ይዤ መጥቼ እወስድሀለሁ» ብሎት

እንባውን እንዳቀረረ ሊወጣ ሲል ፤ ሀዲስ አንገቱን ቀና አደረገና «እዚሁ ተኝቼ አገግማለሁ ። ይልቅ ጥሩ ወጌሻ ፈልግልኝ» አለው ።

«የለም'ኮ ጋሼ......»

«ምንነው ወጌሻ ብትፈልግልኝ!»

ከአይናለም ጋር አንድ ጣሪያ ስር ማደሩን አልጠላም ። እንዲያውም ከቶሎሳ ጋር ለመሄድ አስቦ ነበር ። ግን ስለ አይናለም ያደረበትን ስሜት ፈራው ። ፊታውራሪ ተካ ስሜቱን ገምተው የነቁበት እንደሆነ ከአይናለምም ሆነ ከትምህርት ቤቱ ሳይሆን ከሁለቱ ዛፍ ያጣ ጉሬዛ መሆኑ ይመጣል ብሎ አሰበ ። የመሄድ ፍላጐቱን ገታና ነገሩን ለመለወጥ ያህል «ለመሆኑ የአፈርሳታው ጉዳይ ከምን ደረሰ?» ብሎ ጠየቀው ።

«የምስራች»

«ምስር ብላ»

«ዛሬ አለቀ»

«ገዳዩ ተገኘ ማለት ነው?»

«እሱ ምን ይገኛል ። አምናም አንድ ፖሊስ ተገድሎ አፈርሳታ እንድንወጣ ታዘን ነበር ። ካቻምናም እንዲሁ ነበር ። ባሁኑ ጊዜ ወፍ ነገረችን የሚል እንኳ አልተገኘም ። ምንም ፍንጭ ስላልተገኘ አፈርሳታው ተበትኗል ። እንግዲህ የአይናለም ሰርግ ካለፈ የትምህርት ቤቱን ስራ ከፍፃሜ ከማድረስ በስተቀር ሌላ ስራ የለንም» አለው ።

«መቼ ነው ሰርጉ?»

«ከሁለት ሳምንት በሁዋላ — እሁድ......»

«ለምን አጣደፉችሁት?»

«እኛ መቸ ሆንና የተጣደፍነው — የኖጳዎቹ ናቸው...»

«መጣደፍ አለባቸው እንጂ አይናለምን የምትመስል ልጅ ሲያገኙ......» ከማለቱ ሽታዬ በድንገት ብድግ ብላ ወጣች ። ሀዲስ ስለአይናለም ያለውን ስሜት በመግለጡ ደነገጠ ። ሽታዬ በድንገት ተፈንጥራ ለምን እንደወጣች ገባው ።

«እንዴ የአይናለም ስም በመጠራቱ ምን አስቆጣትና ሄደች !» አለ ቶሎሳ እየተገረመ ።

ሀዲስ የሚመልሰው ነገር ጠፍቶት «እ......የለም...ተ ......ተቆጥታ አይደለም ። ቅድምም እቸኩላለሁ ስትለኝ ነበር» አለ ።

«ታዲያ ስትሄድ ደህና እደሩ እንኳ አትልም ። አውቃታለሁ'ኮ ። ከወይዘሮ ዝናሽ ቤት አሻሻጭ ነች ። እነርሱ አስተማሪዎችን ሲያገኙ የሙጢኝ ብለው ይቀራሉ ። መድሀኒት እንዳታቀምስህ ተጠንቀቅ ጋሼ» አለው ።

ቶሎሳ የሽታዬን ማንነት በማወቁ ሀዲስ እንደማፈር ብሎ አቀረቀረ ። ስለአይናለም ያለኝ ስሜት ተከስቶለት ይሆን ? ብሎ ጠረጠረ ። ብነግረውና ይገፏት እንድኮበልል ቢረዳኝስ ብሎ አሰበ ። ስውነቱን ዘገነነው ። የእግሩ ህመም ሁሉ ተረሳው ። ምስጢሩን ሊያካፍለው ካቀረቀረበት ቀና አለና መልሶ አሳቡን ለወጠ ። ሊሆን አይችልም ፤ ቶሎሳ ለፊታውራሪ ተካ ያለው ታማኝነትና ፍቅር በምንም ነገር የሚፈታ አይደለም አለና አሳቡን ገታ ። የተሰበረውን እግሩን ረገመ ። የትምህርት ቤቱን ስራ የጀመረበትን ቀን ረገመ ። አይናለምን ያየበትን ቀን

ረገመ ፡፡ ሱጴ ቦሮ የመጣበትን ቀን ረገመ ፡፡ የሰርጉን ቀን
መድረስ ረገመ ፡፡ ራሱን ወጥመድ ውስጥ እንደተዘያች
አይጥ አድርጐ ተመለከተ ፡፡ እና ራሱን ጠላ ፡፡ የአፈርሳ
ታው መነሳትና የትምህርት ቤቱ ስራ እንደገና መቀጠል
ስሜት አልሰጠውም ፡፡ የሀዲስ ጠይም ፊት በሀዘን ተዋጠ ፡፡

ቶሎሳ የሀዲስን ምስጢር ዘልቆ ለማወቅ ትክ ብሎ
ይመለከተው ነበር……

ከዶጋው ፤ ከቆላው ፤ ከአልጌ ፤ ከዳሪሙ ፤ ከማኮ ፤
ከጐባ ፤ ከጉቤ — ከምእራብ ፤ ከምስራቅ ፤ ከሰሜን ፤
ከደቡብ — ከሩቅ ፤ ከቅርብ — ከሚካኤል ፤ ከማርያም ፤
ከስላሴ — ህዝቡ የክት ልብሱን ለብሶ — ጃኖ ፤ ድርብ ፤
ጥንግ ድርብ — በእግር ፤ በበቅሎ ፤ በፈረስ — መሳሪያ
ውን እንደያዘ — ሽጉጥ ፤ ጠብመንጃ ጦርና ጋሻ ፤ ዘንግ —
ወደፊታውራሪ ተካ ቦሮ ቤት ይጓዛል ፡፡ በጃኖ ፤ በዘንባባ
አጊጦ የተንጣለለው ዳስ አይሞላም — የመጣውን ሁሉ
ይውጣል ፡፡

ፊታውራሪ ተካ ከዳሱ መግቢያ ላይ ቆመው የመ
ጣውን እንግዳ ሁሉ በፈገግታ ይቀበላሉ ፡፡ ከላይ ጣል ያደ
ረጓት ኩታ ፤ የለበሱት ነጭ ልብስና የግራዋ አበባ የመሰ

ለው የጠጉር ሽበታቸው ተዋህደው ቀይ ፊታቸውን በበ
ለጠ ብሩህ አድርገውታል ፡፡

ከዳሱ ወደቀኝ ሲል ተከናንበው — ዘንግ — ሽመል —
አንካሴ — ጦር የያዙ ሎጋ ሎጋ ጐረምሶች ባንድ ረድፍ ፤
ሳዱላቸው በአደስ ተለውሶ እንደጨረቃ የሚያበራ — ሹር
ባቸው ከትከሻቸው ላይ ወርዶ ዘፍ ያለ —እግሮቻቸውንና
እጆቻቸውን እንሶስላ የሞቁ ፤ አይኖቻቸው በስርኩል ደም
ቀው እንደፈርጥ የሚንቦገቦጉ — በግራ እጆቻቸው ከት
ከሻዎቻቸው አንፃር ከቆዳ የተሰሩ ድቤዎች የያዙ ሾጤ
ልጃገረዶች ከያንዳንዱ ጐረምሳ አንፃር በሌላ ረድፍ ሆነው
በህብረት እየተቀባበሉ በመዝፈንና የአንገት እስክስታ
በማሳየት ግቢው በበለጠ እንዲደምቅ አድርገውታል ፡፡

ጆፌ አሞራዎች በየዛፉ ላይ ሰፍረዋል ፡፡ ጭልፊቶች
በብዛት ያንዣብባሉ ፡፡ ለማኞች በብዛት ካጥሩ ስር ተኮ
ልኩለዋል ፡፡ የመንደሩ ውሾችም አልቀሩም ፡፡ አልፎ
አልፎ አጥንት ወይም የስጋ ልፉጭ በመናጠቅ ሁከት
ሲፈጥሩ ይታያሉ ፡፡ ባልና ሚስት አዝማሪዎች ፤ በተን
ጣለለው ዳስ ውስጥ እየተንጐራደዱ በመቀባበል ይዘፍ
ናሉ ፡፡ የፊታውራሪ ተካን ስም እንስተው በዘፈኑ ቁጥር
ብር እየመዘዘ ግንባራቸው ላይ የሚለጥፈው ሰው ቁጥር
መጠን የለውም ፡፡ ዶጋግሞ አምስት ብር ከአዝማሪው
ግንባር ላይ በመለጠፍ የመቶ አለቃ አሼኔ የአንደኛነቱን
ደረጃ በመያዝ ፤ በተጋባዥ ዘንድ «ያባ መስጠት ልጅ»
አሰኝቶታል ፡፡ ከዚያ በሁዋላማ ምኑ ቅጡ ! ይመነዝረው
ገባ ፡፡ አቶ ይርጋ ግን በይሉኝታ አንድ ጊዜ ብቻ አምስት
ብር ከሰጡ በሁዋላ እጃቸውን እንደተለመደው አጥፈው
ቁጭ አሉ ፡፡ ገንዘብ ማውጣት ፈፅሞ አይወዱም ፡፡

ሀዲስ ፣ በቀርቀሀ ከቁርጭምጭሚቱ እስከ ጉልበቱ
ድረስ የታሰረውን የግራ እግሩን እንጠልጥሎ ፣ በምርኩዝ
ሰንከል እያለ ከበር ሲደርስ ቶሎሳ እየሮጠ ሄዶ ተቀበ
ለው ። ፊታውራሪ ከዳሱ መግቢያ ላይ ቆመው አልጠ
በቁትም ። ቶሎሳን ተከትለው ወደ እርሱ ሄዱ ።

«ተሻለህ ወዳጄ? በጣም ያዘንክ ትመስላለህ ። በዛ
ሬው ቀን መደሰት ነው እንጂ» አሉት ፣ በአባትነት ፍቅር
አይን አይኑን እየተመለከቱ ። ቀደምብዬ አውቄው ብሆን
ምን ኖሯል የሚል አሳብ መጣባቸው ።

«ተሽሎኛል ። ህመሙ ትንሽ ትንሽ እየተሰማኝ
ነው ። የላኩልኝ ጠቦት ረድታኛለች» አላቸው ።

«ብታርፍበት'ኮ ቶሎ ይሻልህ ነበር ። ይህንኑ እግ
ርህን እየጐተትክ ያንን መከረኛ ትምህርት ቤት ስትሰራ
ትውላለህ አሉ ። እንደምሰማው ሰሞኑን ጨርሶ አታር
ፍም ይሉኛል ። አይዞህ ። ይህ የሰርግ ጣጣ ካለፈ ሁላችንም
እንረዳሀለን ። የጀመርከው ስራ ትልቅ ፣ በጣም ትልቅ
ነው ። በርታ» አሉትና ወደዳሱ እንዲገባ መንገድ ለቀ
ቁለት ።

ፊታውራሪ ለግብዣም ሆነ ለማንኛውም ጉዳይ የቀ
ጠሮ ሰአት የማያከብር ሰው በጣም የሚጠሉ መሆናቸ
ውን ቶሎሳ ካንድም ሁለት ጊዜ አጫውቶት ነበርና ፣ ከእ
ርሱ በሁዋላ የሚመጣ ሰው ባለማየቱ ሀዲስ ደንግጦ ፣ «ዘገ
የሁ መሰለኝ ። ይህ እግሬ እንደልብ አላስኬድ ብሎኝ ነው»
አላቸው ።

«ደህና ደርሰሀል ። አሁን ልክ ሰባት ሰአት ነው»
ካሉ በሁዋላ ፣ ስለቀጠሮ ሰአት ማክበር ያላቸውን ፍልስ

ፍና ለመወርወር ያህል «የሰው ማንነቱና ትልቅነቱ ፣
እንዲሁም ስለሌላው ሰው ያለው በጐ ፈቃድ ፣ ርህራሄና
አሳብም ጭምር የሚገመተው በቀጠሮ ሰአት አክባሪነቱ
ነው» አሉት ። በዚህ አሳብ ላይ ያላቸው ጠንካራ እም
ነት ካነጋገራቸው ገባው ። በምርኩዙ ተደግፎ እያነከሰ
ከፊታውራሪ ጋር ወደዳሱ ሲገባ ተጋባዡ ህዝብ አድና
ቆቱን በይፋ ገለጠለት ። የሚያመሰግኑትም ፣ የሚመርቁ
ትም ብዙዎች ነበሩ ። በዚህ መካከል አዝማሪ በግጥም
ሲያሞግሰው ህዝቡ አድናቆቱን በጭብጨባ ሲገልጥለት
ከመደንገጡ ብዛት ምርኩዙ ከእጁ ሊወድቅ ምንም አል
ቀረውም ። አቶ ይርጋና የመቶ አለቃ አሸኔ ሳይወዱ
በግድ ከሌሎቹ ጋር አጨበጨቡለት ። ከሰው አንለ
ይም በሚል ስሜት ።

ሀዲስ ፣ ባንዳፍታ ሰውነቱ በላብ ተጠመቀ ። የሰው
ነቱ ግለት እንደእሳት ሲያቃጥለው ተሰማው ። ያልጠበቀ
ውና ያላሰበው ክብር ስለተሰጠው ባንድ በኩል የስሜት
ሲቃ ያዘው ። አይኖቹ በእንባ ጭጋግ ተሸፈኑ ። ካስቀመ
ጡት በሁዋላ ነበር የት እንዳለ ያወቀው ። ከፊት ለፊቱ
አቶ ይርጋና የመቶ አለቃ አሸኔ ፣ ከጐኑ ደግሞ «ሀኪም»
የሽጥላ ተቀምጠው አገኛቸው ። እንደምመሬ መሀሪ «ሀኪም»
የሺጥላ ከየት እንደመጣ አይታወቅም ። ሱጴ ቦሮ ሲደርስ
ሁለት የመርፌ መውጊያ መሳሪያዎች ይዞ እንደመጣ
የሚያስታውሱ ሰዎች ይገኛሉ ። ታመምኩ ብሎ የሚመ
ጣውን ሁሉ መርፌ ስለሚወጋ ፣ ከጥቂት ጊዜ በሁዋላ
«ሀኪም» ለመባል በቃ ። ዶቶር የሚሉትም አሉ ። የአይና
ለም እናት በድንገት ፣ አልጋ ላይ በዋሉ በሶስተኛው ቀን
ሰውነታቸው አብጦ የደም ስሮቻቸው ተኮማትረው ከአስራ

አምስት አመት በፊት የሞቱበትን ምክንያት ምናልባት የሚያውቅ ሰው ቢኖር «ሀኪም» የሺጥላ ብቻ ሳይሆን አይቀርም ። ለአይናለም እናት ሞት ያኔ የተሰጠው ምክንያት ልክፍት የሚሉት በሽታ ነበር ። ፊታውራሪም ቢሆኑ ከዚህ የተለየ እምነት አልነበራቸውም ። የአይናለም እናት እንዲያው ቀብጠው መርፌ ከተወጉ በሁዋላ ፤ ሶስት ቀን ሙሉ «ተቃጠልኩ ፤ ነደድኩ» በማለት እንደወተወቱ አረፉ ።

አቶ ይርጋ ደም በለበሱ አይኖቻቸው ሀዲስን ትክ ብለው እየተመለከቱ «ዝነኛ ሆነህል ለካ!» አሉት እያሽሟጠጡት ።

በተገታ አንደበት «ዝና ሲበዛ ነጃሳ ነው — ራስ ላይ ይወጣል» አላቸውና ላቡን ከፊቱ ላይ ጠረገ ።

«አንተ የምታስበው በራስህ ሳይሆን በእጅህ ነው — ለራስህ ምን አስጨነቀህ» አለው የመቶ አለቃ ፤ በምፀት ።

«ከብዙ አሳብ ትንሽ ስራ ይበልጣል ብዬ ነው ። እግዜር ለሰው ከሰጠው ትልቅ መሳሪያ አንዱ እጅ ነው ። ግን ባገራችን በእጅ የሚሰራ ሰው እስካሁን በወራዳነት ሲታይ ቆይቷል ። ኢትዮጵያን ወደሁዋላ ያስቀራት እንዲህ አይነቱ ዝንባሌ ነው ። ኢትዮጵያ ባሁኑ ጊዜ የምትፈልገው የሚሰራ እጅ ነው» ብሎ መለሰለትና ፤ ቀጥሎ በቁም ነገር «የኔ ጥሪ ስራ ነው ። መናገር አላውቅም ። ያ የጥሪ ሰአት ሲደርስ በቆራጥነት መነሳቱ ሀጢአት አይደለም ። ኮማፍረስ መገንባት ፤ ከብዙ ምላስ ትንሽ ስራን ፤ ከበቀል ይቅርታን ፤ ከጥላቻ ፍቅርን ፤ ከማይምነት እውቀትን እመርጣለሁ ። ቂል ነኝ ፤ ግን አንድ ነገር አውቃለሁ ። በሁሉም ነገር ላይ እምነት ከማጣት የበለጠ አገርን የሚያጠፋ ቦምብ የለም» አለው ።

«ሀኪም» የሺጥላ የደረቀውን ጉሮሮውን በማር ጠጅ አረጠበና «እሱስ ሀጢአት አይደለም ፤ ከስራ በፊት ማሰብና መመካከር ግን ያስፈልጋል ። መቸም የዘመኑ ወጣቶች ስትናገሩ ስትሰሩም ትቸኩላላችሁ መንፈሳችሁ ቁጡ ነው ። የሀይል መንገድን ትመርጣላችሁ ። ገደሉ ሁሉ ሜዳ መስሎ ነው የሚታያችሁ ።» አለና ፤ ነገሩን ለማራዘም ወደሀዲስ ዞሮ ከወንበሩ ላይ ተመቻቸ ። ወይዘሮ ዝናሽ ከመቶ አለቃ አሸኔ ጐን በስተግራ ፤ ከሷ ቀጥላ ደግሞ ሽታዬ በፒያሳ ልብስ አሸብርቀው ቁጭ ብለው የባላገር ሴቶች አይመስሉም። የባላገሩ አይን ማረፊያ ሆነዋል ። ዳሱ ውስጥ የሚታየው ግርግርና ድምቀት የጥንቱን የደጃች ውቤ ሰፈር ትዝታ ፤ በሌላ በኩል ደግሞ አለባበሷ የባላገሩ አይን ማረፊያ ስላደረጋት የጥንቱን ኮከብነቷን ስላስታወሷት ወይዘሮ ዝናሽ የደመቀ ፈገግታ ፊቷ ላይ ጐልቶ ይታያል ። ሽታዬ ግን አይኗን ሳትሰብር ሀዲስን ነበር ትኩር ብላ የምትመለከተው — ከህዝቡ የተሰጠው ክብርና ያገኘው ዝና ስለሀዲስ ያላትን አሳብ በበለጠ ያጠነከረው ይመስል ። የመቶ አለቃ አሸኔ አይን ደግሞ ዞሮ ዞሮ ከዝናሽ ላይ ያርፋል ። በአይኖቻቸው አንድ አይነት ስሜት ይለዋወጣሉ ።

የደጃች ውቤው ትዝታ በአሳቧ ይመጣል ። ዝናሽ — ያሁኑን አያድርገውና ፤ በዘመኗ የደጃች ውቤ ሰፈር ኮከብ የሆነችበት ጊዜ ነበር ። በዚያ በደጉ ዘመን ፤ እንኳን ጠጥታላቸው እንዲሁ ጠርሙስ ውስኪ አስከፍታ ብትተወው ፤ ዝናሽ'ኮ ግብዣዬን ተቀበለች በማለት ዝናውን በሰፈሩ የሚነዙ ወንዶች ቁጥር ጥቂት አልነበረም ። ከልቧ

ስቃ ፣ እንደእንቁ የሚያበሩትን ትላልቅ ውብ አይኖቿን የወረወረችበት ወንድ በሰፈሩ የምሽቱ ንጉስ እንደሆነ ይቆጠር ነበር ። ያ ሁሉ ካለፈ ዘመኑ ቆይቷል ። አይ ዘመን — አያልፍ የለም አለች ።

የአዝማሪዎቹ ድምፅ ሊዘጋ ደርሷል ። ግንባራቸው ላይ ብር የመለጠፉ ነገር አላቋረጠም ። ሁለት ሽምግል ያሉ ጥቋቁር ሰዎች እምቢልታ እየነፉ የአዝማሪዎቹን ገቢ መሻማት ከጀመሩ ቆይተዋል ። የመሲንቆውና የእምቢልታው መናር ፣ የአዝማሪዎቹ ድምፅ ፣ የተጋ ባዥ ህዝብ ቱማታ ፣ የብርሌው ቻቻታ ፣ የአጋፋሪዎቹ ጋጋታ ከዳሱ ውስጥ ባንድነት ሲሰሙ ፣ ከውጭ ደግሞ የልጃገረዶቹ ዲቤ ፣ የጐረምሶቹ ጭፈራና የቅብብሎሽ ዘፈን ፣ የውሾቹ እርስ በርስ መፋጀት — ለገላጋይ እስኪ ሰለቹ ድረስ — በባዶ ሆድ የደረቀ ጠጅ በአንኮላ የለጉ ለማኞች እርስ በርስ ዱላ የመማዘዝ—ለገላጋይ እስኪሰለቹ ድረስ — ግርግሩ ፣ ሩጫው ፣ ከበሮው ፣ ዘፈኑ ፣ እልልታው — ሁሉም ባንድነት ውሉ እንደጠፋ ልቃቂት ተወሳስበው የድግሱን ድምቀትና ታላቅነት ያበስራሉ ። ፊታውራሪ በዚያ መሀል በፈገግታ ተውጠው ይዘዋወራሉ — ሳያርፉ ።

ዝናሽ በአሳቧ ተመስጣለች ። የደጃች ውቤ ሰፈር ትዝታ — ቀይ ፣ ብጫ ፣ ሰማያዊ ፣ አረንጓዴ ቀለሞች አይን የሚስቡ — ከርቤ ፣ እጣን ፣ ብርጉድ ፣ ሀሪቲ ፣ ሰንደል ፣ ሽቶ ፣ ሎሚ — አቦል ቡና አፍንጫ የሚያደነዝዙ — ቡሉ ታንጎ ፣ ላቪዮሌታ ታንጎ ፣ ቡሉ ዳንዩብ ዎልትዝ ፣ ላኮኮራቻ ሩምባ ፣ ማምቦ ነምበር ፋይቭ — ዲን ማርቲን — ዛቪየር ኩጋት — ቢል ሄሊ — ሊትል ሪቻርድስ — ፋትስዶሚኖ — ኤልቪስ ፕሬስሊ — ናት ኪንግ ኮል — ዶሪስ ዴይ — የሳችሞ ጡሩምባ — ከየቤቱ የሚሰማው ሙዚቃ እንደተጐለጐለ ልቃቂት ውሉ ጠፍቶ ከገነት ፅጌ መናገሻ ቅዱስ ጊዮርጊስ ቤተክርስቲያን ደወል በላይ ነግሶ የሰፈሩን ህይወት እውነት ሲያበስር —

«ሀኪም» የሺጥላ ንግግሩን በመቀጠል ድምፁን ከፍ አድርጐ «አመጣጥህ እንደብጤዎችህ ላጭር አላማ መስሎኝ ነበር ። ተማርን የምትሉት ሰዎች የባላገር ኑሮአን ዶለምፅ ያስፈራችሁዋል ። ከሩቅ ትሸሹታላችሁ ። አዲስ አበባ የምትንደላቀቁበት ሀብት እንደለምፅ ከምትሸሹት ህዝብ አፍ ተነጥቆ የመጣ መሆኑን አታውቁም ። ከዚህ ጣጣ ውስጥ ገብተህ ራስህን ከመጠን በላይ የምታሰቃይበትና የምታስጨንቅበት ምክንያት አልገባኝም ። ዛሬ ትምህርት ቤት የምትሰራላቸው ልጆች ነገ የፈረንጅ ፊደል መቁጠር ሲችሉ ከቤታቸው ኮብልለው የሚሮጡት ወደ አዲስ አበባ ነው ። ሁለተኛ አይመለሱም ። ቢመለሱም ወላጆቻቸውን እንደቆማጣ የሚፀየፉ ከተማ ነኮች ብዙ አይቻለሁ ። ሱጴ እንደሆነች — እንደሌሎቹ ባላገሮች ሁሉ -- ዛሬም ነገም ያው ነች ። ታዲያ ......» ብሎ ለነገሩ ማሰሪያ ሳያገኝለት ፣ ከዳሱ ወደ ግራ ሲል የሽጉጥ ጥይት ጧ አለ ። በድንጋጤና በትንታ የታፈኑ ሰዎች አልጠፉም ። ግማሹ ከተቀመጠበት ሳይነሳ ሀውልት መስሎ ሲቀር ፣ ተነስተው ለመሮጥ የቃጡም ነበሩ ። አንዱ ሞቅ ያለው ነበር የተኰሰው ። ሽጉጡን እንደያዘ ተነስቶ እየተንጐራደደ «እድሜ ለፊታውራሪ — ለጠጃችን ጌታ! ጠጡ — ጮማው ገና — ለዛሬ ያልሆነ ጥይት — ጥይት'ኮ ለጠላት ብቻ አይደለም — ለደስታም ይተኰሳል» አለና እንደገና

ሁለተኛውን ጥይት ጧ አደረገ ። ወዲያውኑ ጓደኞቹና አስ ተናባሪዎቹ ይዘውት ወደውጭ አወጡት ። ፊታውራሪ ከዚህ ሁኔታ የተረዱት ነገር ቢኖር ተጋባዡ በባዶ ሆድ በደረቅ ጠጅ መጐዳቱን ነበር ። ስምንት ሰአት ሆኗል ። ሙሽራው ግን አልመጣም ።

ዝናሽ የአሳብ ጉዞዋን ቀጥላለች — በጠፍ ጨረቃ የጨቤ ስለት ብልጭ ሲል — የሽጉጥ ተኩስ እንደቡሄ ጅራፍ ሲንጣጣ — ግብ ግብ ፤ ትርምስምስ ፤ ኡኡታ ፤ እሪታ — የውቤ በረሀው ጀግና ወድቆ ወሀ ፤ ወሀ ሲል — የፖሊሶች ፊሽካ — ሩጫ ወደግራ ፤ ወደቀኝ — ሙዚቃው ተመልሶ ነፍስ ሲዘራ — ወገብ ቅንጥል ብሎ እግር እስኪ ዝል ድረስ ዳንኪራው ሲቀጥል — የደርሶ መልስ ፍቅር በየጓዳው ሲደራ — ውስኪ እንደወሀ ሲፈስ — ብር እን ደዋዛ ሲመዘዝ — ሀይወት ፍጥነቷን ስትጨምር — ጉር ምስና ልቡን ያሳበጠው ጐልማሳ ደረቱን ነፍቶ ፤ የኮቱን ኮሌታ እስከ ጆሮው ድረስ ወደላይ ቀልሶ ፤ ተረከዙ መሬት ሳይዝ በጣቱ እየተራመደ የሚገባውንና የሚወጣ ውን ሲገላምጥ ፤ ሴቶቹን ሲጐነትል ፤ የተናገረችውን በቃሪያ ጥፊ ሲያጋይ — ሌላ ግርግር ፤ ግብ ግብ ፤ ትር ምስምስ — ኡኡታ ፤ እሪታ — ጥርስ እንደቆሎ ከመ ሬት ሆጭ ሲል — ፊሽካ — ሩጫ — ትንሽ ፀጥታ — እን ደገና ሙዚቃ ሲደራ ሌሊቱ አልፎ ሰፈሩ እስኪያዛጋ ድረስ —

«ሀኪም» የሺጥሏ ድንጋጤው ካለፈለት በሁዋላ በረ ጂሙ ተንፈስና ነገሩን ለማጠቃለል ያህል «ለስራ ከመ ሮጥ ማሰብ ማለቴ ነው ። ሲሮጡ የታጠቁት ሲሮጡ ይፈ ታል ሲሉ አልሰማህም» አለው ።

ሀዲስ መልስ ለመስጠት አላመነታም ። ንግግሩን በመጀመር «ብዙ ጊዜ በርጋታ ስናስብ ቆይተናል» ካለ በሁዋላ ፤ ቀጥሎ «አሁን ደግሞ የሩጫ ዘመን ነው ። መዳህ ሳንጀምር መሮጥ አለብን……»

«ጠጡ ተጋበዙ ጮማው ይቀጥላል
የፊታውራሪ ግብዣ እንኳን ሱጴንና አገር ይመልሳል»
«አበጀሽ አበጀሽ»

ከጭብጨባውና ከእልልታው በሁዋላ ሀዲስ ይቀጥ ላል —«አዎን የሩጫ ዘመን ነው ። ከሩጫ ስህተት አይ ጠፋም ። ሆኖም ስህተት ተፈርቶ ሳይሰራ ቁጭ ማለት አይቻልም ። ለውጥ ለውጥን ያስከትላል ። በዚህ አለም የማይለወጥ ቢኖር የለውጥ ህግ ነው ……»

«ገባ አላሻግር ቢል ክረምት ከበጋ
የጋብቻ ድልድይ ላዩ ተዘረጋ
ገባ ገራም ሆኖ ሲያሻግር ሁሉን
መገን ተካ ቦሮ በአይናለም አየን»
«አበጀሽ አበጀሽ»

ሌላ ጭብጨባ — ሌላ እልልታ ። ጠጁ እንደወሀ ይንቆረቆራል ። ብሩ እንደ ዋዛ ይመዘዛል……ሀዲስ ይቀ ጥላል — «በሌላ አነጋገር ፤ ለውጥን መቀበል እንጂ መከላከል አይበጅም ። ትንሽ ንፋስ ሆኖ የመጣው ለውጥ ከታፈነ ትንሽ ቆይቶ አውሎ ነፋስ ይሆናል ።…»

«መገን ተካ ቦሮ የሱጴው ባላባት
የጀግኖቹ ጌታ የድኩማን አባት»
«አበጀሽ — አበጀሽ»

ወይዘሮ ዝናሽና የመቶ አለቃ አይን ለአይን ይጋጫሉ ። የምኞት ድባብ ከሆነችበት ከደጃች ውቤ ሰፈር እንዳልነበረች ሆና የወጣችበት ምክንያት መጥቶ ከፊቷ ይደቀናል — የክብር ዘበኛ ሻምበል — የመጀመሪያ ፍቅር— እርሷ ስለወደደችው በሰፈሩ እርሱን የማትመኝ ሴት አልነበረችም — በርሱ የማይቀና ወንድ አልነበረም — እንደቅናትም ፤ እንደእልክም እያደረጋት ሳትወድ በግድ ከሌሎች ወንዶች ተገለለች — ሳታውቀው ገበያዋ እየቀዘቀዘ ሄደ — አሻሻጮቿ እየከዱ ሌላ ሌላ ቤት ገቡ — በእንቅርት ላይ ጆሮ ደግፍ እንዲሉ ፤ ከሻምበል አረገዘች — በሰባት ወሩዋ አስወረዳት — ቀደም ሲል ሻምበሉም ቤቷን ማዘወተር አቁሞ ነበር — አይ ወንድ አለች — አመቱን ሙሉ ያሸለባት እንቅልፍ አልፎ አይኗን በገለጠችበት ጊዜ ፤ በሰፈሩ የቀድሞ ዝናዋ ደብዝዞ ፤ ስሟ ተረስቶ ፤ የእርሷን ቦታና ዝና የወሰዱ ፤ ፈገግታቸው ብቻ ጠርሙስ ውስኪ ከመደርደሪያ የሚያስወርድ ፤ እሽታቸው ያባት ርስት የሚያሸጡ ሴቶች ተፈጥረው ቆዩዋት — አይ እድል— አንዳንዶቹ የቀድሞ አሻሻጮቿ ነበሩ — ፅጌ — ብርሀኔ — አልማዝ — ፋናዬ — ፋንታዬ — ሻምበሉም ተለወጠ ። የወደዳት የሰፈሩ ኮከብ እስከሆነች ብቻ ነበር — ወንድ ሁሉ አሰፍስፎ ለማይመኛት ሴት ደንታ አልነበረውም — ዝነኛዋን ሴት ይዞ ወንዶቹን በማስቀናት የበላይነት ስሜት ካላደረበት ሀልውና ባዶ መስላ ነበር የምትታየው — በመጨረሻ ከናካቴው እርግፍ አድርጎ ተዋት — እርሷም ሰፈሩን ጥላ በረረች……ወደታች ……አንዴም ቀና ሳትል ……ከወደቀችበት ሳትነሳ……ቁልቁል……ቁልቁል……… በዚያ ላይ እድሜ ወዘናዋን ሟጥጦ ልጅነቷን ሳታውቀው እየሰረቀ……ከግንባሯ ላይ ድርብ መስመር እየሰራ…… ቁልቁል ስትጓዝ……ባለቪላ……ባለግሮሰሪ — ባለመኪና የሆኑትን የዱሮ አሻሻጮቿን አይን እያፈረች ስትሸሽ…… እዩኝ ፤ እዩኝ እንዳላለች ሁሉ ስትደበቅ……እንደኮከብ ከታየችበት ፤ እንደጣኦት ከተመለከችበት ከተማ ስትርቅ ……ስትርቅ የማታ እድኗ ወደመራት ከሱዳ ቦሮ ደረሰች ።

ሀዲስ ይቀጥላል — «ታዲያ ወደፊት ልንራመድ የምንችለው በወሬ — በፍልስፍና — በስራ በማይገለጥ የመፅሀፍ እውቀት አይደለም ። ስረየታችን ስራ ነው ፤ ማህሌት ቆሞ በማደር ፤ ቤተ መቅደስ በማጠን — በፆም በፀሎት ብቻ አይደለም ። ስልጣን ይዞ በመኰፈስ — ስልጣንን እንደእውቀት በመቁጠር — ስልጣንን እንደአላፊነት ሳይሆን እንደመብት በማየት አይደለም ። በስልጣን ሰገነት ላይ ወጥቶ ከህዝብ ትንፋሽ በመራቅ እንደ ኮከብ እያንፀባረቁ በመቀመጥ — የህዝብ እንባ ከማይደርስበት ቦታ — በስራ እንደገና መወለድ ያስፈልጋል ። የዘመኑ ጀግና ሰራተኛው ነው ። ስራ ስሩ ብሎ መለፈፍ ብቻም አይበቃም ። ሰርቶ ማሳየት ያስፈልጋል ። ትችት ብቻውን የአእምሮ መካንነት — የወኔ ማጣትም ምልክት ነው ።»

«ሀኪም» መልስ ለመስጠት አፉን አሞጥሙጦ ነበር ። ምሳ በመቅረቡ አሳቡን ለወጠና «ፊታውራሪ ዛሬስ ብለው ብለው ምን ፈሊጥ አመጡ ፤ ሙሽራው ሳይመጣ ምሳ ያቀርባሉ እንዴ!» አለ ።

ከቀኑ ዘጠኝ ሰአት ሆኗል ። ፊታውራሪ ተካ ከዳሱ ውስጥ አይታዩም ። ምግቡ ግን በያይነቱ እንደጠጁና አረቄው በገፍ መቅረብ ጀምሯል ። የተጋበዘው ህዝብ በጠጅና ባረቄ ተዳክሞ ተርቧልና ምግቡ በመቅረቡ የተ

ደሰተ ቢሆንም ፤ እየተንሾካሾከ ፤ «ሙሽራው የት ቀረ?» በማለት ይጠያየቅ ነበር ። መምሬ መሀሪ ከተጋባገቡ ህዝብ መሀል ተነስተው ወደጓዳ ገቡ ። የሰአቱን መርፈድ ፤ የሙሽራውን የወሀ ሽታ መሆን ፤ የፊታውራሪን እምነ ትና ስለክብር ያላቸውን አስተያየት ሀዲስ እያሰበ ያሰላስል ጀመር ……

«መገን ሱጼ ቦሮ — ነጭ ጤፍ እንጀራ አጥቶ በላተኛ
ደንታ ማን ቢኖረው ለኖጻ ሰርገኛ»
«አበጀሽ አበጀሽ አበጀሽ»
«ጓያ የሰበረው የኖጻ ሙሽራ ያው እንዳመሉ
ከገባ ዳገት ላይ ወገቤን እያለ ቆሞ ቀርቷል አሉ»
«አበጀሽ አበጀሽ አበጀሽ»
«የኖጻ ውላጆች እፍታ እርማቸው
የድስት ጥራጊ እስቲ ቢቆያቸው
ያው እንደጥንቱ እንደልማዳቸው»

«አበጀሽ አበጀሽ አበጀሽ…» እልልታው ከመጠን በላይ ይቀልጣል ። አዝማሪዋ ግጥሙን እንድትደግም ትጠየቃለች ። ቶሎሳ ሮጦ ከግንባሯ ላይ ብር ይለጥፋል ።

በገፍ የቀረበው ምግብና መጠጥ ሲበላና ሲጠጣ ቆይቶ ፤ ማእዱ ከፍ ማለት ሲጀምር ፤ የጠብመንጃ ተኩስ እሩምታ ተሰማ ። «ሀይ ሀይ ሀይ — ሎጋው ሽቦ…» የሚል ድምፅ መጀመሪያ እንገደባ ወንዝ ፏፏቴ ከሩቅ ፤ ቀጥሎ ደግሞ ፤ እየቀረበ — እየጐላ ፤ የድምፁ ሀይል እያስደነገጠ— ልብ እያሸበረ — በዚያ ላይ የተኩስ እሩምታ እየጨመረ — እየቀጠለ ይሰማ ጀመር ።

የኖጻውን ሙሽራ ፤ ልጅ ዳኛቸው አያናን የተከተለው ህዝብ ብዛት ጠብመንጃው የመስቀል ችቦ መስሎ ሲታይ ለአድዋ ጦርነት የተሰለፈ እንጂ እድምተኛ መሆኑ ያጠራ ጥራል ። የፈረሶቹ ኮቴ አቧራውን እያስነሳ ቡናማ ጉም ይፈጥራል ። የሚያስፈራና የሚያሸበርቅ ግርማ ሞገስ የተጐናፀፈው ስፍር ቁጥር የሌለው እድምተኛ መጥቶ ከፊታውራሪ ተካ የውጭ በር ሲደርስ የጠብ መንጃው ተኩስ እሩምታ እንደጐልጐታ ነጐድጓድ ወርዶ አባራ ። ዘፈኑና ሆታው ቆመ ። አቧራው ረጋ ። ፀጥ አለ ። የውጭውን በር የሚከፍት ግን አልተገኘም ። ፊታራሪ የውጭውን በር ቀደም ብለው አዘግተውት ነበር ። በሩ የተዘጋው ለወግ የመሰላቸው ሽማግሌ ዎች ለአይናለም የመጣውን ጥሎሽ በወርቅ የተንቆጠ ቆጠ ላንቃ ካባ — ሀር ጨርቅ በያይነቱ — የወርቅ አምባር ፤ ጉትቻ ፤ መስቀልና አልቦ — በመልክ በመልኩ ይዘው አደግድገው እንኳን ደህና መጣችሁ በማለት ተቀብለው የሚያነጋግራቸው ሰው ይጠባበቁ ጀመር ። ሌሎ ቹም እድምተኞች ከፈረሶቻቸው ወርደው አደግድገውና ጠብመንጃዎቻቸውን እንደሰልፈኛ ከትከሾቻቸው ላይ ይዘው ይጠባበቃሉ ። አስር ደቂቃ ። ሀያ ደቂቃ ። ሰላሳ ደቂቃ ። ከውስጥ ዘፈኑና እልልታው ይቀልጣል ። የአዝማሪዋ ድምፅ ከመሲንቆው ምት ጋር በመወዳደር እየወደቀ እየ ተነሳ አፍአዊውን አካል እያደነዘዘ ውሳጣዊውን ህይወት ይኮረኩራል ። እልፎ እልፎ የእምቢልታው ድምፅ ከዘ ፈኑ ፤ ከመሲንቆውና ከእልልታው በላይ እየገነነ ስልቱን ይሰብራል ። በሩን ግን የሚከፍት ሰው አልተገኘም ።

«እኔ ላውሬ ፣ ላረመኔ ኧረ ምን ሲቆርጠኝ» አሉ ፊታውራሪ ፣ በቁጣ ፣ እየተንጐራደዱ ። አይኖቻቸው እሳት የሚተፉ መስለዋል ።

«ኧረ ባማላጇቷ ፣ ድፍን ኢሉባቦር ጉድ ይለናል» አሉ ፣ መምሬ መሀሪ ፣ እየተርበተበቱ ። ክብሳታቸው ወደጐን አዘንብሏል ። ጭራቸውን ይነሰንሷታል ።

«ድፍን ኢሉባቦር ያለውን ይበል ። መላእክት ቢሰለፉ ፣ ከሰማይ መቅሰፍት ቢወርድ ፣ የምደግመው ዳዊት ቢታጠፍብኝ ፣ ያሳነፅኳት ቤተክርስቲያን እዚህ በእግሯ ብትመጣ እኔ ልጄን — ያውም አንዷን ልጄን — ቀጠሮ ለማያከብር ሰው አልሰጥም — ፍፁም! ቀጠሮ የማያከብር ሰው ከሌላው ሰው ህይወት ጊዜን የሚሰርቅ ሌባ ነው......»

«የጥንቱን ቂም በዚህ የተቀደሰ ጋብቻ ለመሻርና ፍቅርን ለመመስረት የነበረዎት አላማስ? ላንድና ለሁለት ሰአት ተብሎ ገደል ይግባ ነው የሚሉት?»

«ለትንሽ ደቂቃዎች የዘገዩት ቀነጃጂቶችም በሩ ተዘግቶባቸዋል ። የማቴዎስ ወንጌል ምእራፍ ፳፭ ፣ ቁጥር ፩ እስከ ፲፫ ፍርዱን ጨርሶታል ። ደቂቃ እንኳ የዘገዩ በር አይከፈትላቸውም ። እኔም የተፈጠርኩት የመፅሀፉን ቃል አምኜ በስራ ላይ ለማዋል እንጂ ለመሻር አይደለም! ሀይማኖት'ኮ እንጨት ማለስለስና መሸከም — አዎን — መስቀል መደገን — መገዘት — ቀናት እየቆጠሩ በበአላት ማስጌጥ አይደለም ።»

«በስመ አብ ይበሉ! ጆሮ እያደር የማያሰማው ፣ እድሜ እየሰነበተ የማያሳየው ጉድ የለ ። ባማላጇቷ!» አሉ መምሬ

መሀሪ በድንገት ስሜታቸው ገንፍሎ ምእመናኑን የሚያሳልሙበትን መስቀል ከጉያቸው እየመዘዙ ።

«መምሩ ፣ ሰይጣን አይሁኑብኝ ፣ ከፊቴ ዞር ይበሉ ። ለየትኛው ቁም—ነገር ተሰልፎ እዩትና ነው የሚከራከሩለት! በኖዷ የታወቀ ጋን ገልባጭና ሴት አውላ ነው ። መቼ አጣሁትና ። ቂም በቀሉን በጋብቻ ለመሻር አስቤ ነበር ። እሱ ግን የባሰ ቂም በቀል ከመፍጠር አይመለስም ። የዛሬውን ቀጠሮ አለማክበሩ ለዚህ ጥሩ ምልክት ነው ። አላማ የለውም ። አውሬ ነው ። እኔ ላውሬ አንዷን ልጄን አልሰጥም» አሉ ፊታውራሪ ፣ ስልቱን በሳተና በጐረና ድምፅ ። መምሩ የፊታውራሪን አይኖች ተመለከቱ ። መንፈሳቸው በፍርሀት ተሸበረ ።

ያገር ሽማግሌዎች ተሰብስበው ባባቶቻቸው አጥንትና በሱጴ አድባር ስም ቢለምኑ ፣ እግር ላይ ቢወድቁ ፣ ቀሳውስት — የስላሴ — የሚካኤል — የእልቄ ማርያም — መስቀል ደግነው ቢማለዱ — ፊታውራሪ ቆመው ያሳነፁዋት የእልቄ ማርያም ታቦት ብትወጣ — በማለዳ ተነስተው ዘወትር የሚደግሙት ዳዊት ከማህደሩ ወጥቶ ፊታቸው ቢዘረጋ ፣ ፊታውራሪ ተካ እኔ ልጄን ላውሬ አልሰጥም — ቃል ቃል ነው ብለው አሻፈረኝ አሉ ።

ከእድምተኞቹ አንዱ ዘለግ ያለው ወጣት ፣ «እኛስ ወግ መስሎን ነበር ። ለካስ እብደት ኖሯል! የናንተን አላውቅም — እኔ ግን ውርደት አልቀበልም ። ታዲያስ ጐበዝ!» አለና ጠብመንጃውን አቀባበለ ። ሌሎችም ፣ ሁሉም ባይሆኑ አብዛኞቹ ፣ ጠብመንጃቸውን እያቀባበሉ ወደፊት መጡ ። የፊታውራሪ ተካ አሽከሮች የእድምተኞቹን ዝንባሌ በተመለከቱ ጊዜ ፣ ጠብመንጃቸውን ደግነው በተጠ

ንቀቅ ጥግጥግ ይዘው ቆሙ ። አለም ፀጥ እረጭ አለች ። ከዳሱ ውስጥ ካሉት ተጋባዦች መካከል አንዳንዶቹ የዋጡት ሙዳ ስጋ ይተናነቃቸው ጀመር ። ዘፈኑና ጭፈራው ቆሞአል ። መሲንቆው ፀጥ ብሏል ። ዳኛቸው በጣም አልቦት ፤ እንግባ—እንግባ ፤ እያለ ከስሜቱ ጋር ሲሟገት ቆየና «እኔ ቆማ ለቀረች ልጅ ግድ የለኝም ። እንሂድ» አለና በጌጥ ከተሸቆጠቆጠው ቀበጥባጣ ሰንጋ ፈረሱ ላይ ወጣ ።

ዘለግ ያለው ወጣት እድምተኛ በንዴት እንደሽሮ ወጥ እየገነፈለ «ከባለቤት ያወቀ ቡዳ የለም» አለና ምራቁን ጢቅ አድርጐ ከፈረሱ ላይ ጉብ አለ ። ዳኛቸውና እድምተኞቹ አፈሙዛቸውን አዙረው ፊታቸውን ወደገባ መለሱ ። ከፊታውራሪ ቤት የነበሩት ተጋባዦች ሁሉ ከትከሻቸው ላይ ከባድ ሸክም የወረደ ይመስል በረጅሙ ተነፈሱ ። ፊታውራሪ በዳኛቸው ወኔ ማጣት ሌላ ትዝብት አደረባቸው ።

ዳኛቸው ከእድምተኞቹ ጋር በዝምታ እየተከዘ ተጉዞ ከገባ ወንዝ አፋፍ ላይ ሲደርስ ከትልቅ ወርካ ስር ሄዶ ከፈረሱ ወረደ ። እርሱን ተከትለው ሌሎቹም ወረዱ ። የገባ ወንዝ ፏፏቴ እንደበጋ ዝናም ሽሽሽ...... እያለ ሲወ

ርድ ከሩቅ ይሰማል ። ከገባ በረሀ ወደደጋው የሚነፍሰው የተበረዘ አየር ሳር ቅጠሉን እየዳሰሰ ያወዛውዛቸዋል ። ፊት ይዳብሳል — በቀዝቃዛ እጁ ።

ዳኛቸው ለጥቂት ጊዜ ሲያስብ ቆይቶ በቀዘቀዘና ዝግ ባለ ድምፅ «ወደሱጴ ከኔ ጋር ለመመለስ ፈቃደኞች የሆናችሁ ከዚሁ ቆዩ ። የማትፈልጉ ብትኖሩ መንገዳችሁን ለመቀጠል ትችላላችሁ ። ጓደኝነት ግዴታ አይሁንባችሁ» አላቸው ፤ አቀርቅሮ ። የያንዳንዱን እድምተኛ ስሜት ከፊቱ ላይ ለማንበብ አልፈለገም ።

«ቅድም የት ነበርክ እንግባ ስልህ!» አለው ፤ ዘለግ ያለው አይኑ ፈጣጣ ወጣት ።

ዳኛቸው ከመሬት ላይ የተከለውን ግንባሩን ቀና አላደረገም ። እቃ እንደጠፋው ሰው መሬት መሬቱን እያየ «እነሱ ከውስጥ ተዘጋጅተው ሲጠብቁን የኛ ደረት ገልብጦ መግባት ትርፉ የሳት ራት መሆን ስለመሰለኝ ነው ። ወኔ አንሶኝ አይደለም! ክብሬን ተገፍፌአለሁ ። አባቴ ዘወትር እንደሚለው ክብር ከተነካ ህይወት የለም — ህይወት ያለክብር ባዶ ቀፎ ናት ። ምንም እንኳ ይህን ጋብቻ የፈለግሁት እኔ ባልሆንም ባዶ እጄን ብመለስ አባቴ ከቤት እንደማያስገባኝ ሁላችሁም ታውቃላችሁ ። ኩሩ ነው ። አዘወትሮ በህይወት በመኖርህ ደስ ይለኛል ፤ የውርደት ጨርቅ ካመጣህብኝ ግን መቃብርህ ላይ በመቆም የበለጠ እደሰታለሁ ነው የሚለኝ ። የኔን ፍላጐት ሳይሆን የሱን ክብር ለመጠበቅ እዚሁ የምቀር ከሆነም — ይሁን ። የገባ ዉንዝ ልማዱ ነው — ደም ደም ሸትቶ ይሆናል» አላቸው ።